

Palangos Juzė

MOTIEJUS VALANČIUS

Palangos Juzė

PRAKALBA

Kaip viskas pasaule¹ parsimaina², taip parsikeis ilgainiu ir žmonių papročiai. Ką aš numanydamas ėmiau ir surašiau ne vien papročius, bet ir juokavimus žmonių mūsų gadinės³. O tai dėl to, idant ateities giminės žinotų kas tyka tenai tiems su Lietuviais, gali mūsų devynioliktam amžiuije. — Jei ta knygelė patiks mokantiems skaityti, tegul skaito, o Jei nepatiks, tai swied į pakurtą pečių. O nors taip katras padarys, tečiaus atliks kaminon bent vieną, kurią ateities giminės juokdamos skaitys.

Nusimanau ne viską čia surašęs; bet turiu viltį atsiras mokytas vyras, kurs mano paveizdą⁴ sekdamas, surinks ir likusius dalykus.

Vardai miestelių ir uličių⁵ arba sodų toj knygelei priminavoti⁶; taipogi vardai ir pavardės žmonių, nėra išmislyti pas raštiniką, bet tikri.

Išspausiti daleidu.

Vilniuje 1863 metais, Kovos 3 dienoje.

Vyskupas Žamaičių:

Motijus Volonczanski.

„Tankiai su sermėga apšivilkusi vaikšto tikra išmintis.”

Priežodis

Patemiui pajūrėj Palangos miestely buvę ūkininkas vadinamas Jonas Viskontas, pasitaria ir katalikas. Kurs vedęs moteri iš Kretingiškių Elzę Šykšnalę, turėjo sūnų, vardu Juzupas. Tą vaiką pramokė truputį rašto Palangos altarista⁷ kunigas Jonas Baužinskis.

Jau paūgterėjusį sūnų tėvas vedė su savim: silkelių žvejoti, plekšnių gaudyti, menkių meškerioti ir vilkti iš jūros kerpės⁸ su gintarais. Bet žuvies nebelaimėdamas vieną kartą sakė moteriai savo: „Ar žinai ką motin: mūsų pajūrės smiltis maž teduod duonos, aš ketu⁹ Juzę nuvežti i Klaipėdą, kad amatą išmoktų. Atsakė Elzbietė: „Teisybė, amatą mokėdamas nepritrūks duonos.”

Pajūris

*

Taip pašnekėjęs tėvas vieną rytą pakinkina arklius, pasvadina¹⁰ į vežimą vaiką ir vežė į Klaipėdą kaip ožaitį į turgų, be be blaunantį. Nuvažiaavęs pristatė Juzę prie vokiečio kriaučystės meistro¹¹ mokyti ant dvylika metų.

Kelionė, Amatas, Rūpestis

¹pasaulė — pasaulis. [przypis edytorski]

²persimainyti — keičiasi. [przypis edytorski]

³mūsų gadinė — mūsų laikų [przypis edytorski]

⁴paveizdą — pavyzdį. [przypis edytorski]

⁵uličių — gatvių. [przypis edytorski]

⁶priminavoti — sugalvoti. [przypis edytorski]

⁷altarista — kunigas dėl amžiaus ar sveikatos atleistas iš pareigų. [przypis edytorski]

⁸kerpės — jūrų augalai. [przypis edytorski]

⁹ketu — čia: ketinu. [przypis edytorski]

¹⁰pasvadina — pasodina. [przypis edytorski]

¹¹kriaučystė — siuvėjo amatas. [przypis edytorski]

Vos trejetui metelių praslinkus parėjo i Palangą Juzė: tėvas jį pamatęs tarė: „Kas tai yra, sūnau? Ko sugrįžai? Ar tai viešėti, ar suvisu¹²? Šis atsakė: „Tėvan, su visu, ne vien parėjau, bet išbėgau, negalėjau bėdą turėti. Meistras mano piktas be galo, kad jį giltinė pašautų, vos girdi išėjęs į miestą truputį patruksiu¹³, tojaus sugrįžus šmiaukš šmiaukš su bizūnu per nugarą. Dabar sako: „Tu leiši¹⁴, rakali¹⁵ valgysi mano duoną o nieko nedirbsi, aš tau parodysiu kami blezdingas¹⁶ žiemavo!“ Atsakė tėvas: „Meistras tau davė šmiaukš šmiaukš su bizūnu, o nuo manęs gausi čakš, čakš su lazda; ko grįžai nė laiku mokslo nepabaigęs?“ Juzė ranką tėvo bučiuodamas tarė: „Nebreiks to tėveli, aš jau moku gerai čykš sukirpti ir dailiai susiūti. Ponams drapanų¹⁷ nesiūsiu bet žmonėms; dėl dirbimą mažiaus teuzdirbsiu, bet duoną turiesiu.

*

Motina pamačiusi seniai beregėtą sūną, didžiai prasidžiugo ir meldė vyrą, idant leistų vaikui namie paviešėti bent dvejetą nedėlių¹⁸.

Juzupas beviešėdamas pasijudino sau juodą šikšnos¹⁹ skrynelę su pasamonais²⁰, sudėjo į ten marškinius, skepetus²¹, gelumbes²², jubelę²³, siuvarą ir žiedą ir žirkles; pasakė tėvams: „Su Dievu!“, apsilvilo su trumpu švarku, apsimovė su brilu, apsiavė prosu papročių su klumpiais²⁴ įsikabino į kukšterą²⁵ savo šikšnas skrynelę, gavo nuo tėvo tris rublius ir iškeliauvo Kretingos linkon.

*

Išeidamas Juzukas turėjo vos aštuonioliką metų amžiaus savo: akys jo buvo rudos, plaukai garbanoti, veidas baltas, augumas²⁶ vidutinis, pats tiesus ir lieminingas²⁷ it nendrė. Žodžiu sakant — gražus buvo jaunikaitis. Klaipėdoj išmoko dar su skripčiams džirzginti²⁸ ir dėl to tas visumet skrynelėj nešioja.

Liūdesys, Ilgesys, Rūpestis,
Paguoda

*

Sulig dienų išėjimo pragaišo kaip į vandenį įkritęs; veltuo už vis Viskontienė teravos, klausinėjo žmonių atvažiuojančių i Palangą žuvies pirkti. Visi sakė nežinantys, negirdėjęs apie jos sūnų. Raukės nemitusi²⁹ motin ir kartais ašarojo. O Viskontas tai kažikuomet pamatęs sakė: „Ko miauzgi kaip katė pelę vaikams nešdama, juk jej vedams vaikai būtų pritrūkęs duonos, skelbtumės; turbūt jam gerai tarp žmonių, kad ne vėjas nuo jo neput. Moters atsakė: „Je jį rasi kami numirę.“ Tarė vyras: „Mirdamas būtų pasisakęs iš kur esąs, o žmonės palaidojusis būtų vedum žinę davę“.

*

¹²suvisu — visam laikui. [przypis edytorski]

¹³patrukti — uždelsti. [przypis edytorski]

¹⁴leišis lėtas, neapsukrus žmogus. [przypis edytorski]

¹⁵rakalis — menk.: marintojas. [przypis edytorski]

¹⁶blezdinga — kregždė. [przypis edytorski]

¹⁷drapanos — drabužiai. [przypis edytorski]

¹⁸nedėlia — sekmadienis. [przypis edytorski]

¹⁹šikšna — nerauginta oda kasdienei avalynei. [przypis edytorski]

²⁰pasamonai — ilgo drabužio apacia, palankas. [przypis edytorski]

²¹skepetas — audinio gabalas. [przypis edytorski]

²²gelumbė — fabriko gamybos apystoris vilnonis audimas. [przypis edytorski]

²³jubelė — sijonas. [przypis edytorski]

²⁴klumpis — korpė su mediniais padais. [przypis edytorski]

²⁵kukštera — ant nugaros nešama našta. [przypis edytorski]

²⁶augumas — ūgis. [przypis edytorski]

²⁷lieminingas — čia: plonas. [przypis edytorski]

²⁸su smuiku džirzginti — griežti smuiku. [przypis edytorski]

²⁹nemitusi — neturinti kitos išcities. [przypis edytorski]

Keturiems metams nu išėjimo Juzupo praslinkus, rudinop įvažiavo kažikas briedstant pri Viskontą: su gražiais ratais, su trimis dailiais bėriais arkliais ir su moterim, kuri ant kelių turėjo vaiką. Elzbieta šokusi prie lango tarė: „Kas čia meldamai įvažiavo? Nee bene Juzė tiktai? Vardan Viešpaties kami būtų ten moteriškę gavęs?“. Tai pasakiusi spruko pro duris, suntuiko savo sūnų ir pradėjo iš džiaugsmo verkti. Suėjus į trobą arba gryčią³⁰ Juzukas pabučiavo kelis kartus rankas motinos savo ir atsiliepė: „Motinėle, šitai sūnus mano Kazelė, šitai moters mano Domicė“. Atsakė motina: „Nu gerai, gerai ačiū Viešpatem, kad gyvas tebesi, aš kartkartiemis meldžiaus už dušią³¹ tavo, ir tariau jau mirus.

— Joni, biek tu šarpiai į miestelį paieškok tėvą ir pasakyk Juzelę parvažiavus“. Juzupas pamatęs tėvą pareinant išskriejo lig ir vartų jo sutikti ir abi rankas pabučiavo. O tėvas tarė: „Nu garbė Dievui, kad susivokėj, na motina jau ir akių pritruko beverkdama“. Įėjus į trobą Jozupas tarė: „Šitai, tėveli, gera moters mana Domicela, šitai ir sūnus mano, rubuilis³² Kazė, nu S. Roka jau antrus metus užkludęs. Labai yra geras nes pieną sriubt sriubt dienos būvę pusgorčiu³³ išgėrr, o košė negal niepasirodyti, tojaus paėm ir prašo motinas daugiaus niam niam sakydamas“. Tarė Viskontas: „Nėra ko už tai pykti, kas gerai valgo, tas yra sveikas, bus iš jo stiprus darbinikas“.

Gimtieji namai

*

Po to šnekėjosi visi susėdę, o Elzbieta sakė: „Rasi ir alkani esti³⁴, reik pateikti valgi. Tai tarusi išėjo į priemenę ir liepė mergelei ugnį sukurti. Kuri sukursi pakaitino saldų pieną ir išvirė bulves, arba roputes. Tai ant stalo padėjusi, atnešė bliūdą³⁵ pieno rūgšto su bliūdalų kastinio³⁶. Visi keles sukalbėję poteries ir sėdo valgyti. Kazė drožė atsispirdamas saldų pieną. Pavalgę sukilo, poteries atkalbėjo ir pabučiavo tėvams rankas. O jogei³⁷ buvo kelionė pavargę,ėjo tojaus gulti.

*

Ryto metą Viskontienė išvirina pusrytį rūgštą roputinę su džiuvusiu avinos miesa, kuri visiems dideliai patiko. Juzupas pavalgęs tarė: „Ačiū tau, motinėle, seniai buvau besrėbęs³⁸ taip skane viralą! Mana Domicė sugeb skaniai virti, bet motinėlės valgis visamet yrs skanesnis arbs gardsenis.

Pasakojimai, Prisiminimai

*

Domicelė tuojaus užsigeidė eit į pajūrį; nes jūros niekamet nebuvo mačiusi. Juzupas pakinkė arklius, pats važiavo ir nuvezė moterį su vaiku. Arkliai pamatę vilnis pradėjo baidytis: Domicela išsėdusi iš ratų sudrebėjo, klaupės, parsizėgnojo ir tarė: „Oj, Viešpati Dieve, kaip tu didis esi, kars tokias vandenis sutvėrei! Gerai tai sakote — Palanga pasaulės pabaiga, kurios aš amžiuo savo netariaus regėsianti. Atsakė Juzupas: „Ne pabaiga, už tos jūros yra Švedų žemė, bet jogiej jūra yra plati per penkias dešimtis milių, todėl antrą pašalę negalim matyti.

Diena buvo saulėta gan šilta, todėl Kazė ant smiltyno³⁹ pasvadintas kaip kiti vaikai į pajūrį atvesti, pilstaloja smilteles ir gražius akmenėlius renka. Burną pagalaus savo su tais prikiša, visi prisistebę kiek tinkamais grįžą namon.

*

³⁰*gryčia* — troba. [przypis edytorski]

³¹*dušia* — siela. [przypis edytorski]

³²*rubuilis* — čia: jauniklis. [przypis edytorski]

³³*pusgortis* — pusės gorčio indas, saikas. [przypis edytorski]

³⁴*esti* — yra. [przypis edytorski]

³⁵*bliūdas* — indas. [przypis edytorski]

³⁶*kastinys* — toks žemaičių sviestas iš suplaktos, pašildytos grietinės. [przypis edytorski]

³⁷*jogei* — jog. [przypis edytorski]

³⁸*srėbyti* — valgyti. [przypis edytorski]

³⁹*smiltynas* — vieta, kur daug smilčių, smėlynas. [przypis edytorski]

Po gerų pietų Juzupas sakinedamos tarė: „Na kas dabar bus: gurkš gurkš gerai privalgėm, nors eik gulti. Viskontienė atsakė: „Galit valandą pagulėti pakaiti⁴⁰, bet ne ilgai, nes aš noriu, kad man papasakotumi apie visą sava kelionę, kurioj buvai išėjęs nu mūsų. Kaip tau klojės ir iš kur gavai martelę?“. Šis atsakė: „Gerai gerai, motinėle, išbelsiu, išpašakosiu sa visomis išgalėmis, bet nugis stiri stiri eikim gulti“. Tai taręs ėmė moterį savo ilinda į šalutinę⁴¹ ir atgulė. Begulint atėjo trys susėdai⁴² aplankyti Juzupą ir jo tėvų. Kėlęs Juzupas pasveikino svečius, sėdos ir tarė: „Nugis išsižiokit, pastatykitės ausis ir klausykite; apsakysiu benT pradžia kelonės mano, nes to nor gera mana motinėle“.

PIRMAS VAKARAS

— Kaip atminat pirmus ketverius metus išėjau nu jūsų bakš bakš sa klumpiais apsiavęs ir nuvykau i Kretingą. Truputį tarsi pavargęs šmurkš įlindau i karčemą, pirkau nu žydo pyragą, ėmiau alaus kvartą, pavalgiau, pailsėjau ir nieko netrukęs leidaus Salantų linkon.

Atėjęs i Asteikinę karčemą sėdaus ir tariau: „Rendoriau, esmi kraučius patark man, kami galiu gauti darbą? Atsakė žydas: niu ką aš galiu žinoti? Tai išgirdęs brinkt pamačiau ant stalo jam pusę auksinę. Tuokart tarė žydas: niu dabar kas kitas, eik tamsta i Kulupėnų sodą, ten žmonės Ploteri turtingi, užėik pri Stropaus, gausi ir darbą, ir uždarbį.

Kelionė, Amatas

*

Taip pamokytas atėjau į sodą, pasiklausiau Stropaus ir įėjau į kiemą. Pamatęs žmogų sakiau: „Tegul bus pagarbintas Jėzus Kristus ir tariau: bene gaspadorių sutinku? Tas atsakė: teisybė, esmi tų namų gaspadorius. Tuokart tariau Tėveli esmi Viskontas kriaučius iš Palangos, katalikas, mokiaus siūti Klaipėdoj; pasiūsią tamstai drapanas ir gerai, ir pigiai, ar turėsi darbą? Vedum bešnekant čia atėjo moteriškė, Stropas tarė: „Nu ką, motin, ar turam ką siūdinti?“. Ši atsakė: „O kaipgi! Reik tasgatis⁴³ kailinių šeimynai, strukių mergelėms, sūnui Prancės jupelės⁴⁴, o ar tas ar kitas meistras šios, vis tas pats, jog sakos užmokėsniai prisileisis. Tarė Stropus: na gerai siūk jau siūk.

Darbas, Gerumas

*

Aš tojaus bruks, bruks atsegiau savo šiksninį, ėmiau mierą⁴⁵ ir pradėjau siūti kailinius vaikiukui. Nedėlės dienos atėjus keliavau su šeimyna i Kartynų bažnyčią, pasimeldžiau ir lig laiku sugrįžau. Preibe iš Sausgalvių duktė iš bažnyčios grįždama atėjo pri Stropaus; Kniukštelis Juzė su savo seseria taipogi atvyko, nes Stropus buvo nu visų mylimas. Susiėjo namo mergelės ir susirinko gražus būrelis .

*

Aš matydamas mergeles yriau, visu žiovaujant, atsiliepiu: „Ką dabar dirbsma? Šitai *palauminėkim*⁴⁶. Visi atsakė: „Nu gerai, gerai“. Mergaitės man pirmam užrišo po vieną akį: pradėjau graibyti kaip žuvis sumieštame⁴⁷ vandenėje ir capt capt bereginti visus sugaudžiau. Paskiaus gaudė Juzė: nušilom it pirty ir plekš, plėks susėdom ant suolų.

Vakaronė, Muzika,
Smuikas, Dainos

*

Truputį atsipūtęs tariau: „No mergelės dabar ve ve padainuokit“. Bet šios kie kie juokdamos nė viena nedrįso pradėti. Tuo tarpu krapšt, krapšt į trobą įkrapštino bobelė. Aš pri jos prikybęs tariau: „Motinėle, šitai jaunas nenor dainuoti; padainuok mums kokią norint senų dienų dainele“. Ta tupt pri pečiaus atsisėdusi tarė: „Na gerai, vaikalai, padainuosiu. Ir pradėjo.

⁴⁰*pakaiti* — čia: pasišildyti saulėje. [przypis edytorski]

⁴¹*šalutinė* — šoninis kambarys. [przypis edytorski]

⁴²*susėdas* — kaimynas. [przypis edytorski]

⁴³*tasgatis* — taigi. [przypis edytorski]

⁴⁴*jupelė* — sijonas. [przypis edytorski]

⁴⁵*imti mierą* — matuoti. [przypis edytorski]

⁴⁶*palauminėti* — žaisti užrištomis akimis gaudant kitus. [przypis edytorski]

⁴⁷*sumieštas* — sudrumstas. [przypis edytorski]

DAINĖ

Išoka oželis į rūtų daržą

Oj vej, oj vej į rūtų daržą.

Išėjo bobutė ože varyti

Oj vej, oj vej ožį varyti.

Nedoras ožiukas nenor klausyti.

Oj vej, oj vej nenor klausyti.

Ėme bobutė ilgą votegą⁴⁸

Oj vej, oj vej ilgą votegą.

Uždrožė ožiukuj par pat uodegą.

Oj vej, oj vej i. t. t.

Išbėga oželis į tyrus laukus

Oj vej, oj vej i. t. t.

Išėjo bobutė ožį ieškoti

Oj vej, oj vej i. t. t.

Sutiks bobutę du vilku pilku

Oj vej i. t. t.

Ar ne regėjot vilkeliai mano oželio?

Oj vej i. t. t.

Jau tavo oželio rageliai vieni. * Oj vej i. t. t.

Ėjo bobutė ragų ieškoti. * Oj vej i. t. t.

Atrado bobutė du did-ius ragus, * Oj vej i. t. t.

Iš tų padirbo du gražius trubus. * Oj vej i. t. t.

Pardavė bobutė tikt vieną trubą * Oj vej i. t. t.

Nupirks bobutė sau gražų rubą * Oj vej i. t. t.

Piemuo išmeldęs antrąjį ragą * Oj vej i. t. t.

Davė bobutei arklė posnagą⁴⁹ * Oj vej i. t. t.

Padirbus bobutė gražų indelį * Oj vej i. t. t.

Už tą įgijo molės⁵⁰ puodelį. * Oj vej i. t. t.

Išvirė bobutė sau putrą⁵¹ juodą * Oj vej i. t. t.

Sukūlė bobutė ir patį puodą * Oj vej i. t. t.

Pabaigusi tarė: „Matot vaikalčiai, ką mokėjau tą padainavau. Netoli nu vieškelio gyveno čia Kulupienų Salis, kurs turėjo pačią jau nebjaurią, tebebuvo pačios motiną ir motinos motina senole vadinama, ta mane išmokė oželį. Sena ta jau gadynė. Mes visi sušukom, „Ačiū ačiū, bobutele, tamstos dainelė labai yra graži“. Tai girdėdama bobutė ki ki ki juoktis pradėjo ir tarė: „Ar matot, mergelės, aš ir sena dar moko, o jūs dainuodamos šaukiat lia lia lia, o žodžių nė kokių.

*

Bobutei laukan išsistumus, mergelės pradėjo taisyti namon grįžti, ką aš regėdamas, brakš atidariau skrynelę savo, išsiėmiau skripičes ir vos dvejetą kartų džir džir smičiu partraukiau, visi svečiai sukrutėjo. Mergelės šnibždėjo kita kitai: „Ar matai tą gražų vaikiną ir griežt mokaus. Tujaus atsiliepiu: „Nu sweteliai, pašokit *kunigaikštį Polubinskį* aš pagriešiu“. Par nelaime ne visos temokėjo šokti tą seną tancę⁵² ligi prancūzų kadriliui. Taisiau, mokiau, bet negalėdamas spėriai⁵³ suriedyti, pradėjau čirškinti *Prūsą*. Svečiai beregint po keturis sustojusis tūpt tūpt šokinėjo it kazokui su bizūnu grįžtant.

Mums besivoliuojant pradėjo briešksti: Stropienės samdyta mergelė Kotrė, patiesė stalą, atnešė didį bliūdą bulvių ir pieno puodą. Svečiai nuošaly neprašydinos susėdo pa-valgę, pasakė Stropams: „Su Dievu“ ir išėjo namon.

⁴⁸votegas — botagas. [przypis edytorski]

⁴⁹posnaga — arklio kanopa. [przypis edytorski]

⁵⁰molės — iš molio. [przypis edytorski]

⁵¹putra — miltų, bulvių ar kt. sriuba. [przypis edytorski]

⁵²tancė — šokis. [przypis edytorski]

⁵³spėriai — greitai. [przypis edytorski]

Pasisėdėjimas, Pasakojimai,
Prisiminimai

Ir aš ant to baigiu šį vakarą pasakojimą mano. Tai taręs kėliaus ir visi klausantys. Susėdo pri Viskontą buvusieji, ligi dalis ėjo namon.

ANTRAS VAKARAS

Vėl namiškiams antrą vakarą sugiedos Juzupas šiaip prabyla.

— Apsiuvęs Stropus, gavau pustrėtį rubliaus: bet galėjęs ir daugiau rasti darbą Kulu-pėnuose, bet geisdamas žinoti, kaip gyven žmonės kalni⁵⁴; sudėjau į skrynelę savo daiktus ir kumbrinai⁵⁵.

Parėjęs Nasrienų sodą ir upelį Salantą pamačiau po kairę ranką gražų gyvenimą ir tyc įėjau į žardyną⁵⁶. Tujaus apšoka mane keturi šunys: vienas vampt lojo, kitas cip, cip cypė, trečias vau vau kaukė, ketvirtas juokės ir dantis rodė, o visi norėjo paragauti, ar skanios mana kenklės⁵⁷. Privarė mane pri žiogrio⁵⁸, negalėjau nė žingsnį žengti. Paregėjęs tai vaikiukas apgyrė mane.

Tiesiau ėjau į namą, nes ten žmonės regėjau: sutikęs vieną pusę juodai dažytu sermėgu⁵⁹ apsiuilkusi, tariau: Pasakyk, tėvai, benesi tamsta gaspadorius tų namų?“. Atsakė: „Antštikai⁶⁰, esmi gaspadorius, vadinuos Kazimieras Žvinklis. Aš tariau: „Esmi iš Palangos Kriaučius Juzupas Viskontas, sugebu siūti: čiujkas⁶¹, jupeles, kemzuoles⁶², sermėgas, šalbierkas⁶³, šniūrelkas⁶⁴, striukes iš ilginių, kailinių ir vis, ką liepsi, pagaliaus skilandžius, dešras ir vėdarus.

Kazimieras juokdamas atsakė: „Tadgi esi viedarų kraučius?“. „Taip taip, tėveli, vėdarų kraučius, ar turėsi ką darbą?

Kazimieras: „Na gerai eik į trobą, gausi darbą“. Vos į trobą įėjęs, radau namo gaspadinę, pasisakiau kas esąs, pasveikinau, padėjau skrynelę ir brakš brakš kraulojau⁶⁵ daiktus savo.

*

Gaspadinė atnešė kailius ir tarė: „Siūsi man kailinius trumpus, imk mierą“. Aš beregint tai padaręs plekš sėdaus ir pradėjau šast šast raizyti kailius. Pasiūvau taip pri kūno pritinkančius, taip gražius; jog visi stebėjos.

Viskas kloyės, bet štai nelaimė gaspadoriams: duktė Jonkėlė šeštų metų amžiaus, ki-
elės ryto metą, atsprukau į namą ir šildės pri ugnies. Sušilusi basa bėgo i daržą grūšių⁶⁶
su obuoliais rankioti. Rytas buvo šaltas, mergelę paėmė žvarbė, tujaus nustojo balso: nes
gerklė pradėjo skaudėt. Tėvai sakė: „Et, vaikas sprandą nutruks, reiks vesti pri sprandi-
ninkes⁶⁷ ir išgis. Tuo tarpu Jonkėlė jau atgulė, suputo kaklas, pradėjo krenkšti⁶⁸ it šunelis
loti. Parsigandęs tėvas pargabeno iš Salantų kalikokį žydą gydytoją, kurs apveizdėjo⁶⁹ va-
iką tarė: „Tėvai nebreik mergelei daktro, kruopas yra liga baisi, nebtvers.

Užsakymas įvyko; vos penketą dieną pagalėjusi Jonkėlė numirė. Kas buvo verksmo ir
šaukimo už vis motinos; negaliu apsaityti.

*

Aš su visu savo darbą parsikėlau iš trobos i klėtį⁷⁰. Pasidarę budynes⁷¹; tėvai davė žodį

⁵⁴kalni — kalnėnai. [przypis edytorski]

⁵⁵kumbrinti — eiti susikūprinus. [przypis edytorski]

⁵⁶žardynas — vieta, kur stovi žardas, kluoniena. [przypis edytorski]

⁵⁷kenklė — užkalainė kelio dalis. [przypis edytorski]

⁵⁸žiogris — statinė tvora, nupinta iš medžio šakų. [przypis edytorski]

⁵⁹sermėgas — iki XX amžiaus pradžios dėvėtas viršutinis vyrų ir moterų balto, pilko ar rudo milo drabužis. [przypis edytorski]

⁶⁰antištiki — sutikti, surasti. [przypis edytorski]

⁶¹čiujkavurų viršutinis drabužis. [przypis edytorski]

⁶²kamzuolė — liemenė. [przypis edytorski]

⁶³šalbierka — liemenė. [przypis edytorski]

⁶⁴šniūrelka — trumpa, be rankovių moteriška liemenė. [przypis edytorski]

⁶⁵krauloti — kraustinėti. [przypis edytorski]

⁶⁶grūšia — kriaušė. [przypis edytorski]

⁶⁷sprandininkas — kas taiso sprandus, masažuotojas. [przypis edytorski]

⁶⁸krenkšti — kosėti šalinant skreplius ar ką kitą iš gerklės. [przypis edytorski]

⁶⁹apeizdėti — apžiūrėti. [przypis edytorski]

gentims. Atėję iš Klauzgalvų Ona Vaičienė sa dukterim iš Skandalų, iš Kulesodos kumas, susėdai ir taip toliaus. Giedojo ir šaukė atsispirdamas par kiaurą naktį. Pirmą vakarą aš kišt įkišau galvą į trobą, pamačiau pilną žmonių; tečiau šmaks, įlindau ir šiuli įsigrūmiau pagalau už stalo. Vos gydotojams pabaigus giesmę *Jėzaus milas*, aš strapt stojaus ir baisiai atsiliepiu: „Susėdalej, noriu pagiedoti naują giesmę, jūs nepritarste, nes žodžių nežinot, tečiau pasiklausykit.

Vos tą giesmę pabaigiau, sušuko žmonės: „Ai, meldamasis, duok mums išrašus. Atsakiu: „Gerai, gerai duosiu ir pats dabar išrašysiu“. Mergelės užvis pradėjo apie mane teirautis sakydamos: „Kas tas toks? Kas tas toks?“. Namiškiai atsakė: „Yra tai kriaučius iš Palangos, čia šiuo“. Mergelės pridūrė: „Bet koks jaunas, koks dailus ir kokia maloni jo gaida! Gražu ir veizėti ir klausytis.

*

Budynei baigantis rejkėjo išvesti į Gargždelę kūną. Važnyčiai jau užvažiavus ir žmonėms į ratus įdėjus, aš pakeperkšt į tuos įšokius sušukau: „Susėdalej, gentys, giminės, kumas, dėdės, dėdinas, tetutės ir bobutės, klausykitės, noriu kiele tą žodžių pratarti. Tu jau parsizėgnojau. Vardan Dievo Tėvo ir Sūnaus ir Dvasios Šventos. Amen.

Studentus žėkelius⁷²

Mažus kudikėlus

Norint verk ir bliana

Smertis nepaliauna

jų pjauti.

Tie žodžiai drukavotose⁷³ knygoje užrašyti šiandien užsipildė. Maža Jonkėlė tarsi sveika ir graži, staiga nu ligos sugroba, bliovė, verkė, nenorėjo mirti; tečiau nedoras smertis to ne veizėdamas, ją papjovė. Gailės jos tėvai, gailės broliai su seserimi, gailės šeimyna, gailėjaus ir aš nors, atėjūnas.

Bet argi nėra ko gailėtis? Šitai vos šeštus metus amžiaus savo eidama: jau mokėjo poterėlius, niekumet nė gulė, nė kėlė nesukalbėjusii. Niekamet nesiedo pri valgie nej na to kiele neparaižėgnojusi ir bėn tėve mūsų nesukalbėjusi. Guldama ir keldama sveikina tėvą savo. Pasiuntmenė⁷⁴ jau buvo už ranką ilgesnė. Plaukeliai jos baltai gieltoni it lineliai, akelės žydros, rankelės smulkios nuplautos. Gražiau užvis šventą rytą apdaryta, tikrai buvo it aniolėlis⁷⁵. Dievo tai ir Viešpats atėmė ją, idant draugystėj aniolų patalpinta. Mes verkiam, o ana džiaugias; mes gailimės, o ana linksmina ir sako: „Kas ten žiną ilgai gyvendamas, ar būtų sau nupelniusi tokios garbės, kokios šiandien taria par napelnus Išganytojaus mūsų Jėzaus Kristaus. Veis iš aukšto į mumis ir tarsi sako šiuos žodžius: „Sudievu tau, milymoji matušėle mano, sudievu tetašėli! Nerūpinkitau manimi, aš čionai antrami amžiai dar geresnį radau tėveli, maloningiausį Dieva mūsų. Lauksiu judams danguje, o sulaukusi su džiaugsmu priimsiu. Ligią dalį su dievu jums, seserėlės ir broleliai, su koriais bėgiojau ir obuolius rankiojau. Mylėjau jumis ir jūs mane mylėjot, melsiu Viešpatės, kad pabaigusis amžių savo pri manęs ateitumėt. Sudievu jums, geros mergelės ir vaikeliai, kurie manęs niekomet neužrūstinot. Palikit sveiki ir to dabokit⁷⁶, idant par gerą gyvniimą nupelnitumėt sau metą tam danguje, kuriami aš būsiu par amžių amžius. Amen.

Pabaigęs tą prakalbą drinkt nu ratų nušokau, giedotojai pradėjo šaukti: „*Vaikai, paneles maži garbinkite* ir išvežė kūną. O aš sugrižau pri savo darbą.

*

⁷⁰klėtis — pirkia. [przypis edytorski]

⁷¹budynės — budėjimas prie mirusiojo. [przypis edytorski]

⁷²žėkas — mokinyš. [przypis edytorski]

⁷³drukavotas — spausdintas. [przypis edytorski]

⁷⁴pasiuntmenė — siuntimas. [przypis edytorski]

⁷⁵aniolėlis — angelėlis. [przypis edytorski]

⁷⁶daboti — saugoti. [przypis edytorski]

Elzbieta atsiliepė: „Nors gražu klausytis apsakymo keleivystės tavo, tečiau eikim gul-
ti, nes akys jau merkias. Visiems sukilus tarė Elzbieta: „Nu vaikai klaupkitės, poteries
sukalbėkit ir eikit ilsėti.

TREČIAS VAKARAS

Darbą pabaigęs, kad taisiaus išeiti, Žvinklis padoriai man užmokėjo ir sakė: „Ačiū už
prakalbą”, kurią išvežant jo vaiką pasakiau. Dar patarė, kad eičiau į Žeimius pas turtingą
ūkininiką Razmą. Aš taip ir padariau; „kebli nuėjęs tariu: „Tėveli, esmi vėdaras kraučius
iš Palangos, bene turėtumi darbą? Jej turi viską pasiūsiu ir nebrangisiuos.

Razmus atsakė: „Gausi darbą, padėkis savo kromą⁷⁷; ką aš išgirdęs bent pamačiau ku-
kšterą ir pasitaisiau siūti. Jojo mergelė graži girdi it rožė, duktė ūkininko ir sakė: „Tamsta
siūsi dėl manęs kailinius trumpus teikis pamieruot. Tai padaręs pradėjau savo darbą. Si-
ūdamas išpuikinau taip, jog visoj sodoj nė viena tokios neturėjo. Atėjus nedėlės diena
kieliavom į Salantus. Pirmą kartą amžiai savo buvau tame miestely: kiek tami yra namo,
nesuskaičiau. Rodės man tiktai, daugiesnė esant žydų kaip katalikų. Bajorų ir maskolių
ne vien miestely, bet ir parakvijo⁷⁸ turėtų 8059 dušių; sakė būtinai nesant.

Sumą⁷⁹ laikė kunigas Staškauskis, pamokslą sakė probaščius⁸⁰ Kazimieras Bielskis,
vyras nebjaunas žilas; bet didžiai išaukš. Žmonių priėjo pilna bažnyčia: vyriškiai buvo
apsidarę 80 kailiniais ar su pilkomis milą sermėgomis, siūtomis su liemeniu. Seni tu-
rėjo kepures lenktinėles su avikailnio pakutromis⁸¹. Jauni apvalę ant viršaus platesnius
it duonos kepaliukus su šikšnas pakaktų. Visi apsiavę su batais, bet tuos dėvi tiktai lyg
išeidami iš bažnyčios. Išėj vasarą, ein basi namon, šaltu laiku aunas su naginėmis⁸².

Naginė paraukta iš kailio žalio, nedirbta, maž terauginta yra negerais avalais. Kojos
nesgi tojaus sušlamp, sušlapusias šal; dėl to tai daug ten yra kurtų⁸³ žmonių. Geresni yrs
mūsų klumpiai, su kuriais gal ir po klaną⁸⁴ braidyti ir nesušlapti. Ne veltuo jus Prūsus
visi nešio.

Moteriškės, tiesą pasakius, čia labai yra gačnios⁸⁵: bažnyčioj buvo apsidariusios su
strukėmis už aplinkui kvaldotomis⁸⁶, su sijonais margai dažytais pačio austais. Galvas
aprutultas⁸⁷ su didžiais pirktiniais skepetais, atsiklėstusias su tokiais pat raiščiais. Netur-
tingos su namie austomis žiekuotomis skaromis. Ant krūtinių jų gal regėti daug bro-
stų⁸⁸, škaplierius ant plačių raudonų pasaitų.

Kojos apautos su šikšnos korpėmis, retai kurios su naginėmis. Išėjusios iš bažnyčios
visas kurpes met žemyn.

Sako, taip pat darantys žmonės: Mosėdžių, Linkimų, Skuodo, Ilakių, Ginteliškių,
Platelių, Plungėss ir Kartino parakvijose.

Giedotojai ir giedotojos į klaupkas⁸⁹ susėdę, giedojo pakarčiui gražiai, bet rožančiaus
Sveika Marija labai greitai. „Norėjau, parapieti, vienok kas manęs klausys?“.

*

Iš Salantų namon pareinant prikibo pri manęs keletas vaikinų ir sakė: „Mes pavalgę
šiandien atejsma pri Razmas“. Taip ir padarė: susirinko vakarop gan vaikinų; žemė buvo
užšalusi, nes tai atsitinka advente — visų pirma mušm *ritin*⁹⁰. Sustoję mūsųjų keturi iš

⁷⁷kromas — dėžė su prekėmis nešiojama ant nugaros. [przypis edytorski]

⁷⁸parakvija — parapija. [przypis edytorski]

⁷⁹suma — pagrindinės giedotinės mišios, laikomos šventadienį vidurdienį. [przypis edytorski]

⁸⁰probaščius — klebonas. [przypis edytorski]

⁸¹pakutra — minkšta, plona gyvulio oda. [przypis edytorski]

⁸²naginė — iš vieno minkštesnės odos gabalo suraukta avalynė su apivaraus [przypis edytorski]

⁸³kurtas — kurčias. [przypis edytorski]

⁸⁴klanas — pelkė, bala. [przypis edytorski]

⁸⁵gačnus — puošnus, puikus. [przypis edytorski]

⁸⁶kvaldotas — su klostėmis. [przypis edytorski]

⁸⁷aprutultas — apjuostas. [przypis edytorski]

⁸⁸brostva — tikiybines praktikos daiktai. [przypis edytorski]

⁸⁹klaupka — suolas bažnyčioje atsiklaupiti ar atisėti. [przypis edytorski]

⁹⁰ritinis — toks lietuvių liaudies žaidimas. [przypis edytorski]

vieno galo, keturi iš antro: tad kaip droš kurs su ritmušu; ritinys lėk brumzdamas. Patol vargšus negavę atilsio; pakol ne parsproga. Obuva⁹¹ padirbtas iš ruoplės⁹² beržo.

*

Pailsi bildu, susmukom i trobą ir pradėjom su *Vožka-pili* terliotis. Moteriškės turėjos ant kielių podušką⁹³: vienas vaikiukas ant sik vempes bakš galvą į podušką įdūrė, o moteriškė uždengė jam akis. Tuo tarpu vienas iš mūsųjų činkt su žiužiu⁹⁴ tai uždrožė jog ir plaučiai atsikvėpus skambėjo. Pakėlęs galvą jej mušantis neantštika, vėl turėjo kniaustis. Antštiktas būbt įdūrė galvą; mušytasis norėdamas atmonyti⁹⁵, dar stipresniai cinkterėjo. Žodžiu sakant, išdirbom kits kitam kailį, kaip burlokai avikailį.

*

Mums besivoliuojant atėjo keletas mergelių, viena iš tų šiaip padainavo.

DAINĖ

Augin tėvas tris dukteris * Ej šule role tris dukteris.
Viena buvo aukšta tėva * Ej šule role aukšta tėva.
Antra buvo trumpa drukta * Ej šnle role trumpa drukta.
O trečioj juodakelė * Ej šale role jaodakelė.
Aukšta tėva už bajora * Ej šule role už bajorą.
Trumpa drukta už muziką * Ej šale role už muziką.
Jaodakelė aš cygoną * Ej šale role už cygoną.
Pri bajorą juoda duona * Ej šule role juoda duona.
Pri muzika daugėl darbų * Ej šale rale daugėl darbų.
Pri cygoną daug makarų⁹⁶ * Ej šule rule daug makarų.

KITA DAINĖ

Tai pabaigus mes sušukom:

Aš vienas: Žvirbli, žvirbli?
Antras vienas: O ko ko?
Aš vienas: Ką paveiki?
Antras vienas: Negaliu.
Aš vienas: Kas tau skausta?
Antras vienas: Nagelis.
Visi: Žvirblelis nebagėlis visas negalėjo, nagelis skaudėjo!
Taip pat: Žvirbli žvirbli? — O ko ko? — Ką paveiki? — Negaliu. — Kas tau skausta? — Kojelė.
Visi: Žvirblelis nebagėlis visas negalėjo, kojelė skaudėjo.
Paskiausi? stabelis⁹⁷, pilvelis, sparnelis, galvelė, akelė, gurklelis, snapelis, skaudėjo.

Sutemus svečiai išvaikščiojo, skripčių aš neparodžiau, nes nugastavau idant gospadoriams įkyru nebučio.

*

Vos Juzupuj liovėsis kalbėti, motina žiovaudama tarė: „Et, jau sūneli, kas čia išklausys visu tavo atsitikimų? Geresniau bus atilsėtis. Atsakė Juzupas: „Gerai, motinėle, bet rytoj vakarą aš vėl belsiu ir pasakosiu. Tuo tarpu visi sukilo, pasimeldė ir sugulė.

⁹¹*obuva* — avalynė. [przypis edytorski]

⁹²*ruoplė* — stora, nelygi medžio oda. [przypis edytorski]

⁹³*poduška* — pagalvė. [przypis edytorski]

⁹⁴*žiužis* — susuktas skarinyš mušti (žaidžiant). [przypis edytorski]

⁹⁵*atmonyti* — atsikeršyti. [przypis edytorski]

⁹⁶*makaras* — lazda mušti. [przypis edytorski]

⁹⁷*staiabas* — blauzda. [przypis edytorski]

KETVIRTAS VAKARAS

Pas padorų ūkininką Bažmą pabaigęs darbą, atėmiau užmokestį ir kumbrinau toliaus.

Keliaudamas atėjau į Šateikius: išvydau medė⁹⁸ mažą bažnytėlę. Buvo tai 1860 metų. Norėdamas apsiįautoti⁹⁹ kas kaip čia yra, šmakš įlindau pas kunigą Raimundą Golminą. Tas klausiamas atsakė: „Bažnytėlę tą užlaiko¹⁰⁰ Jomilesta Pranciškus Ploteris — yra tai vyras geras, priemas, nepasipūtęs. Tur vaikus, augin juos dievobaimingai ir žad išmūrovoti Šateikių bažnyčią. Jog tai naveltno¹⁰¹ tie akmenys gul pazomačiais¹⁰². Įlįs visi į sienas naujos bažnyčios. Tariau: „Bet aš norėčiau vidų bažnytėlės paregėti“. Kunigėlis tujaus pasiuntė vaiką atidaryti ir pats mane nuvedė į bažnytėlę, kuri buvo graži, bet nespindanti kaip Salanto bažnyčia. Didžiam altoriuj abroz¹⁰³ švento Morkaus.

Išėjus laukon kunigas tarė: „Kurgi eisi?“. Atsakiau: „Mokėdamas amatą kraučystės noriu svieta pažinti, todėl einu toliaus ir toliaus“. Golminas: „Čia pakeliui einant i Plungę gyven padorus bajoras Andriejauskis: tėviškė jo vadinas Bukontiškės; jej pri jo užėjsi nesigailės, gal ir darbą gausi“. Aš pasakęs geradėjū — ačiū — stipt stipt ir ėjau toliau.

Patarmės¹⁰⁴ klausydamas užėjau į Bokontiškės. Kelionėj buvo pradėjus šliknoti¹⁰⁵: pabrukš savo kromelį apdengiau su ploščiu. Vos brabrakš duris atidariau, mergelė į antrą trobą išokusi tarė: „Vingrus atėjo“. Beregint įėjus ponai sakiau: „Poneli, esmi iš Palangos kriaučius, be neturėtumi darbą?“. Tas atsakė: „Gerai, kad užėjai, aš ir pats ketinau ieškoti mejstrą, padėk savo kromelį.

*

Įlindęs briekštant, kaip pakeleivingas negalėjau nieką dirbti; todėl visa vakara su šeimyna giedojau. Paskiaus pavalgėm pakalbėjom poterius ir ėjom gulti. Klausiau vieną vaikiuką: „Ar visumet jūs taip meldžiatės? Ar niekamet jaunumenė¹⁰⁶ nepasikul, nepašok?“. Tas atsakė: „Ne, to nėra pri mūsų“. Tie namai yra kaip kloštorius¹⁰⁷: bet kad ponas yra geras, netęsdamos užmok algą, ant žmonių nešauk, šer kaip vien reikiant; dėl to kožnas nor jam tarnauti.

Ryto metą strapt pašokau iš lovos, sumėčiau poterius, ir pradėjau rašyti giesmę. Po pusritės atneše audėklą arba marginį ir pradėjau siūti mergelėms striukies. Trečią vakarą įnikus¹⁰⁸ šeimynai giedoti aš atsiliepiu: „Palukėkit, aš jums pagiedosiu giesmę naują apie Šventą Morkų.

Kaip tikt pagiedojau tą giesmelę, mergaitė tujaus pasakė ponui, kurs išėjęs meldė, kad antrą kartą pagiedočiau. Ką kad padariau, prasidžiugo ir sau išrašęs. Dar sulig tuo kartu mane pamylėjo taip, jog ir darbą pabaigus nenorėjo manęs išleisti. Bet kas atėjo, tur išeiti, todėl ir aš padoriai užmokėtas benc benc sudėjęs savo daiktus išėjau į Plungę.

*

Atėjau i tą miestelį, nedėlios rytą, bažnyčią radau pilną žmonių gražiai begiedančių rožančius, paprastai žemaitiškai. Visi vyrai buvo stambūs, augaloti¹⁰⁹ su placiais pečiais. Gerai apsidarę su kailiniais arba sa pilkomis sermėgomis. Tos buvo pasiūtos su atrie-stomis apykaklėmis, par liemenį gan suveržtas, priešakėj vienu eitų su placiais guzikais, o retai kurio sa ablikais¹¹⁰ užsegamas. Aš kaipo jaunas dabojau moteriškųjų, kurios savo kairiojoj pusėj bažnyčios meldės, vos ne visos klaupusios ar pri grindų prisimetusios.

⁹⁸medė — miškas, giria. [przypis edytorski]

⁹⁹apsiįautoti — sužinoti. [przypis edytorski]

¹⁰⁰užlaikyti — čia: išlaikyti. [przypis edytorski]

¹⁰¹naveltno — veltui. [przypis edytorski]

¹⁰²pazomatys — vieta palei zomatą. [przypis edytorski]

¹⁰³abroz — paveikslas. [przypis edytorski]

¹⁰⁴patarmė — patarimas. [przypis edytorski]

¹⁰⁵šliknoti — laistyti (apie mažą lietų). [przypis edytorski]

¹⁰⁶jaunumenė — jaunimas. [przypis edytorski]

¹⁰⁷kloštorius — vienuolynas. [przypis edytorski]

¹⁰⁸įnikti — karštai pradėti ką daryti. [przypis edytorski]

¹⁰⁹augalotas — aukštas, didelio ūgio. [przypis edytorski]

¹¹⁰ablikas — metalinis kabliukas drabužiams užsisegti. [przypis edytorski]

Bažnyčia, Įspūdis

Giesmė

Apsidariusės buvo su margine striukėmis, su drižais sijonais. Galvas buvo apmuturus¹¹ sa didžiais pirktiniais skepetais, už kurių netekėjusių mergelių užkištos buvo rūtos. Ant pečių kybojo pirktinės ar žiekuotos pačių austos skaros. Visos su kurpėmis apsiavusios ir, tiesą papasakius, labai gražios. Iš to supratau Plungiškius turint gan duonos.

*

Bažnyčią didžiai išpuošta, altoriai pašalatyti, tuo tikt negerai, kad iš medžio padirbta. Argi turtingi Plungiškiei negalėtų išmūravoti namą Dievui? Nes dabar tur it karvę, kuri pati yra iš mėsos, o ragai iš kaulo. Bažnyčia medinė o varpyčia¹² mūrinė. Miestelis sa akmenimis išgrįstas, žydų daugybė. Maž tetrukęs Plungėj, traukiau ant Zarienų linkon: atėjau į Kapsudžius ir tik įlindau pas gerą ūkininką Kazlauskį arti kelio gyvenantį. Padoriai priimtas siuvo ko tik rejkėjo. Viena subatos¹³ vakarą paklausiau gaspadorių, ar neleistų su šeimos pajuokuoti. Tiems leidant, mergelės namiškės pakvietė kito kiemo jaunuomenę. Susirinkus pirmu dainavo šiaip.

DAINĖ

Siuntė mani matušėlė * Vabalauti i girelę * I girelę vabalauti * Pagireliais riešutauti.

Ir išėjau vabalauti * Pagireliais riešutauti. Ir išėjo vabalauti * Dar miškeliais pagrybauti.

Ir atjojo du berneliai * Abu gražūs jauniteliai * Ir atjojo du berneliai * Aba gražūs jauniteliai.

Tuodu tarė eikš mergele * Kami tava matašėlė? * Tuodu tarė eikš mergele * Pašnekėti truputėlę.

Vedu nieką nedariava * Kiek žydelius numaustisva * Vedu nieką nedarisva * Kaspinėlius nusakstėva.

Iš žydelių auksinėlių * Kaisva po du pentinėlių * Iš kaspinių silkinėlių * Siusva dvetą kamunėlių.

Vienas tarė mergužele * Nedrovėkis nė biškiele * Aš atjosiu radinėli * Ir paimsiu už patelę.

Par laukelį kada jojau * vienas antrą nedabojau * Pentinėlėj švitra švatru * Kamanėlės blisku blašką.

Paklausė mudams tėveliai * Kami kalti pintinėlėj? * Kami mėgostas kamanėles * Dėl ko anos silkinėlės?

Ringoj kalti penktinėliai * Dunski mėgsti galonėliai * viskas gautas nu mergelės * Gražios kaipo lelijėlė.

Dainuoti ne visai tesutinkant, aš išsiėmiau skripčias ir pradėjau džirzginti. Beregint sustojo porų poros ir šoko lig išvakarų. Vos lig nakties dvileką suskido.

*

Pabaigęs darbą leidau linkon Zarienų, taip taisydamas kad nedėlios dienoj galėčiau būti tami miestely. Minią upę parėjęs įlipau į aukštą. Apsižvalgiau ir paregėjau kalnų kalnus be galo.

Kalnais beidamas sutikau kažkokį paputižandį¹⁴ greitai su žmonių arkliais bevažiuojantį. Kurs mani pamatęs sušuka: „Stoj!“. Aš nors nemoku būtinai nė lenkiškai, nė maskoliškai, tečiau supratau reikiant stotis, kaipogi ir apsistojau. Paskiaus vėl maskoliškai tarė: „Koho tibi toks?“. Aš atsakiau — nusuprantu. „Al kuoda ti toks? Aš atsakiau: „Neturiu kuoda ir nesmi nu skuodo“. Paputižandis: „Mauš ti byloti?“. Aš atsakiau: „Nemoku maskoliškai byloti“. Negalėdamas sa manim surokuoti važiavo šalin ir mojavo su ranka sakydamas: „Smotri, smotri jau tave i karčemoj najdu“. To žodžio nesupratęs, kumbrinau į Zarienus. Į karčėmą įlindęs klausiau vokiškai žydų, kas čia važiavo? Tie atsakė važiavus maskolių asesoriui¹⁵.

Kelionė, Įspūdžiai,
Pamąstymai

¹¹apmuturti — apsvynioti. [przypis edytorski]

¹²varpyčia — varpinė. [przypis edytorski]

¹³subata — šeštadienis. [przypis edytorski]

¹⁴paputižandis — pasipūtęs žmogus. [przypis edytorski]

¹⁵asesorius — teismo posėdininkas. [przypis edytorski]

*

Iėjęs į bažnyčią radau daug žmonių begiedančių žemaitiškai. Sumą laikė klebonas Každailevičius, pamokslą sakė Pelikšas Jonavičius. Bet didžią atmainą regėjau čia apdaruose. Vyriški girdi apsilikę su sermėgomis gelambės ar pačių austomis, dažytomis juodai. Kiti dar su pilkomis, kurių tečiaus siulės uždengtos buvo su baltomis pinomis¹¹⁶. Moteriškės mažne visos apsidariusios su išilginiais, ant galvų pirktiniai skepetai antdengti, kitos dar su briliais¹¹⁷. Antklasto¹¹⁸ ant pečių neregėjau.

Išėjęs iš bažnyčios pakalbinau vieną vyrą (bajorą Neverdauskį) ir klausiau, dėl ko čia tokia atmaina apdaruose? Esmi atėjūnas, norėčiau žinoti. Atsakė: „Ar nežinai, mūsų parakvijoje kur kalnelis, čia dvarelis. Vos ne visi žmonės, kuriuos bažnyčioje regėjai, yra tai bajorai ar pusponiai. Turtingo pono neturim. No to prisistebėjai ir antojė daros bajoriškai.

*

Dar klausiau: „Ar visur taip yra kalnuota žemė, kaip čia regiu?“ Atsakė: „Kalnai prasideda Kalvarijos, baigias Girdiškės parapijoje. Užgul daug vietos. Aukščiausios jo viršūnės vadinasi: Gilvičių kalnas Kurtuvėnų parapijoje, Žąsino kalnas Janapolėje, Šatrios Luokės, Moteraitis Pavandenyje, Girgštutas Varnių, Medžiogalis Kaltynėnų ir Aukštogiris Laukuvos parapijoje. Dar Kalnai: Šatrija, Girgzdota ir Medžiogalis; senovėje vadinasi kalnais šventais, nes ant jų mūsų senoliai pagonis dievaičiams savo apieras¹¹⁹ degina. Yra ir daugiau tokių senovės bažnyčių pilimis vadinamų, nes juos tikrai mūsų probočiai supylė, kurių čia negaliu išskaityti¹²⁰.

Kalnai, kuriuos pirmo išskaičiau, parjuos Žemaičių žemę, kurią statė narsiausi žalmiečiai didiems Lietuvos konigaikščiams Kęstučiui ir Vytautui. Pasakiau ponui už apsakytus dalykus — ačiū — ir ėjau į karčemą. Kami pavalgęs išsiklausiau ant Luokės kelio ir kabakš, kabakš ėjau.

*

Keliaudamas par pušyną įlipau į Žąsino kalnus: apsižvalgęs regėjau Janapolę, Pavandenę, Luokės ir bokštus Varnių bažnyčios. Buvo pašalusi; aš bežiopsodamas su savo klumpiais šlukšt paslydau, zlakt išvirtau, tabalai, tabalai, byr, byr nu skardo ritėjau, medeliai girdi rietant trakš trakš lužo. Mano klumpiai nustumė nu kojų brabrakš brabrakš kažkur ritėjo, brilus sklost nulėkė į gilumą daubos. Kromelis sulūžo ir sugniužo, žirkklės kiaurai išlindo, laimė, kad paties neparvėrė. Rasi būčiau ir smertiop užsimušęs, nes ir čionai traškėjo, kad ritėdamas būtų capt nenusitvėręs augantį alksnį — vos gilmėje pakalnės ai ai stenėdamas ir atjodamas capt atsikėliau. Atsikėlęs tariu: „Kad tu prapultum ir kalnų nebuveš! Kad tu būtumei seniai nugriuvęs! Voz be surankiojau savo klumpius su brila, kabakš kabakš kabinaus i kalną ir par upę Virvetą parėjęs radau sodelį ir įėjau pri žmogaus vadinamo Karitonas. Tam guodžiaus tarydamas: „Ar žinai ką, tėvai? Didžiai susikūliau kalnusi jūsų, ar negalėčiau ko gauti pavalgyti už pinigus? Esmi kraučius iš Palangos“. Ūkininkas atsakė: „Kas čia teiks terliotis dėl tavęs, čia ne karčema“. „Silpną man daros, ar neduotum ką gerti?“. Karitonas atsiliespė: „Marike, duok tam parejūnui gerti“. Tą plumpst įmerkė puodelį į viedrą,¹²¹ pasiėmė vandens ir bakš padėjo ant stalo, be kokio stiklo. Aš su abiem rankom paėmęs atsigėriau, padėjau dvetą skatikų, pasakiau — sudievu — ir išėjau i Luokę.

Čia pas Jeku pavalgian ir parnakvojau, o ryto metą nuvykau į Šaukėnų parapiją i Žygaičių sodą pas gerą ūkininką Joną Motuzą, prieš pat Kalėdas. Gavau darbą ir siuvau.

Kelionė, Pamąstymai,
Karčema

Kelionė, Kalnai, Gamta

¹¹⁶ *pina* — prie audeklo ar drabužio krašto prisiuvasamas mezginys. [przypis edytorski]

¹¹⁷ *brilis* — akiniai. [przypis edytorski]

¹¹⁸ *antklastas* — skepetas ar skara ant pečių. [przypis edytorski]

¹¹⁹ *apiera* — auka. [przypis edytorski]

¹²⁰ *išskaityti* — čia: išskaičiuoti, išvardyti. [przypis edytorski]

¹²¹ *vėdras* — kibiras. [przypis edytorski]

*

Užėjo kūčios, nu ryto parbuvom alkani; vakarop dukterys Elzė, Apolonia ir Petronelė apskleidė stalą pirma su šienu, paskiaus sa drobule ir padėjo torielkas¹²². Motuzienė atnešė ant baltų torielkų aplotkas¹²³, surijo šeimyna. Motuzas laužė su visais tarydamas: „Ačiu Dievuliui sulaukėm sveiki kūčių, rasi Viešpats daleiss ir kitų sulaukti”. Ėmęs šmotelį aplotkas atsakydavo: „Duok tai Viešpatie, duok tai Viešpatie”. Tuo tarpu dukterys padėjo ant stalo virtas pupas, žirnius ir kviečius sa saldžia sriuba, ant kurios dar takšojo šmoteliai aplotkos. Tojaus visi parsizegnojom, sukalbėjom poterius ir pradėjom pat pat lesti grūdus. Dabar Motazienė atnešina kopūstų sa žirniais virtų. Gurkš, gurkš prikimšom pilvus kaip reksčius¹²⁴. Pavalgę sukalbėjom *Tėve mūsų*, bempt, bempt sugulėm ir puškavom.

Šventės, Papročiai

*

Bemiegtant girks̄ atsidarė durys. Kažikas įjėjęs tarė: „Na vaikai miegat, o ar nežinot, kad šią naktį bus Bernelių mišios, reiks keliauti į Šakėnus? Tai išgirdęs žvilkt pažvelgiau, pamatęs namo gospadinę strapt stojaus ir sakiau: „Gerai, motinėle, tojaus visi stirsime ir melsimės atsisirdami. Motuzienė prasijuokė ir tarė: „Privalgę vaikeliai stirinkit. Negi veltno taučijau¹²⁵, beregint pataukš išėjom su visą šeimyna. Naktį šventorei susiėjo no dešimtis vyriškių i vieną kruvą. Aš pajutau kažiką čiupnojančią mano kišenę, capt už ranką nutvėriau, veiziu kami nebuvęs žydas, nieko nelaukdamas plaukš jam par ausį, takš par antrą, tirinkt trečią kartą, žydas bene pavirto. Kiti vaikiukai bakš bakš sudavė jam su batų kulnėmis; žydas tečiaus tylėjo it nebily, o išsprukęs iš mūsų rankų pabėgo.

Pradėjo varpai dzen dzen skambinti; išgirdę šmukš sulindom visi į bažnyčią. Mišias laikė pats labai geras ir nu parapijonų¹²⁶ milymas klebonas Juzupas Januškevičius. Po tų mišių laukėm sumos, žirniai mūsų pilvuose nuseka. Po visam švikštu švikšdami šarpawom namon. Vos į kiemą įjom pakvipo mums lašiniai: visiems sugrįžus padėjo mergaitės ant stalo didžiai skanią šiupenę¹²⁷. Paršo uodega biškį apkrimsta kišojo vidury bliūdo, ką aš regėdamas tariau: „Dėl ko tai pats papuošimas bliūdo uodega neciela¹²⁸? Atsakė tatai šunys bjaurybės apkrimto.

*

Gospadinę su gospadorium pasvadinom užstalėj pačioj kerčioj, kaipo vyriausioj vietoj. Motuzienei teko pirmas dalykas su uodega. Valgant trakš trakš už ausimis traškėjo. Visų snukiai riebūs paliko, galėjom eiti šeimynas samdyti. Pavalgę atsigėrėm gero alaus ir kaipo naktį ne miegoj klekst klekst sugulėm, kelėmės ateinantį rytą.

Atsiliepė Elzbietė: „Nu ir mes kelkimės, nes par daug ilgai šneki. Atsakiau: „Tėisybė, motinėle, bet matai — žmonės parejūnai gieba daug meluoti, pri kurių ir aš prideru.

PENKTAS VAKARAS

Nors įkyrėjau matutei aš savo pasakomis, tečiaus vėl vakarui atėjus namiškiai susėdo, o aš šiai prabilau.

Antrą Kalėdų šventės dieną vieną vėl ejom į Varputėnų bažnytėlę, išklausėm mišelių, o grįžę pavalgėm juodų vėdarų su dešromis, dar atnešė mergelės batvinių ir tuos paėmėm. Po valgių tarė gospadinė: „Jūs papietavę tuojaus eitat gulti, gana to, pogiedosma bernelius. Tuojaus Elzikė paėmusi Kantyčkas pradėjo sukurti, mes balsu pritarėm ir šaukėm: „*Bernelit gimė Betlijoj*”. Visus bernelius išgiedojom. Sukilę ejom kaukš kaukš *ritine* mušti, o temstant sugrįžom i trobą.

Šventės, Papročiai

¹²²*torielka* — lėkštė. [przypis edytorski]

¹²³*aplotka* — kalėdaitis. [przypis edytorski]

¹²⁴*reksstis* — krepšys. [przypis edytorski]

¹²⁵*vaučioti* — ilgai rengis, puoštis. [przypis edytorski]

¹²⁶*parapijonas* — parapietis. [przypis edytorski]

¹²⁷*šiupenė* — tiršta su kiauliena ar spirgučiais virta košė iš pupelių, kruopų, žirnių, miltų. [przypis edytorski]

¹²⁸*cielas* — visas, nepaliestas. [przypis edytorski]

Nieko netrukus pradėjo loti šunys ir kažikas brakšt brakšt į langą brazdinti. Gaspadorius prisikišęs klausė: „Kas čia?“. Atsakė: „Mes susiedai blukvilčiai¹²⁹, argi rodą¹³⁰ bernelį giedoti?“. Šis atsakė: „Roda, roda“. Tujaus įėjo keturi vyrai, trys jauni o vienas senas žilas, pagiedojo *Stveikas Jėzau mažiasis* ir tarė senis: „Sosiedai, atėjom pas tamstą ne gerti ne valgyti, bet tamstą pasveikinti. Esi stiprus ūkininkas, geras sosiedas, dievobaimingas žmogus, dar mana vaikui kūmas¹³¹: tarp mūsų plikių gali vadintis karalium, kaipo tarp aklių vienakis. Milym tamstą, nekartą susišelpiam¹³², todėl sulauki tos didžios šventes sveikinam tamstą drauge su gera moterim ir su gražiais vaikais. Tegul tamstą Viešpats ilgai užlaiko dėl mūsų laimės. Motuzas pasakė jiems aciū ir pasvadino. Tulid vėl činkt činkt i langą kiti blukvilčiai atėjo. Priimti pagiedojo paprastą giesmelę ir susėdo.

*

Motuzas atnešina cynos izboną¹³³ alaus, ir padėdina su skleinyčiomis¹³⁴ ant stalo, seniai alų plempė, o jaunūmenė pradėjo žiužį¹³⁵ nešti. Sustoję į rinkę¹³⁶, vienas apsukuo skriedamas kam norint įbrukdavo žiužį: tas beregint čakš čakš muši gret stovintį ir gynė apsukuo rinkę. Muštasis žiužį įgavęs vėl pabrukš kitam įdavė, o tas šalip stovintį taip pat šmiaukš, šmiaukš raižė. Ir taip toliaus. Pavargę susėdom.

Be puškuojant tariau: „Nu dabar tu, Peliksi, būsi vilku, o Izydorius *te gana avelės*. Tujaus Pelikis kaip vilką įstumė į kertį ir su krieslais užstatė it su tvora užtvėrė. Izydorius jiems ilgą ramentą sustatė dešimtį berniukų su mergelėmis ir sakė: „Ganau ganau avelės, vilką su ramentu nubadysiu, su šuneliais apsiundysiu. O tuo tarpu lig vakaro nebliks nė vienos, lig ryto nė pėdos“. Beregint žirkt atsikus tarė: „O tu, vilke, ko čia stipsai?“. Vilkas: „Ko tu nori, ar aš dėl tavęs avių su ožiais nė į apluoką negaliu veizėti? Tu dabok savo avių — ne manęs“. Piemuo: „Ar tau ne gėda, bjaurybe, būti par visą amžių kraugeriui? Dėl ko žmonės ir mano avelės be to apsieina?“. Vilkas: „Jei taip tu su savo avelėms benesi už mane geresnis? Kas prarys: jaučius, paršus, paukščius, žuvis ir tas pats avis jej ne žmonės? O tavo avys kiek tūkstančių gyvų vabalėlių ant lapų esančių sugromul. Tečiaus anos geras, o aš vieną papjovęs didesnis esmi kaltinikas. Taip tavo sūdas teisingas, kaip Šilalės asesoriaus, kurs išmuše žydą už tai, jog is skolos praše.

Piemuo vėl sakė: „Ganau ganau avelės“, bet iššokusi iš kamaros i trobą mergelė tarė: „Motinėle, tavęs reikalau ir žad duoti sermėgelę“. Vos piemenį paėjus, vilkas capt vieną avelę užtvėrė ir pasivedė. Piemuo sugrįžęs nebranda avelės, verkė ir sakė: „Ai ai kami mana avelė?“. Vilkas atsakė: „Paskriejo gerti“. Mergelė antrą kartą iššokusi tarė: „Motinėle, tavęs reikalau ir žad duoti terbelę“. Piemenį paėjus vilkas kitą pagavo avelę. Taip visas išgaudė.

Ant galo visi sušoko ant vilko čiupt gerai nutvėrė, brukš patraukė, benc išvertė ir takš takš mušti pradėjo. Vilkas girdi pirmu cipt cipt cipt, paskiau vau, vau kaukė, ant galo strapt stojęs ir tabolai tabolai pabėgo, nė uodegos nebepalikęs.

Mums besivoliojant atėjo velyvas laikas: pavalgėm, pasimeldėm ir dūrinom gulti. Ryto metą aš anksti kėlęs iškroviau savo daiktus ir pradėjau siūti. Bet gaspadorius kėlęs tarė: „Ką tai, meistrelī, dirbi? Mes Kalėdų ir Velykų trečią dieną švenčiam; negalėsi šiandien siūti. Atsakiau: „Kas bus, tėveli, ar galiu aš par tris dienas nieką nedirbdamas jūsų duoną valgyti?“. Motuzas tarė: „O kur dingš meistras šventėms užėjus“. Atsakiau: „Nu gerai aš už darbą nieką neimsiu“. Tą dieną į bažnyčią nėjom, giedojom bernelius ir šenečia stumdėmės. Po pietų tariau gaspadinei: „Motinėle, ar neleistumi mums pašokti. Aš turiu skripičias“. Ta atsakė: „Nu gerai spardikytės ir mano dukteris to gied be galo“.

*

¹²⁹blukvilkis — kas velka bluką. [przypis edytorski]

¹³⁰roda — džiaugsmas. [przypis edytorski]

¹³¹kūmas — krikšto tėvas. [przypis edytorski]

¹³²šelpiti — teikti materialinę pagalbą. [przypis edytorski]

¹³³izbonas — asotis. [przypis edytorski]

¹³⁴skleinyčia — stiklinė. [przypis edytorski]

¹³⁵žiužis — susuktas skarinyš mušti. [przypis edytorski]

¹³⁶rinkė — ratas. [przypis edytorski]

Daugiau nieko nebsakydamas išsiėmiau te skripičias ir pradėjau dzir dzir griežti. Be-regint sustoję šeimyna Motuzų, o aš tariau: „Nu šokit *šesnyti*“. Vaikiukai byldu byldu spardės šokdamis, mergaitės tūpt tūpt tuptojo. Tiems bešokant keturios susiedų mergelės tarsi užuodusios atėjo. Pradėjau čirškinti *Dūriną*, visos kerčioje sustojo šoko ir sukos kaip reikiant. Po geros valandos aš grieždamas ir pats šokdamas sušukau: „*Žyds degė degutą*“, tojaus visi dainuodami pradėjo suktis. Kad nupluko susėdom.

Velyvam laikui atėjus, pavalgėm pasimeldėm ir sugulėm. Svetimi išvaikščiojo. Mergaitėms dideliai¹³⁷ įtikau, gėidė, kad nuo jų niekuomet neišeįčiau.

*

Šventėms praslinkus siuvau atsispirdamas. Darbą pabaigęs tasiaus¹³⁸ eiti toliaus be užmokiesčio. Motuzas vienok įspaudė man rublį į ranką. Nuėjau į Kurtuvėnų parapią i Užkalnės sodą pri Antono Povilaičio.

Čia darbą gavęs siuvau be atlydos¹³⁹. Tiktai šventei Trijų Karalių atėjus sugrižęs iš bažnyčios, ryžaus pabraitai. Susėdo pablaku¹⁴⁰ Povilaičio vaikai: Adomas, Mykolas, Antanas; dukterys: Teklė, Elzė ir Agatė. Man pirmam kliuvo *Šėšką* gaudyti: Adomas čakš suriežė man gerai par nugarą, bet spėriai sugavęs žiužį sėdaus ir kitų nugaras tvinkt dailinau.

*

Sukilus gaudėm *lapę*, kuri bavo viena mergelė. Aš trobos asloj stojęs tariau: „Žinot ką susėdo, par nelaimeį, įjunko¹⁴¹ pri mūsų lapė: išpjovė žąsis ir vištas; reikėtų ją sugrobtį“. Mikolas klausė: „Kokia yra lapė?“. Atsakiau: „Lapė yra nedidi, tur tėvo snapą, akis plačias, ausis stačias, dantis it vargonus, bet landžius it yla, nagus iškumpusius, uodegą ilgą it šluotą. Vienok kartais apsidaro it mergelė. Mikolas atsiliepė: „Aš tokią regėjau šmižinėjant trobos kertėį, užstalėį. Ej nu pabrukš gaudikim!“ . Lape šmurkš po lova. Visi sušuko še še mes regėjom, lyskit po įtiestuvę¹⁴². Palindusiem čakš įkando. Tai ai ai sušuko! Ir sakė — ej, štiš tu laukan. Kitam lendant sprakt įspyrė į galvą — tas capt sugrobė lapei už uodegą, bet ta ištraukusi blikš pasirodė po stalų. Apnikta purst, braižė it katė, sugauta klapst klapst su dantimis brazdina smeigės kamštį ir tarsi apmirė. Visi ki ki ki juokės. Bet lapė staiga atgijusi, strup stojos ir pataukš pro duris išspruko.

Amatas, Gerumas

*

Visiems beilsuojant, aš atsiliepiu: „Paklausykit, susiedai mano dainelės, parašytos metais 1832“. Visi atsakė: „Nu gerai gerai klausom“.

DAINĖ

Palik sveika mylimoj, pabučiuok ant kelio * Joju greitai su kaimynais, mušti neprietelio,
* Nes jau atein tikri Lankai po valdi Gielgudo * Nebišeisma iš Žemaičių, jau mes gyvo Gudo.

Tai ištaręs juodą arklį, pentinai suspyrė * O mergaitė nors verkdama jo drąsumą gyrė
* Jok sveiks tarė jaunikaiti, duok Gudams pažinti * Jog Žemaičiai ne duos veltno savo žemės minti.

Jaunikaitis dar du kartu ant jos žvilkterėjo * O mergaitė jau daugiesni, ano nebregėjo
* Jodamas greitai su draugais, par kalnus par krūmus * Povandenėį gird šaudymą išvyst jau ir dūmus.

Kaip tikt anus Šymanauskis, atjojant pamatė * Prijėmė visus meilingai ir i karę¹⁴³ statė
* Muškītės tarė vaikeliai, už jūsų luošumą * Nesigąskit neprietelių, nej anų dauguma.

¹³⁷ *dideliai* — labai. [przypis edytorski]

¹³⁸ *taisyti* — čia: ruošti. [przypis edytorski]

¹³⁹ *atlyda* — pertrauka. [przypis edytorski]

¹⁴⁰ *pablaku* — greta, šalia. [przypis edytorski]

¹⁴¹ *įjunktį* — įprasti, priprasti prie ko nors. [przypis edytorski]

¹⁴² *įtiestuvė* — drobinio audeklo lovos krašto uždangalas, kuriuo uždengiamas palovis [przypis edytorski]

¹⁴³ *karė* — karas. [przypis edytorski]

To išklausę puolė kartą ant Čerkiesų būrio *Tujaus eiles jų sumaišė, vyresni nudūrė * Paskiaus kirto, pjovė, badė; iš šaudiklių šaudė *Kur tiktai Gudą pamatė į kalinį gaudė.

Tuo kartu jau prasidėjo pati tikra karė * šaudė maskoliai ir lenkai, vėl šaudikles darė *virpėjo žemė nutrenksma, nu baisios strošnybės * Saulės šviesybė užtema, nu dūmų daugybės.

Virta kupitoms¹⁴⁴ maskoliai, kūnais žemę dengė * vieni negyvi gulėjo, kiti amžių baigė * Bet ir mūsų daug kareivių ten užmerkė akis * O vardus jų ir pavardes anūkai apsakys.

Nuog pat saulės tiekimo, lig pat pavakarės *Nepabaigė dar šaudymo, nepabaigė karės * Bet jau lenkai šaudydami ant Varnių patraukė *Kur ties karčemu Gomalų ant maskolių laukė.

Čia kėlės puškas užslėpę vienkartu iššovė *O taip daugybė maskolių čionai galą gavo * Paskui Varnius parnakvoj, gelbėtojai mūsų * visi kartu pasitraukė ant rubežiaus¹⁴⁵ Prūsų.

Jaunikaitis milymajai, grometą¹⁴⁶ parašė * Kurioje aną žegnojo, ir palukas prašė * Einu jau į Prancūziją — turi tai žinoti * Palauk biškį vėl sugrįšiu, jūsų išliuosuoti¹⁴⁷.

Pabaigus mergelės apšoka mane tarydamos, meldamos: „Išrašyk mums tą dainelę ir išmok gaidas, nesgi mes galim pripusti it daržinę, bet nesugebam išrunguoti“. Aš vis tai padariau.

Atėjus nedėlės dienos aš užsigeidžiau Kurtuvėnų miestelį paregėti ir drauge su dviem vaikiukais nuėjau. Miestelį radau mažą nevertą mano kelionės, bet bažnyčią mūro labai gražią galinčią papuošti ir didelį miestą. Abrozda¹⁴⁸ verti bažnyčios, už vis Šv. Jokūbo didžiam altorių patalpintas man patika. Tuo tikt negerai, jog drėgna bažnyčia juos gadin. Žmonės giedojo, bet ne visai tesutina. Ryžaus parašyti giesmę Šv. Jokūbui, kurią paskiaus ir parašiau. Sumą laikė klebonas Juzupas Wojtkevičius, mažas kaip bitelė, sudžiuves Kaip svirplys¹⁴⁹. Pamokslą sakė altarista Pranciškus Baracevičius, kurio ilga nosis, o galva gera.

Sugrįžęs pas Povilaitį pabaigiau darbą irėjau toliaus, todėl ir mes eikiem gulti.

ŠESTAS VAKARAS

Pakviestas nu Mikalojaus Butkaus ūkininko Kuršėnų parakvijos Višdergių sodo, nuėjau pri to žmogaus ir gavau darbą.

Man besiuvant sugriuvo Butkienė: Butkus paskyrė kūmus ir išvežė gimusių sūnų krikštyti į Kuršėnus. Pats Laucevičius apkrikštijo ir žadėjo dar i krikštynas atvažiuoti. Butkus pakvietė susiedus, jų moterys atejdavo netuščios, bet kaip bitelės ratuotos. Viena atnešė varškę, kita keletą dešimčių kiaušių, kita sūrius; o kožna¹⁵⁰ Butkaus vaikams suteikė keptas pyragų varnas, ar kukulaičius su keturiais ragais. Vaikai laukė jų ateinant ir dabojo kiek gaus varnų, ar bus toms akys iš anglies išspaustos.

*

Antrą rytą atvažiavo dzezonas¹⁵¹: visi svečiai sa džiaugsmu lig vartų išėj priėmė svečią, visi jo rankas bučiavo. Įėjęs i trobą tarė: „Pakajus¹⁵² tiems namams ir visiems juos gyvenantiems.“ Butkus bučiuodamas jo ranką atsakė: „Ir tamstai, geradėjau“. Tujaus ir aš brukš prisiartinęs, pasisakiau, kas esu ir tariau: „Tėveli, pagiedosiu naują giesmelę, kurios šitai turiu išrašius“. Dzezonas atsakė: „Nu gerai sukurk jau“. Pradėjau giedoti gaidą *Linksminkit dangų*.

¹⁴⁴kupita — kupeta. [przypis edytorski]

¹⁴⁵rubežius — užsienis. [przypis edytorski]

¹⁴⁶grometa — laiškas. [przypis edytorski]

¹⁴⁷išliuosuoti — išlaisvinti. [przypis edytorski]

¹⁴⁸abrozdas — paveikslas. [przypis edytorski]

¹⁴⁹svirplys — toks vabalas. [przypis edytorski]

¹⁵⁰kožna — kiekviena. [przypis edytorski]

¹⁵¹dzezonas — diakonas. [przypis edytorski]

¹⁵²pakajus — ramybė. [przypis edytorski]

GIESMĖ VAIKUI UŽGIMUS

Šitai užgimė naujas tarnas Dievo * Kurs bus patieku¹⁵³ motinos ir tėvo. * Bažnyčia Dievo priėmė už sūnų * Apiplaudama pri krikštą jo kūną.

Nebus stipresnio už jį kataliko * Nes visus darbus piktoje paliko. * Nors gyvenimą vos tiktai pradėjo * Tečiaus padoriai, elgtis pri* žadėjo.

Stovės pri žodžio, galim tam tikėti * Papiktinimų negalės regėti, * Nes évai vaiko yra dori žmonės * Išmokys sūnų Viešpaties malonės.

Draugi sa tėvais ir mes pasidžiaukim * Nes jauno žmogaus pasaulėj sulaukėm. Amen.

Tą giesmelę giedant Dzekonas girdi neišaukęs kar, kar, kar niuniavo; bet aš giedojau aiškiesniai nekaip gaidys kakariko. Žmonės iš manęs tarsi tyčiodamies sakė: „Jau tik, meistreliai, galėtumei gerai šaukoti rožančiu bažnyčioj ar pri jos durų su ubagais. Aš tokį taboką šniukš užduotas¹⁵⁴ prasijuokiau ir nosį suraukiau it naginę. Susipratau manęs paprotį ivedąs, kurs ne visiems tepatinka.

Dzekonas pavalgęs pietus pradėjo taisyti važiuoti: visi svečiai subruzdą ir išleida kaipo didžiausį svečių už vartų.

Vaiko gimimas, Papročiai

*

Atsiliepė Elzbietė: „Bet apsaikyk veikalus žmonių tos srijos¹⁵⁵ kurią parėjai.

Atsakaiu: „Gerai, matušėle, tojaus pabrukš, nežinau tiktai, ar viską sugriebsiu, atminsiu ir apsakysiu. Parakvijose: Telšių, Luokės, Triškių, Tyrkšlių, Užventės, Šaukėnų, Vieksnių ir Kurtuvėnų; tur žemę gerą vadinamą juodžemiu. Smilčių yra parakvijose: Luokės, Tyrklių ir Kurtuvėnų; balų yra parakvijose: Triškių, Raudienų ir Vieksnių. Medžio užvis tur parakvijos: Triškių, Tyrkšlių ir Kurtuvėnų. Žmonės ar žemę su žambiais¹⁵⁶ mažais negerais, naujų visoj Europoj ivestų nepriėm. Eketės tur medžio su gelžies¹⁵⁷ virbalais. Ar ir akėjo ne vien vyrai, bet ir moteriškės. Rugius, javus ir šieną pjaun su dalgiais pačiais tikt vyriški. Su pjautuvais pjaun tiktai pupas. Vyrai daros su sermėgomis myli¹⁵⁸, su liemeniu siūtomis. Moteriškės riedos papročiu žemaičių su striukėmis, sijonais ir kvartugais marginiais pačių austais.

Vyriški Vieksnio, Lackavo ir Laizavos parakvijų įsimanė siūdinti sermėgas išėigas, su apykaklėmis, karvošiais ir kišenėms bliso¹⁵⁹.

Kojos aun visose minavotose¹⁶⁰ parakvijose su naginėmis, turtingi tiktai batus nešioja. Eidami į bažnyčią apsidaro gražesniai ir nešas moteriškės kurpes, o vyriškiai batus. Su tais apsiaon atein į miestelį. Po visam vėl išsiau.

Čėdij¹⁶¹ paprastai: kopūstus, botvynius ir roputines, bulvių šie daug. Valgo džiuvisią mėsa, kaulių daug laiko. Pasnikas stipriai užlaiko. Žuvies negaudamis, perk silkes. Vieroj¹⁶² kataliko yra stipri. Žmonių nekatalikų čia nėra. Žydus tiktai visur įvysa¹⁶³.

Pirma viskupui ir kunigams draudžiant visi buvo blaivi, arielkos¹⁶⁴ né ragauti neragavo, nūgis jau (1862 m.) atsirado ir gerančių.

Žmonės karališkiais vadinami, užvis parakvijos Vieksnio ir Triškių didžiuojas, tankiai kišas į nesavo reikalus, geb provotis¹⁶⁵, nesuprant gautos valnasties¹⁶⁶ ir tarės viską galintys daryti.

Nauja Parapija, Žmonės, Įspūdžiai

*

¹⁵³ *patieka* — paguoda, džiaugsmas. [przypis edytorski]

¹⁵⁴ *duoti taboką* — spirti. [przypis edytorski]

¹⁵⁵ *srija* — vietovė, apylinkė. [przypis edytorski]

¹⁵⁶ *zambis* — medinis arklas, žagrė. [przypis edytorski]

¹⁵⁷ *gelžis* — geležis. [przypis edytorski]

¹⁵⁸ *mylas* — mielas [przypis edytorski]

¹⁵⁹ *blisas* — pliušas. [przypis edytorski]

¹⁶⁰ *minavotas* — minėtas. [przypis edytorski]

¹⁶¹ *čėdyti* — mėgti; čia: valgyti, maitintis. [przypis edytorski]

¹⁶² *viera* — tikėjimas. [przypis edytorski]

¹⁶³ *įvysti* — pamatyti. [przypis edytorski]

¹⁶⁴ *arielka* — degtinė. [przypis edytorski]

¹⁶⁵ *provotis* — bylinėtis. [przypis edytorski]

¹⁶⁶ *valnastis* — laisvė. [przypis edytorski]

Bet jau grįškiem vėl pri Butkaus. Krikštytoms ir mana darbams pasibaigus gavau užmokestį. Butkaus sūnus Izidorius palidėjo mane lig Kuršėnų, ėjau kiaurai par Šiaulius i Ligumų parakviją ir paklovo į Stačiūnų sodžių pas Antoną Zaječkauskį. Čia pat gavau darbą, siuvau par keletą nedėlių.

Besidarbuojant sunkiai susirgo artimas susiedas Jonas, žmogus padoriai gyvenęs pu-samžis, turįs moterį ir vaikus. Jo pati parvežė kunigą iš Stačiūnų Baranauską ir daktarą iš Šiaulių, bet tas nieką nemačijo¹⁶⁷. Ligoniu kaskarts silpnyn einant, viena davatkėlė skaitė Pravadniką. Sergas nedaug tegirdėjo, nes jau žmonių nebepažina. Kartais oj, oj, oj, oj aitojo, kartais kniost tarsi pakirda, ir trakt, trakt rankas traukė. Kad gėrė klukš, klukš vanduo tarsi i kubilaitį krenta. Kartais tarsi puokus su dam pirštam nu savės lasė. Dar namų šunyss par visą ligos laiką vau, vau kaukė. Vis tai reiškė artimą smertį¹⁶⁸: kaipogi ir numirė.

Vos tai išgirdau, dinkt atėjo man į galvą pasakyti pamokslą kūnuj išnešant. Išsiklausinėjau apie numirėlės darbus ir briešt, briešt surašiaus, ką sakysis. Išnešinoms kūno atėjus, aš tyc ten besaš... Grabą išleidęs bempt įdėjus, aš stipt į tas išokęs, persižegnojau ir šiaip prabilau.

Geriems žmonėms smertis daiktu geru * Ir galu žmoguj vargų ir ašarų * Akisu Dievo pastatys * Kur Dievą garbins ir matys.

Šitai tarėm ir pakastuvės, numirė geras Jonas. Smertis jo, paragandino¹⁶⁹ mumis visus; nes atsitinka nelaiku, vos pusei amžiaus. Gailės jo moters, gailės vaikai našlaičiais palikti, gailės ir visi sosiedai. Dėl ko tai gailės? Dėl to, jogei moteriai buvo geru vyru, su kuriu niekuomet nebarės; gailės vaikai, nes dėl jų buvo maloniu tėvu; gailės sosiedai, nes buvo padoriu ūkininku, lipšniu¹⁷⁰ susiedu ir išmintingu žmogumi. Gailės dar dėl to, jogei nūstodami Jono, pritruks gero paveizdo dėl savės. Pasakykit patys čia susirinkę į laidotuves, klausytojai, amžinatilsi Jonas ar įvedė kurį iš jūsų į karčėmą ir apgirdijo? Ar namuose savo čiastavojo¹⁷¹ kurį lig girtybės? Ar pasavino bent mažiausią svetimą daiktą? Ar leidžia galvijus savo i svetimą rėžį¹⁷²? Ar pažyčiojės¹⁷³ nu ko pinigūs neatidavė? Ar algą šeiminystėms susuko ar nutraukė? Nieko to nedarė, nes buvo geru kataliku. Arkliai jo į Šiaulių turgų nuvažiavus neskambino su dantimis lig išvakariui, nes arielkos negerdamas, vos pabaigęs mieste reikalus grižo namon. Neužkliuvo jo kumelės nė prie vienos karčėmos; nes ta nedora namų nelankė. Kurs pavargelis į jo namus atėjęs, negavo duonos abrakėlės ar sujos miltų? Kuomet Jonas rinkliavą ir padotką neužmokėjo, kuomet su kuo provojės? Žodžiu sakant, gyveno amžinatilsį Jonas kaip prider gyventi geram katalikui. Tokiam tai žmogui, kaip sako giesmė muša *smertis yra daiktu geru, galu vargų ir ašarų*. Toks stosis akivaizdoj Viešpaties ir džiaugsis Jį regėdamas.

Teisingai tadgi jo visi gailėdamos su atduksia sakom: „Amžinatilsį jo dušelei“.

Nors kaip žinom numirė Jonas su kunigu ir sa šventais sakramentais: tečiaus idant darbai jo kaipo žmogaus nekliudytų dušelei įeiti į amžiną atilsį, nor jums, geri susiedėliai, paskutinį kartą pasakyti su Dievu. Iš tos priežasties šitai par lupas mana sako: „Visu pirma sudievu tau, gera moters mana, su kuria dešimtį gyvendamas metų, laimę ir nelaimę dalijaus. Su Dievu jums, vaikai, kuriuos mylėjau ir norėjau išauginti į gerus žmones. Sudievu tau šeimynėle mana, kuri ištikimai man tarnavai. Su Dievu jums, susiedai, su kuriais be barnių gyvenau, o jej kurį kaip užrūstinau, meldžiu jūsų dovinokit; nes ir aš mirdamas nė ant vieno nepykau.

Jej kuomet galvijai mano, iššoko man nenorint i jūsų rėžį, atleiskit; nes ir jūsų gyvuliai į mano javus ir pievas įbrido. Šitai paskutinį kartą sakau jums su Dievu. Jūs manęs sugrįžtant nebusulauksit, bet aš jūsų ateinant sulauksiu. Miriau pusiai dienų mano, ir jums taip gal atsitikti; todėl gyvenkit pagal įstatymus švenčiausios vieros katalikų; nors jumis

¹⁶⁷ *mačyti* — matyti. [przypis edytorski]

¹⁶⁸ *smertis* — mirtis. [przypis edytorski]

¹⁶⁹ *pagandinti* — pagąsdinti. [przypis edytorski]

¹⁷⁰ *lipšnus* — malonus, mandagus. [przypis edytorski]

¹⁷¹ *čiastavoti* — vaišinti. [przypis edytorski]

¹⁷² *rėžis* — žemės ruožas. [przypis edytorski]

¹⁷³ *pažyčioti* — skolintis. [przypis edytorski]

kaip Šv. Lauryną, kurį čia Stačiūnuose garbinam ugnim kepta, nepameskit vieros. Nes atstodamis nu katalikų, būste tikrai prakeiktais. Taip saugodamos viso pikto, pakliūste i dangų ir su manim pasiregėste, ką duok Viešpatie. Amen.

Kalbą pabaigęs šmukšt nuslinkau nu šlėdžių ir palikau visus beverkiančius. Rejkėjo jau vežti kūną: bet šitai naujia kliūtis. Du gražių arklių pakinkytų, girdi žvilkt, žvilkt apsižvalgė, knarkt knarkt knarkčiojo, ausis šast šast skiautė ir nėjo nė iš vietos. Vážnyčia su votegu plauks, tiauks tiaukščiojo, švikšt čakšt anuodum par šonus uždrožė; arkliai šokinėjo, bet nė trupučio netraukė. Aš tai regėdamas klausiau: „Kieno tuodu arkliai?“. Vážnyčia atsakė: „Mirusiojo Jono“. Dar aš: „Be ne mylėjo jis didžiai arklus?“. Vážnyčia atsakė: „Oj mylėjo“. Tariau: „Šitai yr priežastis, arkliai ji užuodę nenor savo gero gaspadoriaus išvežti. Kinkykit laukon, sulaužys dyšlių ir įkinkykit svetimus arklus“. Vos tai padarė, beregint išvažiavo, o giedotojai šaukė: „*Susimilk ant mūsų Dieve maloningas*“. Numirėlį išvežus namai paliks tušti ir nuliūdę, ko aš nenorėdamas regėti, grįžau pri Zajėkauskio ir dirbau savo darbą, pabaigęs gavau pinigų ir kioblinau toliaus.

Šermenys, Prakalba

*

Iš Stačiūnų sodžiaus išėjęs sijkiau Pakruojo parapijos ir pakliuvau į Narkūniškių uličią, bet čia darbo nedasiklausęs keliavau į Pasvalio miestelį, pas ūkininką Šenterį, kurs reikalavo kriaučiaus. Dvejetui dienų praslinkus mano gaspadorius pakėlė atminimus, nes jo motina tami laiki buvo mirusi. Šenteris su sūnumi Kazimieru ir su visa gimine į bažnyčią ėjo, aš taipogi niešinaus. Kunigai giedojo ekzekvijos, bet aš matydamas kleboną Lileikį neįšaukiant, prikibau ir drauge giedojau. Kad pasimeldėm namon sugrįžom, Šenteris davė gerus pietus.

Tujaus kami nebuvo pradėjo eiti pas Šenterį miestelio ubagai: viena spitra¹⁷⁴ kitą vienakį vedė; antras klišis¹⁷⁵ kluklupt, kiuklupt raišdamas vilkos, trečias neregąs virves turėdamas keliavo, ketvirtam su kaltūnais aptekusiam greitai einant, kaltūnai ant glvų it virvgaliai vadaliaojas, penktas vienkojis su dam kriukium beidamas, šiukšt paslido, babakš išvirto ir takš į klaną įkrito. Sveikesni vienok ubagai up, up, sakydami pakėlė ir pastatė ant vienos kojos it žąsiną žiemos laiku. Kita boba su trimis vaikais vedina plušėjo. Visi plėkš plėkš* sudeda ant pamatų ir pradėjo giedoti be kokį sutikimą. Vienas miau miau it katinas miauzgėjo, kitas ve, ve it veršis rėkė, trečias boa, boa it jautukas baubė, dar kitas kiar, kiar it viščiukas kiarkčiojo, dar kitas ga, ga it žąsinas krikštavo. Aš tai girdėdamas nebišturėjau, išėjęs tariau: „Meldami, taip giedodami namiškius išbaidyste. Palukėkit truputį aš jums pagiedosiu naują ubagų dainę. Visiems nutilus šiaip sukūriau.

Kelionė, Ubagai

UBAGŲ DAINĖ

Gaida kaip vardon Tėvą galingiausią.

Aš negimiau, praščiokėliu * Ir palikau ubagieliu * einu par svietą meldamas * Gerdėjus, garbindamas.

Kad manęs žmonis nemato * Aš turiu gerą sveikatą visi sąnariai yr tvirti * Galėčiau ir darbą dirbti.

Kaip tiktai žmogų sutinku * Beregint raištį užninku * Sermėgėlę turiu menką * Ir kiek galis susilenkiu.

Su dviem lazdom tuokart rėmuos * Ir botagą dabar imuos * Su kuriuo šunis įplakiu * Kada aplink einant taku.

Su naginėms kojas aunu * O kartais ir batus gaunu * kepurėlę turiu dailią * Siūtą iš senos kutkailės.

Terbų turiu didžią gaują * Penkias senas šeštą naują * Senosios iš nuošukinio¹⁷⁶ * Naujoj yra šikšninė.

¹⁷⁴spitras — neprimatantis. [przypis edytorski]

¹⁷⁵klišis — žmogus kreivomis kojomis. [przypis edytorski]

¹⁷⁶nuošukinis — iš nuošukų išaustas audeklas. [przypis edytorski]

Šykšnas yra pasamonai * Užvid man anos ir ponai * Vario sagtai spind iš tolo * Kaip žvagizdės pri jenerolo¹⁷⁷.

Turiu dabar vežimėlį * Gražų arklį ir par* šelį * Kada nebnoriu vaikščioti * Galą dailiai pavažioti.

Kaipo vaikas tikrai šarkus * šaukiu * stipriai par jomarkus * Dėkit bent duonos kruopelį * Į mano šikšnos maišelį.

Taip sluznai apščiai gaunu * Jog visas terbas prikraunu * Sa duona arklį maitinu * Ir paršelį atkutinu.

Į namus kur įvažiavęs * Ar lajinių brizą gavęs * Verdu skanią kankolinę * Arba rūgščią roputinę.

O kad paršelį paskerdu * šiupinį tirstą išverdu * Dabar ant tų riebių pietų * Daugel ubagų pakviečiu.

Pavalgęs galiu atgulti * Ne rūp man arti nei kulti * Miegta kiek vien širdis vadin * O niekas manęs nežadin.

Tėipo vis kan manij klojas * Mergės manimi dabojas * Žadu vesti sau pačią * Raudoną gražią Agatę.

Tegul didi ponai pučiaas * Ir žmonės turėtų batus * Aš norint esmi mažesnis * Tečiaus už juos laimingesnis. Amen.

Ta mana dainė ubagams nevisai tepatinka, todėl ir nenorėjo jos išmokti. Buvo ubagų i trys dešimtys, kuriuos visus gra Šenterienė išmeldė. Pratįsus mano kalbai, visi pradėjo snausti; todėl sakilę ėjom gulti.

SEKMAS VAKARAS

Visa ta srija, prasidedant nu Ventos ir Dubisos lig Laivenos ir Mušos upių yra ligi bekokių kalnų. Žemė yra labai gera: tiktai lietuotu metu prapul rugiai ir javai; nes vanduo netur kur nutekėti. Žmones ar žemę su mažais žambais, eketes tur padirbtas iš paties tikt medžio be geležies; su kuriomis niekuomet negal juodžiame gerai išėkėti. Šie visokius javus kviečiai arba purai čia užder. Ratus tar labai trumpus įnykus su kampu. Vienam žmogui atsisėdus antram nebėra kur sėsti.

Išmanė tokius ratus dėl atbuvimo lažo¹⁷⁸, nes dabojo, kad arklų savo par dang nuvargintų. Dabar lažo nebesant, reikėtų, kad imtumės proto ir dirbtų didžius su dišliu sa dam arklus traukiamu. Iškada¹⁷⁹ paties žygio; nes į jų ratus tiek tegul įdėti, kiek geras vyras galėtų panešti. Ratu vienok su vienu dišleliu šalia prikergt¹⁸⁰, su vienu arklų važiuojamų netur. Žiemos laiku važiuojąs su rogėmis, su viena šalia esančiu dišleliu.

Nauja Parapija, Įspūdžiai

*

Vyriškiai vasaros laiku dėvi brilas iš vilnų nuveltus. Žiemą tur kepures šiltas ar ausitas ar lenktinėles. Sermėgas tur rudas sa liemeniu ir su stačia apykakle siūtas. Žiemą kailinius velk po sermėgą. Moteriškės dėvi tokias pat ir taip pat siūtas sermėgas. Galvas apriš su skepetais, kariuos tikt antsklėst¹⁸¹ bet nevisur. Visi kojas auna su vyžomis. Yra dievobaimingi, geri, lėti, o tankiai ir turtingi. Vadinas, paprastai nu Šiaulių miesto Šiaulyčiais. Parakvijose artesnėse Dubisai ir Ventai grinyčios¹⁸² yra šviesos su langais tiktai be kamino. Parakvijose artesnėse Laivenai ir Mušai yra tamsiaus. Langeliai yra maži iš stiklo ar su lentelėms užstumamėms.

Žmonės tos srijos netur pirčių, o daugel vietose nė apie dėl išiplaukimo, todėl yra juodi, sa prakaitais parmerkti. Mergaitės pagaliaus išein šieną griebti, su juodais neplautais marškiniiais, bjauru ir veizėti. Linkiečiau šiaulitėms padirbti kožnai sodžius gražius su langais pirtis, ir eiti į tas bent nedėlioj kartą. Sakiau nekuriems tai, bet nepaklausė.

¹⁷⁷jenerolas — generolas. [przypis edytorski]

¹⁷⁸lažas — priverstinis baudžiauninko darbas dvare. [przypis edytorski]

¹⁷⁹iškada — nuostolis, žala. [przypis edytorski]

¹⁸⁰prikergti — prijungti. [przypis edytorski]

¹⁸¹antsklėsti — apsigaubti. [przypis edytorski]

¹⁸²grinyčia — troba. [przypis edytorski]

*

Dar negana buvo man kelionės. Pabaigęs darbą Pasvalėj nuėjau į Davienus, įlindau i koplyčią ir karštai pasimeldžiau prieš stebuklingą Kristų Jėzų tai stovintį. Išėjęs sutikau stiprų vyrą ir tariau: „Tėvai esmi kriaučius, bene turėtumi darbo?“. Tas atsakė: „Aš esmi Pyragis tos uličios ūkininkas, eikš pri manęs rasi ir gausi darbą. Nuėjęs ėmiau mierą visų vyriausiai dukteriai ir siuvau jupilėlę.

Kelionė

*

Čia man besiuvant atvedė katalikai meškinikai dvi dideles meškas; vaikai su šunimis tujaus susirinko. Meškinikai putė trubą, šankina meškas, o paskiaus įdavė meškai savo kepurę, kuri su dviem kojom atėjusi, meldė nu Pyragio, grūdą duonos ir pinigų. Visa to po biškį meškinikai gavę; nešinos toliaus. Nekokių burtų nemislyti nemislįo daryti. Toks tai meškų vedžiojimas nieko pikta nedaro.

*

Vieną sabatos vakarą tariau vyresniajai dukteriai: „Ar žinai, kad artėj Užgavėnės, būt gerai pasilinksminti; aš moku griežti, paklausk motinėlės, ar leis? Duktė tojaus šoko pri motinos ir klausė. Ta atsakė: „Na gerai reik susiedų jaunūmenę pakviesti. Duktė beregint išsiuntė tarnaujančias mergaites. Tuo tarpu aš pradėjau džirzginti. Sustojo trys dakters ir šoka taip vadinamą *šijną*. Susirinko aštuoni vaikiukai ir šešios mergelės; „Klausiau, ką šoksit“. Atsakė *Anginą*. Man tą griežiant spardės visi kiek tinkami, vaikiukai vos grindų neišmušė su kulnėmis; nes visi buvo batuoti.

Vakaronė, Šokiai, Dainos

Pailsi sėdos: tuo tarpu viena mergelė atėjusi tarė: „Pagriežk mums *Marcelės tancę* šoksma be vyriškių. Man džirzginant šokinėjo šešios mergelės gan ilgai. Toms pailsus vienas vaikinys man tarė: „Kad mergelės šok vienas ir mes vieni pašoksma; pagriežk mums *Spilgą*. Man pradėjus tą džirzginti sustojo penki vaikiukai: vienas tos spilgos ieškojo, o keturi stovėjo. Ir taip pakarčiu šoka.

*

Tiems šokinėti apkiriejus¹⁸³: sustojo trys mergelės, kurios už rankas susikibusios šoka taip vadinamą *Žydelkėlę*.

Linksmybės, Žaidimai

Apsistojus du vaikus padėjo kryžiškai ant grindų du šakalius ir šoko tancę vadinamą *Žyrklės*.

Ant galo visi kartu sustoj šoka *podušėčką*. Pailsus gera Pyragienė davė večerę ir išleido svečius namon.

Labai įtikau Dovėnų jaunūmenei, kuri manęs ir išlejsti nebnořėjo; tečiaus darbą pabaigęs keliavau toliaus. Užėjau į Remejkių uličią Vabalnikų parapijos, bet darbo negavęs, leidaus toliaus. Nutraukiau į Skapiškes parapiją ir ką siūti radau pas Svilą Kreipčių uličios gaspadorių.

*

Atvykau čia patemi įkaitimi Užgavėnių panedėlėj: tą dieną niekas nekliudė darbuotis, bet uterniki vos ne nu pat ryto pradėjom voliutis. Graži Svilienė iškepė blynčius, valgėm; paskiaus davė šiupenį ir tą parėmėm. Pavalgius aš dzirzginau su skripičiomis, Petronėlė ir Marioną dukterys Svilos, tuojaus pradėjo čiupčioti ir šokti, pristoję sūnus Karolius. Beregint tarsi užuodusi uličias jaunūmenė padaugina kruvą šokančių. Pirma šoko *Blusą*, paskiaus *Svirplį*, dar paskiaus *Valcių* ir *apvalecių*.

*

¹⁸³ *apikriejus* — čia: aplink. [przypis edytorski]

Vakarop šunims didžiai loti pradėjus pamatėm būrį jaunikaičių su vaikais bevejantį Morę. Kurs tiktai vaikas pri Morės prisartina tas gavo benc par šoną su spragilu¹⁸⁴. Išėjom tokių svečių sutikti, Svilas pamylėjo vadovus Morės ir išleido.

*

Tiems išvažiavus atvyko ožys su dideliais ragais, drauge su juomi buvo *Giltinė* apsilvikiusi su išverstais kailiniais, plaukai jos buvo iš lino padirbti, burna uždengta su kutkailu, skilės akims paliktas, barzda baisi iš arklio uodegos, uostai iš paršo šerių su dervu pri lūpų priklijuoti ir ilga uodega iš virvės. Toms grinčioj besisukant kištikišo ilgą savo snapą *Gervė* ir kivikš cypti pradėjo. Vaikai grobstė gervei už snapą ir ki, ki, ki juokės. Ką aš regėdamas pradėjau griežti. Tuojaus gervė snapą savo brukš, brukš, babakš, babakš puošdama įniko šokti, ožys taipogi pakeperst strastrapi ėmė šokinėti, o giltinė su savo draugais šokdama dainavo „Ej opsa, opsa, opsa: krisi nešokantis žiopsa“. Oj, ipsa, ipsa, ipsa; visi nešokantys vipsa. Taip lig pusnakties bjauri gyvuliai voliauč¹⁸⁵ išėjo i prišinikę, pamėtė apdarus, pavirto į žmones ir sugrižo į grinčią. Ant galo riebiai pavalgė, klukš, klukš alaus atsigėrė; grižo namon.

Ryto metą šeimyna Svilas kėlė neišmiegosi. Viena mergelė Skapiškės bažnyčioj buvusi, parnešė pelenų šventų žiupsnį, su kuriais gaspadorius apsūdė visų galvas. Sulig tuo kartu ne vien žmonės, bet ir mano skripkas lig Velykų tylėjo .

ĀŠMAS¹⁸⁶ VAKARAS

Pas gerą Svitą besidarbuojant, pakvietė mane į Skapiškės miestelį drūtas ūkininkas Venc-lavas, pri kurio gan ilgai siuvau.

Čia man bebūnant meškininkai katalikai atvedė vieną didžią, antrą mažą mešką: bet jogei buvo gavėnia, todėl meškų netancina. Tiktai su savo patribočiais¹⁸⁷ pagiedojo giesmę *Atmink krikščionis, ką Jėzus kentėjo*, gavo dovanas ir išsivedė toliaus.

Nu Venclava išėjęs traukiau lig Rokiškės ir gavau darbą pri ūkininko Mickaus. Vi-skas klojos: bet gavėnia girdi įkyrėjo, nesgi žmonės Rokiškės negaudami žuvies, par visą gavėnią valgo: pupines, žirnienes, bulvines ir grucę¹⁸⁸. Visus tus viralus balten su pienu kanapių.

*

Verd bulves apvales, kurias valgo su druska, arba dažą¹⁸⁹ silkių saldžią jej tos gauna. Kartais buvęs nuluptas ir sugraižytas į ritinėlius, ded į katilaitį, įmet apščiai druskas su cybulėms¹⁹⁰, apoč su bliūdu ir šutin be vandens. Taip virtas bulves yra gardesnės. Verd taipogi žiūrę¹⁹¹, kopūstus sa grybais džiuvusiais ar su žirniais ir batvinius su pupomis. Nekurios geros gaspadinės, tur slėktas rudmieses: kitos perk silkes ir aliejų iš kanapių ar iš siemenų spaustą. Tą virin su cybulėms, pil po truputį į valgius ir tuo paskanin. Tokį aliejų valgo taipogi su duona: kartais iškep pampuškas aliejuje, bet ta neduod šeimynai; nes jau skaitos už brangų valgį. Sukruša kanapius, kiek su tais kepašius. Verd taipogi košes iš miltų, kuriuos valgo ar su aliejum, ar su kanapių pienu. Kartais duonos mažus kukulėlius iškepusios, pjaun pusiau, apsuda su druska ir su kvynais¹⁹², paskiaus vėl kiš į pečių ir sudžioien. Tie sakoriai¹⁹³ yra gardus užvis su du valgant; bet reik turėt gerus dantis. Regėjau vieną senį kurs triaukš, triaukš tokiu sukorius bevalgydamas, prarijo savo du dantis. Likusį šmotelį brinkt pamatė ant stalo ir tarė: „Kad jūs prapultumėt, aš ir liežuvį savo prarysiu, ne vien dantis.

¹⁸⁴*spragilas* — senoviškas įrankis javams kulti rankomis. [przypis edytorski]

¹⁸⁵*voliuoti* — išdykauti. [przypis edytorski]

¹⁸⁶*ašmas* — aštuntas. [przypis edytorski]

¹⁸⁷*patribočius* — muzikantas, grojantis dūda. [przypis edytorski]

¹⁸⁸*grucė* — toks valgis, sriuba. [przypis edytorski]

¹⁸⁹*daža* — padažas. [przypis edytorski]

¹⁹⁰*cybulė* — svogūnai. [przypis edytorski]

¹⁹¹*žiūrė* — avižinis kisielius. [przypis edytorski]

¹⁹²*kvynai* — kmynai. [przypis edytorski]

¹⁹³*sakoris* — džiuvėsis. [przypis edytorski]

Linksmybės, Užgavėnės

Gavėnia

Gavėnia, Valgis

*

Jej kuomet gyventojai prigaun žuvies iš kur arba perk silkių; tada jau yra Velykos. Pieno, o labiau dar mėsos gavėnįo nieks nerėgi. Vaikai pagaliaus bent šešių, septynių metų amžiaus savo turintys; nebnot su pienu valgyti. Nė ligonių negal priversti idant įžagtų¹⁹⁴. Toks tai pasninkas man įkyrėjo, nes čia Palangoj ir Klaipėdoj, kaip žinot, žuvis Stintinės užvis man tinka.

*

Rokiškėj būdamas vaikščiojau į bažnyčią užvis šventomis dienomis, ėjau pagaliaus ir spaviednes¹⁹⁵ obet klebonas didžiai nu žmonių mylimas Viktoras Rasteika, baisiai man galvą ištrinka. Paėjau girdi sušiles it pirtyj buvęs. Kad anam šalt būtų! Prisiartina verbų nedėlia, eidami į bažnyčią prisirinkom: kadagio, bruknio, žalių laumės šluotų, ažuolų šakų su pernyksčiais lapais, blendžių ir karklo šakelių su avelėms. Tas visas pašventinom. Vaikai paprastai turėjo tikt žilviečius¹⁹⁶. Po mišių išėjom į šventorių: vaikai girdi kits kitam šmiaukš, šmiaukš par nugaras čaižydami sakė:

— Ne aš mušu, rikštė muš * Patol muš, kol suluš * Už nedėlios didi diena * Palinksmins, kožną viena.

Būk toks pat, kaip buvęs * Būk sveikas, kaip žuvis.

Ar visur toks yra paprotys, nežinau.

*

Didžiosios nedėlios seredoj¹⁹⁷, ketvergoj¹⁹⁸ ir petnyčioj¹⁹⁹, kunigai gied ar kalb ilgus poterius bažnyčiose, kuriuos pabaigia, benc, benc muš su knygomis į klaupkas²⁰⁰ ir ein namon. Vaikai tai žinodami lig laiko gaun lentelę, su skyle dėl įverimo virvės reikalinga; ant lentelės išrašo su kreida ar su anglim silkė; vienas velk tą lentelę apsukuo bažnyčios, seredoj tikt vieną kartą, o kiti čakš, čiaukš plak su žilvičiais²⁰¹ silkė kaipo jau nebreikalinga. Ketvergą velk da kartą plakdami, o petnyčioj tris kartus. Bet ir tą paprotį nevisur teužlaikė.

*

Dar po užgavimo varpų, vaikai o kartais ir paaugę tarnai bažnyčios parein namus sa klegetkomis: tas klaklakš, klaklakš brazdindmis ar dzir dzir tarškindamis, meld dovanų; gaun pinigų, kiaušių ar pyragų Velykoms.

Vis tai užlaikė vaikai

Kad geri buvo laikai.

Didžiojoj sobatoj Mickienė kepė pyragus, mėsą ir dažė kiaušinius. Vaikai laižydami veizėjo į tuos skaninius; tečiaus ragauti nedrįso.

Pabaigęs darbą kad ketinau iš Rokiškės išeiti; Mickus nenorėjo man ažmokėti. Vos par didį vargą kiek tiek išgavau ir išėjau par šventes į Panedėlio parapiją pas ūkininką Rymkūną. Čia radau jaunūmenės šiokį paprotį. Nu ryto girdi užvis vaikiukai, vaikščiodami su vandeniu laistė rankas gaspadorių ir už tai reikalavo velykaičių. Ir be to šlokš, šlokš šlakstė vandenį ant mergaičių, o sušlapinę ki, ki, ki juokės, nes tos kaipo šventa diena padoriai apsidariusios čežėjo²⁰².

¹⁹⁴įžagti — suteršti. [przypis edytorski]

¹⁹⁵spaviedné — išpažintis. [przypis edytorski]

¹⁹⁶žilvietis — gluosnis. [przypis edytorski]

¹⁹⁷sereda — trečiadienis. [przypis edytorski]

¹⁹⁸ketvergas — ketvirtadienis. [przypis edytorski]

¹⁹⁹petnyčia — penktadienis. [przypis edytorski]

²⁰⁰klaupka — klauptas, vieta bažnyčioje atsiklaupiti. [przypis edytorski]

²⁰¹žilvitis — gluosnis. [przypis edytorski]

²⁰²čežėti — šlamėti, šnarėti. [przypis edytorski]

Verbų sekmadienis,
Papročiai

Šv. Velykos, Papročiai,
Linksmybės

Rymkūną aplankė Krasauskiai ir kiti susiedai. Jaunūmenė dirbo supines ir supavos. Trečią dieną šventindami linksminos. Šeimyna su vaikais iškasėsi duobelę ritinėjo kiaušinius: kurio kiaušinis ritėdamas užgavo kitą duobelėj esantį, tujaus vaikiukas ritines atimdavo.

Ketvirtą dar dieną ledų dienų vadindamis nedirba darbo; todėl suėję į grinčią šiaip rovē *ridiką*. Daugėm pablaku susėduss, vienas lazdu jodamas išėjo iš kamaros, sakė „girks“. Kitas klausė: „Kas čia varsto dvaro vartus?“. Raitorius²⁰³ atsakė: „Aš, ponaitis kiburkštaitis“. Kitas: „O ko rejkalausi?“. Raitorius: „Ponia užsigėidė Rimo ridiką, atėjau rauti“. Kitas: „Išraukis tinkamai“. Raitorius ėjo pas vieną siedantį, su abiem rankom padavė savo ramentą, ta įsikibo, raitorius traukė, kiti sėdantys neleido, tečiaus pastatė ir vedė į kamara ar kertę. Paskiaus vėl atjodavo, reikalavo, ridiką rovē ir taip toliaus.

Aš regėdamas nekuriems jau tą veikalą įkyrėjus brakš atidariau savo skrynelę išėmiau skripičias ir dzen, dzen pradėjau tempti stygas. Tojaus jaunūmenės akys prašvito: visų pirma pradėjo šokti *Avietėlę*, paskiaus *Blezdingėlę* dar paskiaus *Lenciūgėlį*, dešimtis porų sustojosi, davė garo kiek tinkama. Pirštai girdi mano suskaud be griežiant, pats pagaliaus čirškindamas op, op šokti pradėjau. Apsistojus kažikas tarė: „Pašokim dar *Dują*“ ir pradėjo kraipytis. Vyriškiai šoka *Kepurniką* ant pabaigos *Miželį*. Velyvas tapo laikas: Rymkūnienė ėjusi atsiliėpė: „Gana vaikai, gana voliuotis! Duosiu jums valgyti, pavalgę eikit gulti. Tatai nušilot kaip roną pjovę, o grinčią pridulkinot kaip jaun linus minant“. Aš tai išgirdęs lioviaus griežti, pavalgėm ir sugulėm.

Šventėms praėjus siuvau gan ilgai; tuo tarpu girdėdamas šiokius tokius dalykus apie Biržus, užsigėidžiau ten eiti, o darbą pabaigęs ir išėjau.

*

Nuvykau į Biržių parapiją į uličią Kutėly, pas Justiną Valiulį, gavau darbą ir vėl siuvau. Vieną subatos vakarą gaspadoriaus pasiklausęs, pradėjau griežti. Šeimyna pirma šoko *Žalnieriuoką*. Paskiaus patys tikt vyriškiai trypė *Smertetį*, toj yra vienam gulint kiti apsukę šoko ir kėlė gulintį.

Mergaičių neinant šokimas vaikiukų buvo it putra be druskos, todėl išsimanė traukti *Vilko uodegą*. Sūnus Valiulio Jonas kaipo stiprus: pasilenkė ir įsikibo su abiem rankom į kėdelę. Justinas antrus sūnus sėdo jam ant sprando: Petris pro apačią įdavė jam kartelę. Jurė Petris ir duktė Uršulė kibo už antro galo kartalės ir traukė. Šilingas Jonas tečiaus ėjo. Visi neveikė jo noturėti. Bet Justinui brukš kartelę paleidus, visi traukiantis bibt, bibt išvirto, Jurė dar kaukš įdaužės galvą taip, jog švistt jam žižilpos²⁰⁴ iš akių iššoko, pagaliaus kartelė trakš sulūžo. Keldamos Jurė ir galvą kasydamas tarė: „Šitai tau penkis, kad tu prapultumi ir vilku nebuvēs, nutruko uodega ir galvą man sumušė. To neveizėdamas antrą kartą sutaisė vilko uodegą, o Jonas daėjo pri stalo. Taip besibjaurodamas gan nužuvo²⁰⁵ ir ėjo gultis.

*

Čia man besant atėjo Sekminės: nekurie girdi šeimynystę į bažnyčią par gaspadorius išsiųsti, nėjo į namus Dievo, bet pakliuvo į tinkamą karčėmą, gėrė lig vakaro — vakarop susirinko ir kiti i vakaruškas, žydas rendorius²⁰⁶ lig laiku pasitaisęs, turi visko valgomo ir geriama.

Ryto metą stipresni grizo namon ir neidami į bažnyčią miegojo par kiaurą dieną. Kiti ten pat pas karčėmą miegodamis, sulaukė kitos vakaruškos. Vėl gėrė, vėl šoko. Taip šventino par tris dienas.

Tą aš regėdamas dideliai pasipiktinau, peikiau jų paprotį ir klausiau, dėl ko taip daro. Man atsakė: „Pri mūsų daug yra kalvinų, kurie neidami į kirkas²⁰⁷ taip elgias, ir mes

Sekminės, Šventė, Papročiai

²⁰³ *raitorius* — raitelis, raitas bernelis. [przypis edytorski]

²⁰⁴ *žižilpa* — žiežirba. [przypis edytorski]

²⁰⁵ *nužuvo* — čia: pavargo. [przypis edytorski]

²⁰⁶ *rendorius* — nuomotojas [przypis edytorski]

²⁰⁷ *kirka* — protestantų bažnyčia. [przypis edytorski]

sekam jų paveizdą²⁰⁸. Tariau: „Na, vaikai, o kad kalvinai eis į pragarą, jūs ar norėsite drauge keliauti? Jej nenorėsite, nenorėkit ir sekti jų blogą paveizdą.

*

Trečios švenčių dienos rytą, susiėjo pri Valiulio piemenys ir dabotojai arklų, meldė nu gaspadinės sviesto, sūrio, kiaušinių ir taip toliaus. Tų gavę nusinešė į krūmus, sukūrė ugnį, kepė kiaušinius, valgė ir gėrė nekurie dar arielką. Nuėjo pri jų kita jaunūmenė galvijų negananti, pavadino skripkorių ir šoko lig išvakarių. Man klausiant, dėl ko tai daro, atsakė: „Visoj Lietuvoj toks yra paprotys“.

*

Apsidirbęs pri Valiulio užėjau į Lesiškių uličią pas ūkininką Gasciūną, siuvau ir parleidau šventę Dievo kūno arba Vainikų. Ėjom į bažnyčią, nebetko laiko pramonėms.

Tujaus po šventės gimė Gasciūnui sūnus, kuri kūmas nuvežė į Biržę apkrikštydina. Tiems parvažiaus, stovėjo pakviesti svečiai, o bobutė capt capt atėmė jų kepures. Pagavo pagaliaus ir mana nors jau seniai buvau atėjęs pas Gasciūną. Susiedai atėj sveikino gimdytojus, žmonistas darė ir atnešė ką neką dovan. Paskiaus visi turėjom savo kepures nu bobutės išpirti; gavo senutė no i pusantrą rubliaus, bet kas iš to? Vakarop vyrai atvežė po duris grinčios medines eketes, padėjo ant jų truputį šiaudų, pavadino ant tais bobutę ir vežė patys be arklių ją į karčemą; kami ta turėjo pirkti arielkas ir alaus. Nupirkus vėl į eketes pavadinę parvežė namon.

Vaiko gimimas

*

Ar žinai, motinėle, šitai visuose Žemaičiuose einantis į stoną moteristės važiuo jauni į bažnyčią darbo dieną ant taščios, slubą imti: tą pat dieną spaviedojas, priim švenčiausi sakramentą, kunigas jus suvenčiavo ir grįžtt namon kami tėvai pagal išgalėjimą pakel parietką. O Lietuvoj jauni renkas imti šlubą paprastai šventą dieną, atvažiuo į bažnyčią po visam tąnkiai girti. Priėmė sakramentą, tujaus šmurkš, šmurkš sulend į karčemą. Ger, šok ir bjauriojas toj par tris dienas pikty n pakeleivingus, kurie apsistos pri karčemos. Žodžiu sakant tikra nelaimė Lietuvai su toms karčemomis, be kurių niekokie šventą darbą negal nudirbti. Juk ir vyskupas važinėdamos sakė, kad slubus imtų darbo dienomis, kad važiuodami priimtų šventą moteristės sakramentą, būtų negirti ir kad parietkas keltų namuose, ne karčemoj. Tečiaus ir jo nepaklause: rasi kumetnor susipras negerai darantys ir išsižada savo seną, bet negerą paprotį. Jog žydai savo veselias²⁰⁹ keldami nein pri katalikų; kodėl tad katalikai pri jų eiti turėtų?

Vedybos, papročiai

*

Bet grįžkim pri savo šnekesio. Pasiuvęs ką reikiant pri Gosciūno išėjau į Rastauską arba Pabiržės parapiją, gavau darbą pas Slavinską Bajoriškių uličioj.

Prisiartina Šv. Jonas, žmonės subrazda. Vakarop pirm tos šventės mergaitės išėjusios į uličią aprinko vietą platemi kelėj, sutemus jaunūmenė toj vietoj susirinko *Kopuloli*, sukūrė ugnį ir parvedino skripkorių. Tam griežiant šoko susikibę dainuodamis daines, kurių negalėjau gauti. Kitos mergelės rovė žoles ir degino, o tai dėl to idant nebūtų žolėti rugiai ir javai. Vaikiukai ėmė su rankomis žemę iš kelio ir barstė i pievas idant jo kurmiai raugdami negadintų.

Kelionė, Joninės

*

²⁰⁸paveizdas — pavyzdys. [przypis edytorski]

²⁰⁹veselia — vestuvės. [przypis edytorski]

Kitos moteriškės tą pat naktį ėjo į upę ar į prūdą²¹⁰, plovės pačios, mazgojo savo drobinius ir šukavos, o tai vis darė, kad tą metą vyrus gautų.

Mūsų senelių senoliai būdami dar pagonimis tikėjo: tą naktį plaunančios dievės Laumės, tą tai Laumių paprotį tebeįpildo mergelės aplėi Biržę ir Pabiržę, ko Žemaičiuose nu seno nebėra.

*

Čia žmonės tebtik į žavėjimus²¹¹: sako esant raganas, kurios gal kitus sužavėti į ligas įvesti, karvėms pieną atimti, avių vilnas nupešti ir taip toliaus. Aptartų raganomis vadinamų bobų, neužkint, o kartais ir iš savo uličių arba sodų išvaro. Todėl užvis senas drovis Šv. Joną naktį ir iš namo išlįsti, nes jei kas paregėtų anas vaikščiojant ar žoles kokias renkant; tujaus apskielbtų esant raganomis. Ir taip senos gadinės įsidėjimai²¹² čia dar užliko. Linkėtinas yra daiktas idant suvisu išgaištų, nes vargin bobutes be reikalo. Ragana niekuomet nebuvo. Žmonės įtariantys kitos žavietais arba raganomis, be kokios teisybės plėš šlovę artimiems ir didžiai griešys. Jeigu raganas tariamosios sugebėtų ką pikto padaryti; visu pirma darytų savo neprieteliams, savo persrkiotojams, o tečiaus nieko nepadaro.

Žemaičiuose buvo pirm aštuonių dešimčių metų tie patys įsidėjimai, kuriuos kunigai iš kozelnyčių²¹³ šaukdami taip išnaikino, jog šiandien nieks nebetar ir nebėra negirdėti.

*

Aplėi Biržės yra dabar bobelės²¹⁴ sugebančios varduoti: gumbus²¹⁵, skaudulius, lekancią ugnį antkričius ir taip toliaus. Bobelės tos vedžiodamos su pirštu apej gumbą šnek kažiką. Arba kažin kokias maldas met į vandenį, kurį paskiaus duod sergantiems gerti.

Prapuolus kokiam daiktui arba arklus pavogus, ein pri burtiniką, kuriam nuburus, vyrai aptartai jam į nagą ir karo.

Tų pačių parakvijų nekurie ūkininkai pradėdami: arti, sėti, šieną, javus piaut, mėšlus vežt, pirmą kartą į ganyklas galvijus išgindami; siunt vaiką pas susiedą kokį nor daiktą pažyčioti, idant su tuo daiktu ir laimė susiedo pri jo pareitų.

Par Kalėdų siaut vaikiukai į upę parnešti vandens viedrą²¹⁶. Tam parnešus prausias ir lieptą vandę vėl į upę nunešti. Aš vis tai girdėdamas tariau vienam išmintingam žmogui: „Pasakyk man tėvai, dėl ko taip daug pri jūsų tebėra burtų, ir žmonių ir papročių pagoniškų?“. Tas man atsakė: „Dėl to, jogei arti yra Kuršas, sėdynė visokių nektikėjimų; jog ir mūsų bobelės ten mokus varduoti; 2) dar dėl to, jogei čia daug yra kalvinių, kurių bambizai²¹⁷ nepeik tų papročių; 3) Dėl to, jog ir mūsų katalikų kunigai nieko tami dalykuose lig šiolei nesakė.

DEVINTAS VAKARAS

Nu Gosciūno išėjęs, nuvykau į Šniūkščių uličią, pri ūkininko Drulio: gavau vėl darbą ir siuvau. Čia man besant atėjo šventas Petras, žmonės pirmą naktį kopuliojo²¹⁸ it taip kaip švento Jono naktį ir sakė tą paprotį nu seno pri jų esant. Tiesą pasakius, nors mergelės mane vadino, aš tą paprotį už negerą skaitydamas; nenorėjau pri jo priderėti.

LIETUVIŲ PARIETKA

Parėjęs tiek parakvijų datyriau, jogei Lietuviai yra visur geri, visur stiprūs savo katalikų viroj, visi teisingi, nes nė vienas užmokesčio man nenutraukė. Kiek reikalavau, tiek

²¹⁰prūdas — tvenkinys. [przypis edytorski]

²¹¹žavėjimas — užkeikimas, burtažodis. [przypis edytorski]

²¹²įsidėjimai — čia: įsitikinimai. [przypis edytorski]

²¹³kozelnycia — bažnyčioje sakykla. [przypis edytorski]

²¹⁴bobelės — bobutės. [przypis edytorski]

²¹⁵gumbas — maras. [przypis edytorski]

²¹⁶viedras — kibiras. [przypis edytorski]

²¹⁷bambizas — reformatų kunigas. [przypis edytorski]

²¹⁸kopulioti — rengti iškilmes. [przypis edytorski]

Nauja parapija, Įspūdžiai,
Pamąstymai

Įspūdžiai, Pastebėjimai

Jaunosios išlydėjimas,
Papročiai

užmokėjo. Tečiaus ryžaus grįžt į savo pusę. Nu išmintingo Drulio išėjęs, atvykau į Kupiškių parapiją į Rokučio uličią pas ūkininką stiprų vadintą Šlapeliu. Man čia besiūvant, vieną vakarą kažikas brakš, brakš pradėjo į duris brazdinti. Vaikiukas išėjęs girks atidarė, įėjo į grinčią jaunas žmogus, mažo augamo, veido padoraus, gerai apsidaręs, pasiskaitęs ir pasikirpęs. Įėjęs pasakė: „Tegul būn pagarbintas Jėzus Kristus“. Šlapelis grinčioj pasitikęs, atsakė: „Ant amžių amžinųjų Amen. Tujaus svečias tarė: „Esmi sūnus ūkininko Dominykas Merkis iš Tumasanių uličios, vadinuos Stanislovas Račiūga“. Važinėdamas reikalais valsčiaus paklydau; ar nepriimtumėt, tėveli, manęs į naktinę? Šlapelis atsakė: „Na gerai gerai, galėsi pernaktvoti“.

*

Duktė Domicėlė svečią pamačiusi, ki ki ki prasijuokė, tujaus spruko į šalutinę pas motinėlę ir tarė: „Įvažiavo kažikoks jaunas svetelis ir įsiprašė į nakvynę; be ne pradės jis pirštis?“. Atsakė motina: „Et, alkanas kūma, apei duoną dumo“. Tuo tarpu išėjęs į grinčią pažiūrėjo ir liepė išvirti valgį dėl pavaišinimo svečio. Domicėlė išvirusi, pavaišino ir naleido svečią gulti. Ryto metą svečias pavalgęs pasakė — ačiū už nakvynę — ir išvažiavo.

*

Kioletui nedėlių praslinkus, tas pats Dominykas tyc atvažiavo dienos viduj pri Šlapelio su savo susiedu Jonu. Kurs sa gspadoriais pasisisveikinęs, sėdo užstalėj, patiesė baltą skepetą, ištraukė iš ančio²¹⁹ butelką²²⁰ vyno su stikleliais, prigožė ir sušuko: „Geras tėvai, sveiks, mums Domicėlės reiks. Ar atiduosi?“. Išgirdusi tuos žodžius duktė šmurks spruko oran ir kaip pelėlė po šluota pasislėpė. Tėvas stiklėlį imdamas atsakė: „No gerai gerai rasi ir sutiksma, reik pačios duktės klausti, ar tink anai Dominykas? Vaikai paieškokit jos“. Atradus įėjo raudona kaip vėžyss išvirtas. Širdis jos timt timpt greitai mušė, kaip gaidys sparnus giedoti norėdamas. Tojaus tiems tarė: „Nu, vaikas mano, šis jaunikaitis nor tave imti už moterį, ar tink tau? Ar tekėsi už jo?“. Ta vietoj atsakymo pradėjo verkkti. Prišoko beregint piršlys, padėjo ranką ant jos pečio ir tarė: „Nu ką, duktirėle, ar matai, vaikiną — jaunas gražus, koks paritus toks pastačius, iš pupų nevaromas, už kipsą gražesnis, arielkos negeras, gspadorius, turįs savo gerą gyvenimą, ko be nori? Ko bereik? Jug poną komarą sūnus ne atjos pri tavęs į zaletas²²¹. Ar tekėsi?“. Tą žvilkerėjusi į Dominyką atsiliepė: „Kas ten žino, gal ir tekėsiu“.

Sušuko piršlys: „Nu gerai neveltuo pakėliau žygį, sueis į porą jaunūmenė. Tėvai nebreikalasiu užmokesčio už vyną išgertą, kad Domicėlė nenorėjusi būtų tikėti, reikalaučiau pinigų“. Po tų žmonystų Domicėlė atėmė nu stalo butelką su skepeta, o jaunasis su piršliu pernaktvojo.

Ryto metą Šlapelis pakvietė du susiedus savo ir su tuodum drauge važiavo į Tamasancų uličią i *Pražvalgas*. Apžiūrėję Merkiso gyvenimą, kurs jams patiko. Paviešėj grizo namon. Vėl atvažiavo į Rakučių uličią piršlys ir Dominykas jau su *didžiai arielky*. Atsivežė su sawim alaus verpelę, keles butelkas vyno ir arielkos. Piršlys padėjo verpelę po stalu ties kojomis savo, o butelkas sustatė gret savęs ant suolų.

*

Tėvai priėmė piršlį ir ant jo užgėrė: piršlys iš savo butelkos pripilęs stiklą, gėrė ant tėvo ir motinos jaunosios. Tuokart Domicėlė aiškiai prižadėjo tekėti už Dominyko. Davė dovanas (gastinčių) piršliui ir motinai Dominyko, kurias piršlys žadėjo nuvežti į Tusancus.

*

Pabaigus tas apeigas piršlys paklausė motinos apėj pasoga²²² Domicėlės: tami da-

²¹⁹antis — marškinių perskėlimas per krūtinę. [przypis edytorski]

²²⁰butelka — butelis. [przypis edytorski]

²²¹eiti į zaletas — mergintis. [przypis edytorski]

Piršlybos

Jaunosios išlydėjimas,
Apeigos

lykuose sutikus, motina atnešė Dominykui baltoj skepetoj įvyniotą žiedą jaunosios su žiupsniu rūpų ir tarė: „Šitai atnešu tamstai žiedą su rūtais, priimk tą daiktą kaip davą nekaltybės dukters mano, kurią auginau ir saugojau nu viso“. Domicėlė paskiaus išėjo iš kamaros gražiai apsidariusi draogystėj trijų mergaičių ir sėdos gret Dominyko.

*

vis tai pabaigus dieveris su Dominyku išvažiavo i Kupiškę pas kleboną Kozmianą ažurašų arba užsakų²²³ paduoti.

Tiems išvažiavus piršlys paliko su bobomis, kurios jį žudydamos reikalavo idant gėrimų nepritruktų. Par nelaimę pritruko: bobos suriša su abrusu²²⁴ jo pilvą, atvežė eketes, apvertė ir svadino piršlį ketindamas jį vežti į karčemą, kad pirkėtų gėrimų. Ką tas regiedamas parnešina arielkos, alaus ir mydaus. Tuokart bobos gerdamos garbino piršlį ir dainiavo.

*

Paprastai čia ima šliubą nedėlioj: todėl subatos vakarą paklausė Šlapelio, ar didžioj kruvoj daleis ryto atjoti. Tas atsakė: „Kiek nori duonelės Dievui dėkuj išteksma“. Nedėlios rytą Merkis su piršliu ir draugais atjojo pas Šlapelį. Arklu galvas ir uodegas buvo papuoštos su žolelėms ir su kankalais. (Taip daro norint būtų žiema. Senoviai dar šaudė iš pištiletu, bet šiandien to nebđaro.) Jaunosios tuokart nebuvo grinčioj bet kletėj, su ke liomis mergelėms, visos apsigobusios su baltomis drobulėmis. Kaip tiktai jaunoj pamatė svečius į kiemą įjojant pradėjo atjoti ir miau miau miazgėti, paskiaus tarė:

— Negi kviestų šitų svetelių pilnas kiemas prijojo!

— Ko gi šitie sveteliai sujojo? Ar ugnelės imti, ar kelelio klausti?

— Yra mana sesulė ugnelės paduoti.

— Yra mana broliukas kkelelio parodyt.

— Negi aš kelisiu, Tėveli, kiemelo vartelius, maž ir šitie sveteliai būtų kitu keleliu nuvažiavę.

Piršlys su Dominyku ėjusiu nevaikščiojo vidu grinčios, bet pasieniais pakol užsiriedė už stalo ir sėdos vyriausioj vietoj, tai yra kerčioj ant kryžiuosolų. Tojaus Šlapelis prigožęs stiklą sušuko: „Sveikas piršleli!“ Išgėręs vėl pripylė ir davė piršliui. Tas išgėręs, pripylė stiklą su savo gėrimu, kurio cialą verpelę turėjo ir sušuko: „Sveikas, tėveli, sveika motinėle“. O išgėręs davė savojo vyno po stiklą tėvui ir motinai. Tuodom išgėrus piršlys su stikleliu ir butelka ėjo į klėtį.

*

Atradęs apsigobusias mergaites capt užgavo su pirštu vieną mergaitę ir tarė: „Sveika, marte!“ Bet nepapuoė ant jaunosios; užgauta mergaitė atjojo tarydama: „Aš dar nesuverpiau ir ne išadžiau drobėlės, aš nesuklojau kraitele, kubilaitis mana užrakintas bet tuščias! Tojaus išaudžiau drapanėlių, ai bėda man, bėda nieks manęs neriedat“. Trečia užgauta buvo jaunoj, bet ta branginos nenorėjo atsidengti, kad piršlys ėmė anai už ranką, ta traukė ir sakė:

Išlupk tą pirštelį šalto rankelį.

Yra mana Tėvelis auklėtojėlis

Yra mana motinėle gimdytojėle

Negi gersiu šaltą trunkelį smalos čerkely

Negi imk šaltą runkelį už baltų rankelių

Yra mana Tėvelis auklėtojėlis.

Tojaus atėjo Šlapelis ėmė Domicėlei už rankų ir pragiedęs *Marija būk pagarbinta*. Su visomis mergaitėmis nuvedė į grinčią. Jaunoj nėjo vidu grinčios, bet pasieniais ir sėdos

²²²pasogas — kraitis. [przypis edytorski]

²²³užsakai — viešas kieno nors vedybų skelbimas bažnyčioje. [przypis edytorski]

²²⁴abrusas — staltiesė. [przypis edytorski]

užstalėj, tečiau ne ant tų suolų, ant kurių jaunasis sėdėjo. Tuokart dieveris ėmė torielką, padėjo ant jo rūtų vainikėlį, apdengė su baltu skepetu ir įdavė *didžiajai pamergei*. Arba pirmai draugei jaunosios, kuri priėmusi vainikėlį prisegė ant galvos jaunosios. Dar atsegusi savo vainiką, atidavė dieveriui.

Beregint išėjo motina jaunosios iš kambaros ir davė piršliui su visais draugais jaunosios gostinčią, arba baltą skepetą. O Dominykui įdavė taipogi baltą skepetą, kurioj buvo įvirtas žiupsnis rūtų. Be regint piršlys vienoj rankoj turėdamas torielką su balta skepeta apdengtą, antroj stiklėlį sušuko: „Sveikas tėvai, sveika motin, sveikos seseserys ir broliai jaunosios.

Jaunasis taipogi atgėrė tėvą, motiną ir giminę jaunosios. Dar jaunąją ir kožnam iš jos giminaičių davė po šešias dešimtis skatikų, Domicėlė priėmusi tas dovanas sėdėjo už stalo ir atjojo tardama:

— Negi gerk, Motinyte, šitų svetelių alučio
— Pakaks mana jaunolitas, gaila ašarėlių
— Negi imk, motinyte šito vargelo dovanėlių
— Neparduok, motinyte, didžian vargelių mano jaunolitas,
— Negerkit, sesulės, ir neskirkit mane Jaunolytės nuog savo pulkelo ir nuog žalių rūtelių.

— Negerkit, broliukai, šitų svietelių alučio, Negi priimkit visi dovanėlių nuog šitų svetelių.

Atbuvusis tas apeigas visi sėdo į stalą ir valgė: tiktai jaunasis su jaunąja nieko neragavo, nes norėjo ant tuscios priimti sakramentą moterystės. Užkandai pasibaigus, jaunoji puolė po kojom motinos ir sakė:

— Blagaslovik²²⁵ pirmiausia mane, miela motinyte.
— Blagaslovik, Tėveli, mano augintojėli.
— Blagaslovikit, sesulės, su kuriomis aš žalias rūteles nešiojau.
— Blagaslovikit, broliukai, kurie šitai dienelei šitam pulkėlį būsit.

Suskingi, motinyte, žalių rūtų kvietkelį, kurių ošiai jaunytė par savo jaunas* dieneles gražiai nešiojau.

— Blagaslovikit, visi susiedai ir susiedėlės. Biagaslovikit, visas sesules, su kuriomis ošiai žalias rūteles nešiojau.

Taip vaitodama perprašė visus parietkoj buvusius, o sėsdama vežimon dar atnliepė pri motinos tarydama:

— Išeik, motinyte, vidurį dienelės viduriu kiemelo, pasižiūrėk, rūtų daržely kada nuvis žalios rūtelės, rūtelių daržely, tada nuvis rūrų vainikėlis ant mano galvelės.

*

Tai pasakiusi sėdo į ratus drauge su viena *didžiųjų mergų*. Sėdo taipogi visi svečiai, dainiavo ir linksni važiavo į Kupiškę. Piršlys paliko namie su bobomis. Domicėlė ejdama pri šliubą apsilvilo sa gražiais žilais baronais arba kailiniais: ant galvų turėjo rūtų vainiką ir gražų *kasniką* arba plautų spindantį galioną²²⁶, apsastytą su plačiais kaspinais, kurių galai ant peties tinteliojo. Pri šliubą vedė viena svočia vadinama *bažnytine*, kuri šliubą duodant bažnyčioj su kepure apsilmovusi stovėjo. Šliubą davė pats klebonas Kuzminskas.

*

Po šliub namon grįžtant prikibo antra svočia vadinama *Nuleidėja* ir neatstojo patol, pakol jaunoj neišvažiavo pri vyro. Jaunoj grįždama namon sėdėjo su ta pačia drauge, su kuria išvažiavo. Dar turėjo priduosus taip vadinamus *Mytulius* kurie dabojo idant Domicėlė nepabėgtų. Kiti jaunikaičiai neapvežėję mytulų²²⁷ Žodžiais, nekartą joms prikirsdavo, duodavo vietoj valgių: spalus, bulvių nuolupas, riešuto kiautus ir taip toliaus.

²²⁵ *blagaslovik* — palaimink. [przypis edytorski]

²²⁶ *galionas* — moterų galvos papuošalas, brokainė gėlėta juosta. [przypis edytorski]

²²⁷ *Kiti jaunikaičiai neapvežėję mytulų*. — Kad lietuviai pagonimis tebebuvo, tie mytulai galėjo gulėt par veselę su draugėmis, vedusiomis jaunąją prie šliubą. Jei kurs mytulis to nedabojosi pasišaudavo paprastai kitas vaikinai ir paskiaus tyčiojos iš lėto mytule. Tą nedorą paprotį katalikų kunigai nors nespėria išnaikino. Mergaitė aprėdyta, digt, digt kažkur išspruko. [przypis autorski]

Jaunosios palaiminimas

Vedybos, Apeigos

Namon parvažiavusius Dominyko su Domicėlės tėvai pas slenkstį priėmė su duona ir druska linkėdami jauniems visa ko gera.

Domicėlė tečiau nesėsdama iš ratų pradėjo verkti tarydama: „Išėik, miela motinyte, paklausk manęs jaunolytės, kur aš par šią dienele uliavoju? Motinyte, mana mieloji, prapuldziau ošiai žalias rūteles par šią dienele. Nusipirkau sau didį vargelį, gailias ašarėles visam amželiui. Suspausk. mana motinėle, svoriu galvelę, ar ne sugrįš mano jaunolytės, jaunos dieneles.

Taip atjodama išsiriti iš ratų, tėvai priėmę vedė grinčian. Čion mergaitės sutiko ją dainuodamos šiaip:

Žyb žyb žyburėlis, lab, lab vakarėlis
Ar čia visi sugulo, ar čia visi sumigo
Mana miela motinėle, man vartelius atkėlė
Man vartelius atkėlė, aš rankelių paėmiau
Ar su rūtom dukryte, ar su rūtom jaunoji?
Ne su rūtom matute, ne su rūtom senute
Prailiuojau vainikėlj, par šį mielą — vakarėlj.
Ryto metą, beje; panedėliai Stanislovas

Buvo pri Šlapelio. Uterniki Domicėlė dar kaip mergaitė aprėdyta, digt, digt kažkur išspruko. Po valandos atrado ją tėvas svirne, suėjo tenai ir svečiai. Tėvas ėmės už rankų Domicėlei ir pragiedo *Iš verksmo stojos linksmybė* visi svečiai jam pritarė ir vedė į grinčią. Įvedę pasvadino už stalelių padengtų pas lovą. Tujaus stipt stipt atėjo giminaitis ar dieveris jaunoji su poduška ir su torielka nešinas. Ant poduškos pasvadino jaunąją, o torielka, tarkš padėjo ant stalo ir greta pats sėdos.

*

Taip pasvadinta Domicėlė pradėjo atjoti sakydama: „Vaduokit mane iš vargelio! Vaduokit”.

„Vadaok mane, Tėveli ir miela motinyte, vaduokit broliukai, vaduokit sesulės nors žaliom rūtelėm, ar neišvaduosta šiam vakarėlj manęs jaunolytės iš užu balto stalelio iš gailių ašarėlių”.

Tai girdėdamas tėvas su gimine brinkt, brinkt meta pinigų i torielką. Kožnam duodančiam jaunoj sakoa — aciū — ir lenk galvą.

Tuo tarpu dieveris jaunoje strapt stojęs, visiems pasiklonijo, o tėvo paklausė, ar leis nuimti vainikėlj ir uždėti nuometą. Tiems leidžiant čikš atsegė kasniką, vainikėlj norint nusegti, neleido apsukuo stovinčios mergelės. Jaunoj paregėjusi trečią svočią arba piršlelį ateinantį su nuometu sakė:

„Ateina in ažumarių Laumelė su didžiu lauželiu, nusvars mana galvelę, kaip daržy kopūstėlj”.

Dieveris su balta drebule apsisiautęs tykojo pagauti vainikėlj, jaunoj gynės ir kitos mergaitės dainuodamos nedaleido to padaryti. Dieveris tečiau pagavo, o trečioj svočia arba piršlienė, *gaubine* vadinama uždėjo ant galvos nuometą. (Nometu vadinasi tarsi iš rieto pašaly pataisyta, su baltu aptraukta drobė, kurios galai ant pečių moteriškų tinteli²²⁸.)

Uždėjus nuometą jaunajai dieveris bėrė pinigų į torielką ir sušuko jau mūsų marti pirkta. Visi atsiliesė — garbė Dievui! Tegul ilgai patenka! Senovėj po apmartavimo²²⁹ tujaus pakš pakš šaudė, šiandien to nebdaro. Iš šalies tėvų ir iš šalies jaunojo metė pinigų į torielką, tarsi ligdamis, kam teks marti. Ant galo atėjęs Mytulis įbėrė į torielką iš samčio kelis skatikus, kuriuos jaunoj tuojaus laukan išmetė. Sulig tuo kartu Domicėlė paliko jau paskaitytų užpirktų par Dominyką.

Tujaus Gaubėje ėmė už ranką Domicėlę pastatė, nuvedė į užstalę ir vėl pasvadino gret Stanislovą. Vakare tėvai davė valgyti svočiai Gaubėjai: tai bevalgant susirinkusios mergelės dainavo nuliūdusias daines, par kurias labai barė gaubienę. Išgirdęs tai jaunojo dieveris pačensteinavo jas ir davė pyrago. Tuokart pagerintas pradėjo dainėse savo girti svočią Gaubėją.

²²⁸tintėti — kabėti, virpėti. [przypis edytorski]

²²⁹apmartavimas — nuometo uždėjimas, nuėmus vainiką. [przypis edytorski]

*

Uterniką vakarą Domicėlė tarsi vien buvo nuliūdusi, kitos mergelės jos gailėjos ir pagailėję dainavo šiais žodžiais:

„Tatai sesele, tatai prapuolei * Tatai pijokas pijokas * Tatai prageria žirgelį * Tatai prageria žirgo balnelį * Tatai prageria žirgą kamanėles. * Tatai pragersgi, pragersgi ir jaunas dieneles * Tatai pragersgi, pragersgi aukštus kraitelius * Tatai pragersgi, pragersgi žalias rūtelias.

*

Lojsio gojlo, sesele Domicėle, ne gailėk tu verki — ne liudziej²³⁰ tu sėdi. * Lojsio gojlo, ne pravirdi Tėvelio nei mielos motutės * Lojsio gojlo kas taugi pagrožo baltas nuometėlis, ar tau gi nebuoda rūtų vainikėlis. * Lojsio gojlo kukuosi, sesele, par visų vekelių kaip pilka gegutėlė. * Šauksi savo Tėvelį par cielus metelius * Šauksi močiule par cielų viekielių * Lojsio gojlo kas taugi pagrožo * Sėdi kaip apuokas, žiūri kaip pelėda * Tai tavo sesutė tai tavo rinktinė * Sulig slenksčio aukštumą * Sulig piesto drutumų. * Tai tavo sesulė rinktinė.

*

Paskiaus atsisukusios ant Stanislavo dainavo:

Oj dangai, daugel mūsų broliukų * Ne visi jaunikaičiai * vienas broliukas rytų šaleliai * Antras vakarėliuos * A šis trečiasis mūsų broliukas laukoj šienelį pjauna * Niekaip jis pjauna kaip gailiai verkia ant dalgelės rimuodamas * šyt ir ateina jauna seselė, par laukus dobilėlius. • Oj tu broliukai - oj tu jaunas, ko taip gailiai verki? * Ar tave gaili pieno dalgelės ar laukas dobilėlių. * Nė mane gaili pieno dalgelis nė laukas dobilėlių. • Tiktai to gaili brolių pulkelio, juodbierėlio žirgelio.

DĖL JAUNOSIOS

Oi daugel daugel mūsų seselių * Ne visos vainikuotos * viena seselė rytų šaliai • Antroji vakarėlių * O ši trečioji mūsų seselė * Lankoj šienelį griebia * Niekaip ji griebia, kaip gailiai verkia * Ant greblelio rimuojant * šyt ir ateina jaunas broliukas * Par laukus dobilėlių * Ko tu, sesele, ko tu jaunoji * Taip gailiai verki? * Ar tave gaili eglės greblelio * Ar lankos dobilėlių * Nė mane gaili eglės greblelio * Nė lankos dobilėlių * Tikt man tegaili seselių pulkelio * Rūtelių vainikėlio.

Jaunosios išlydėjimas

Par visą parietką jaunasis sa jaunąja tarsi nesutiko, tarsi vienas ant antro rūstavo. Neapykanta pasididino, kad Gaubėja apmuturijo²³¹ galvą jaunos sa nuometą. Tuokart Stanislovą jauni svečiai pradėjo barti už tai, jog jiems išplėšė jauną mergelę. Tam teisiantis visa bėda krito ant svočios Gaubės. Todėl mergaitės susiėjusios šiaip dainiavo:

Kuo svočiula vesavo * Nuometeliu ne savo * Par susiedi žyčiojai * susiedėliai skloniojais.

Kuo svočiula vesavo * Bo žedeliais ne savo * Par kromniku žyčiojai * Kromnikėliui skloniojais.

Kuo svočiula vesavo * Zuponėliu ne savo * Par čigonus žyčiojai * čygonėliui skloniojais. * Eilele skloniojais.

Kuo svočiula vesavo * Burlačėliais ne savo * Par šiaučiuką žyčiojai * Šiaučiukėliui skloniojais. * Eilele skloniojais.

*

Loj tatato. prašė svočiulė, pelėdos galvelės * Nors šiai dienelei pasipurinėti * Loj tatato prašė svočiulė vanago akio * Nors šiai dienelei pasižvalginėti.

Loj tatato prašė svočiulė vanago nagelio * Nors tai dienelei pasikrapštinėti * Loj tatato prašė svočiulė meškos kojelių * Nors tai dienelei pasilarvinėti.

²³⁰liudzej — žmonių akyse. [przypis edytorski]

²³¹apmuturiuoti — apvynioti. [przypis edytorski]

Loj tatato *Atiduok svočiule peledai galvelę *Gana šiai dienelei pasipurtinėjai ir taip toliaus.

Išvedėm mes tas svočias loj išvedėm *Pririšom prie tvorelių loj pririšom Svočia musi tu dar korovai. * Ažu tai anai dėkavojo.

Dėkui tau svočele ažu rugių duoną už kviečių ragaišį

Duok Dieve svočiulei dviejais, trejais arti, ketvierais akėt, anodu kaupelį niekados nenusiimti.

Anos šalies svočiulė, tatai bagota visa auksinuota, visa sidabruota.

*

Uterniką vakarą jaunoj pradėjo taisyti važiuoti į Tumasanchius pas vyrą. Šmakš, šmakš sudėjo visus savo daiktus, drapanas, skepetas į skrynes ir kubilaičius vadinamus *kraičiai*. Tuo tarpu motina plekš atsisėdo ant vienos skrynios ir neleido vežti. Ką paregėjęs vienas mytulis davė Šlapelenei auksiną ir išpirko.²³² Beregi ant vaikiukų Kraičiavežiai sušoko ir nešė skrynias į vežimus. Už tai gavo po abrusą, kuriuos pri arklų pririšo. Jaunoj matydama kraitį nešant šiaipp atjojo :

Neskirgi, motinite mana, kraitelių svietimon šalelėn išvežti!

Neprastovėjo mano kraiteliai tėvelio svirnely. Pasistovėjo mana kraiteliai tėvelio gražios svirnelos. Nežinaugi ošiai, jaunolyte, kokiam svirnely mano kraiteliai stovės?

Paskiaus Domicėlė žegnojos su visais, tėvams babakš puolė po kojų ir sakė:

— Tėveli mano, parodyk mielasai mangi kielelį, katru kieleliu ošiai važiuosiu, ar ant didžio vargelio? Sudieu, mana Tėveli ir miela motinyte. Sudieu sesele mana jaunolėle, palieku tau žalias rūtelias ir vainikėlį, mokėk seselė gražiai niešioti par mielu motinytei.

Išvažiuodama pasveikino savo darželį šiais žodžiais:

— Rūtelės mano mielosios, darželi mana gražusis, negi skinsiu ošiai jūsų, negi belunkisiu daugiau. Sudieu visom seselėm ir žaliom rūtelėm.”

Draugės palydėjo jaunąją į kiemą ir šiaip dainiavo:

— Sesutėle sesuo jaunoji, pražudei vainikėlį. Vainikėlis jaunų dienelių llengva tavo galvelė. *Nuometėlis vargių dienelių siūruosi kaip nindrelė²³³.

Oj, dukrele ko padumojai, vainikėlį prauliuojai * Atsiskyrei nuog motinėlės, ir nuog visų sesulių * Kelkit, kelkit dieverėliai, mano aukštus kraitelius.

Lija letelis, pučia vėjelis, mana aukštus kraitelius. * Kelkit kelkit dieverėliai, mana aukštus kraitelius * Šešurėli senas tėveli, priimk ma kraitelius.

Šitai išėina šešurėlis, kaip ir tikras tėvelis * Sveika giva mūsų martele, ne buvusi viešnelė * čia nie praminti tavo takeliai ne* kalbėti žodeliai.

Šešureli, senas tėveli, priimk mane jaunolytę.

Atsiskyriau nuog tėtusėlio ir mielos motinytės.

Atsiskyriau nuog broliužėlio ir no visų sesulių.

Atsiskyriau nuo darželio ir žaliųjų rūtelių.

Nebeskinsiu žalių rūtelių, nebepinsiu vainikėlio.

Prapuolė mana jaunos dienelės ir rūtų vainikėlis.

*

Kraitį išvežus sėdo į ratus ir jaunoj: dvi dalys svečių drauge važiavo. Vienoj svočia Gaubėja, antroj svočia Nuleidėja. Nauja vieta nu kutelių buvo atšciai²³⁴, todėl vos seredos rytą parietka parvažiavo į Tumasanchius. Parvažiavusi atrado vartus nevien uždarytus, bet ir užrištus. Jaunoj turėjo duoti juostelę pakol tas atrišo ir atkėlė. Į svirną, kuriame turėjo būti kraitis, taipogi reikėjo įsipirkti.

²³²*Tuo tarpu motina (...) išpirko* — Raguvos parapijoj ne motina sėd ant skrynios, bet viena mergaitė draugė jaunosios, kurią mytulis su vynu pačestavojęs įperk kraitį. Jaunoj papuoš arklų su abrusais, o Kraičiavežiams duod juosteles. [przypis autorski]

²³³*nendrė* — ilgastiebis augalas tuščiu viduriu. [przypis edytorski]

²³⁴*atsčiai* — toli. [przypis edytorski]

*

Jaunajai iš rato įsilipus Stanislovas su savais tėvais sutikęs ją kieme ir tojaus atgėrė su stikleliu vyno. Beregint susiėjo visos uličios vaikai, kuriems jaunoj taipogi davė juostas. Par kiaurą dieną jauna pora vaikščiojo pri susiedų ir visur buvo žmoniškai priimta. Jei tas apeigas būtų neužlaikiusi, paskians jaunoj būtų negalėjusi nueiti pri susiedą nė ugnies paimtis. Vakarą davė svečiams valgyti jaunais. Po to valgė mergaitės dainiavo bardamos piršlius ir svočias. Brėkstant svečiai važiavo namon. Keletą dienų praleidęs Dominykas su savo moterim važiavo pas Šlapelį. Ir taip parietka pasibaigė. Tiek apeigų par parietkas Lietuvoj užlaikomų nekožnas tegal atminti; todėl parietkai susitaisant, jaunasis paprastai paskir žmogų gerai tas apeigas žinantį, kurs ir visu kuo rieda.

Taip ilgai man bepasakojant, pradėjo klausytojai garr, garr knarkti, ką aš regėdamas cipt tyliai užgesinau žvakę ir ėjau gulti. Pakirdi kažikuomet namiškiai ligi dali suguli. Tikiu ir skaitytojus knarksint. Todėl tegul skaito negalintys kitaip užmigti.

Pasakojimas, Prisiminimai

DEŠIMTAS VAKARAS

Domicėlei ištekęs ir aš nuėjau į Raguvos parakviją. Siuvau Užuprūdžių, Rukiškės, Zyliškių ir Bajoriškių uličiose. Tuo tarpu ponios bepradėjo bažnyčioje kažikokias ten giesmes giedoti, kurių vyresnybė neužkenčia. Ponai apsidarė juodai. Vis tai rodė juodą debesį neliaimių antslenkant, ką aš nors jaunas matydamas tylėjau it žuvis vandeny ir tiesiomis ėjau siūti pri plikių²³⁵ žmonių, kad manęs bajorai nerastų ir neįtrauktų į savo draugystę.

*

Pasibaigė 1862 metai. Žmonės pradėjo pasakoti Žaliojoj girioj apie Korsakiškių susirinkus daug jaunūmenės po valdą kažikokio Lutkevičiaus. Įvairi garsmai²³⁶, pašnekesiai gadina žmones. Kas dieną galėjom girdėti už lankos susimušus su maskoliais, čia sugavus į kalinį išvežus, čia kurį pakorus. Vis tai girdant šurpulis ėmė, baugu buvo ir klausytis. Aš nuėjęs į karalų uličią pas Joną Karalų; ilgai tylomis siuvau. Ir į bažnyčią girdi nugąstavom beiti, kad sukilėliai į vargus neįtrauktų.

Naujiems žalnieriams pradėjus Karalo uličioj jautotis, aš šmakš ištvilinau į Šaduvos parakviją į Gelbogalo sodžių ir gavau darbą pri gero žmogaus Ludviko Milanausko. Apsiuvau jo sūną Mikolą ir dukterį Karoliną, kuri buvo man giltiniop patikusi, bet ar tuokart galėjo kas mislyti apie moterystę? Smertis kožnam buvo ant nosies, todėl apie tą ir mislijom. Kas galėjo numanyti, kuri pusė kuomet atėjusi, kokius padarys ermiderius? Juk tai tankiai nedrįsom ir grinčioj nakvoti. Aš girdi luobo nuėjęs į daržinę įsikasęs į šieną miegoti .

Kelionė, Nauja Parapija,
Įspūdžiai

*

Čia jausdamas pavojų išsprukau į Šydlovos parakviją, parbuvau daugiau nė mėnesį Aukštines sodžių pas išmintingą ūkininką Joną Laurinaitį. Paskiaus nutekau į Bogusaičio sodžių pas ūkininką Lengaudą. Tituvėnų miškuose musiėms su maskoliais kariaujant ir audrą vertant aš pašmurkš pakrypau į Betigalos parakviją į Bernotų sodžių, kami pas Aleksių Mociulį darbavaus. Tas išmintingas žmogus pats mane slėpė.

Čia pasiuvęs ką reikiant išdurinau į Raseinių parakviją į Giedraičių sodžių pas Petrą Klikną. Jo pati Ona diėwobaiminga moteriškė apginė mane nu žmonių, kurie norėjo, kad eičiau drauge sa Vojtku mušti lenką.

Vieną šventą vakarą namiškėms mergelėms susirinkus i trobą, aš padainiavau šokių dainelę.

DAINĖ

Rūtų daržely: žuyd puikios žolėlės * Tenai vaikščiojo padorios mergelės * Norint nu darbų; pavargusios būtų * Bėga veikiausiai; aplankyti rūtų * Tenai atranda; dėl sawęs palieka * Svieto marnastis²³⁷; tur visus až nieką. * Tenai atsimen; ant Dievo galybės * Kada prisiveis,

²³⁵plikas — čia: vargšas. [przypis edytorski]

²³⁶garsmas — garsas. [przypis edytorski]

²³⁷marnastis — tuštybė, menkybė. [przypis edytorski]

žolelių grožybės * Bėda panelei; kuri pasileido * Cnatos²³⁸ panystės²³⁹; už nieką paleido * Rūtų vainiką; po koja paminė * Kitą dėl savęs, iš virkščių nupinė * Sunku atminti; ant tokio stono * Kursai velniuką; priėm aš poną * šioj žalioj girioj; ir linksmami gojū * Tek sriauns upelis; kaip linksmami rojū * Linksmi ten būti; amžių trumpinti * Bili²⁴⁰ dušele; kaip norvišganyti.

Ta dainė mana nevisai mergelėms tepa * tinka, dėl to ir sakė: „Et, kas čia par dainė kaip giesmė.

Man kaipo jaunam gerai čia atsiėjo būti; nes didžioj šejmynoj suklaudamis, galėjom ne vien dirbti, bet ir pasilinksminti. Vasaros buvo laikas diena šilta graži, pirmoj nedėlei* pavakarėj iš bažnyčios sugrįži, susiedom visi pablaku ant vei, ūksmėj klevo ir pradėjom juokuoti. Sėdėjo drauge Staselio sūnai: Juzupas, Mateušas, Simonas ir Rapolas. Dukterys: Petronėlė, Veronika, Monika ir Rozalka. Norėdamos mergaites padrašinti šiaip padainiavau:

DAINĖ

Parleidau metų, apie šimtą koki * Patyriau badą, moterų visoki * Septynias* pačias vedžiau lig šios dienos * Bet negailėjaua numirus nė vienos.

Pirmą parvedžiau iš turtingo stono * Inešė dalis pusę milijono * Bet par banketas, išėigas puikybės * Pakleido dalį ir mano gerybės.

Kad ją pabarau, par nedėlę verkė * Susirgo staigu, ir akis užmerkė. * Geisdamas taisyti, saurdytą butą * Parvedžiau plikę, dar vardu Biruta.

Ta užmiršusi vargus bėdas savo * Iš mano gero, ragelius įgavo * Kyla tarp vedums gyvenimas baisus * Numirė vargšė, nebuvo kas taisus.

Trečią parvedžiau gražią paveizdėti * Biesas jai davęs, daug giencių turėti * Tie kaip pradėjo par metas viešėti * Nebteko mums kur bepasidėti.

Išvežė pačią, kurią gan mylėjau * Bet su tuo kartu, daugiau nebregėjau * Be važiuodama par didelę girią * sušalo baisiai ir spėriai numirė.

Ketvirta buvo padori žmonelė * Bet par nelaimę gėrė orielkėlę * Ta man pagimdė, gan derlingą vaiką * Kurį lig šiolei man Viešpats užlaiko.

O moters mano kada par daug gėrė * Ir pati girdi neilgai te tvėrė * Penktoj buvo protinga ir smulki * Kuri paskaitė ir mani už mulkį.

Ta savotiškai kaip su teise būtų * Iš didžio proto ir pati pasiuto • Sirgdama baisiai mane įkyrėjo * Nes sargą pri jos laikyti reikėjo.

Šeštą parvedžiau ir sakyti gėdą * Nes dar bjauresnė už pačią pelėdą * Ta prigimimą parkeisti norėjo * Par kiauras dienas zelkorion²⁴¹ žiūrėjo.

Visa jos dalis ant muilo pražuvo * Bet netikėjo, jog rauplėta buvo. * Susirgus daugi jai daktarų sutraukiau * Pakol laimingai jos smertės sulaukiau.

Sekmą parvedžiau kloštoriej²⁴² augintą * Bet nė pri kokio darbo nepratintą. * Ta nežinojo, kaip žąsis perinti * Diegti kopūstus, vištyčius auginti.

Būdams be kokios namų gospadynės * Murksojau tečiaus, verkiau nusiminęs. * Tariau, jog jauna, atima mano turtą * Ir užbers akis vyrą savo kurta.

Tečiaus ir tos dar pabaigos sulaukiau * Laidotuves giminę sušaukiau. * Teisybę sakant anų nemmylėjau * todėl ir visas už nieką turėjau.

Bet retai kuriai užblaškiau par žadą * Tečiaus nė vienai, nenusakau sprandą * Išmirė visos par savo kaltybę * O žmonės kaltę mana nedorybę.

Tiek pačių turėjau lig pat šios dienos Daugiau nebvesiu lig smerčio nė vienos. —

Man taip dainiuojant visos mergelės juokės: aš priverčiau, kad ir pačios padainiuotų. Kaipogi Petronėlė šiaip sukūrė:

DAINĖ

Gerai Dieve padarei * Kad jaunutę sutvėrei * Tas yra stons puikesnis * Už žemčiugą brangesnis.

²³⁸cnata — dorybė, skaistybė. [przypis edytorski]

²³⁹panystė — buvimas pana, netekėjusia. [przypis edytorski]

²⁴⁰bili — kad tik. [przypis edytorski]

²⁴¹zelkorius — veidrodis. [przypis edytorski]

²⁴²kloštorius — vienuolynas. [przypis edytorski]

Norintys tą laikyti * Panų stoną pildyti. * Kaip darželėj žoleles * Taip padorias paneles.
Kaip ant dangaus žvaizdelės * Taip žyb doros mergelės * Jej panisti mylėsi * O prieš
žmones tylėsi.

Ką ant savęs girdėsi * Kantrybėj nukentėsi * Paskiaus danguj sėdėsi * Ir Viešpatį regėsi.
Jaunikaičiai mergeles * Žydot kaipo žolelės * Daug ir pievoj žolelių * Ir įvairių lapelių.
Kas ten anu žydėjims * vasarvidžio kvepėjims * Jaunikaitis ateidams * Ir su dalgiu
nukirsdams.

Ir paukštelis ant oro * Negaudamas sau pora * Garbin Dievą lakiodams * Savotiškai
cipčiodams.

Daug ir gražio paukštelių * Ir įvairio balselio * Kas ten ano giedojims * Pavasari čiul-
dėjims.

Žaden žmogų miegantį * Linksmin keliu einantį. —

Tos dainės išklausi, prispyrėm, kad verelė padainiuotų. Ta ir pradėjo:

DAINĖ

Oi broliukai negerai * Taip elgdamos padarei * Kad mergeles masini²⁴³ * Anų šlovę gadini.
Į karčėmą įvedi * Ir šnekinti pradedi * Pasvadini už stalo * Perki mydų ir alų.

Kad po širdies mergelė * Daryk greitai veselę * O jej kita patinka • Pinigėlių nebliko.

Tai negeras paprotys * Kad darai kaip beprotis. * Ar gerai kad nupliksi * Paniekintu
paliksi?

Su vandeniu mylėsi * Ir nairytis²⁴⁴ turėsi. * Mes nenorim teneperk * Ir paskiaus pats
teneverk.

Te laiką paskutinį * Senų dienų muštinį²⁴⁵. Mums tiktai galvoj yra * Atrasti gerą vyrą.

Mylimasis išjojo * Absčius kraštus dabojo * Kas ten žino, ar parjos * Ar pri manęs
apsistos.

Sunku naktį miegoti * Sunku dieną vaikščioti * Aš nuliūdaui be tavęs * Neapvežiu nė
savęs.

Ką išgirdęs vaikiukas * Mylimojo broliukas * Tarė: Neverk mergele * Gerų tėvų du-
krele.

Sugriš tavo vaikelis * Mano mylas brolelis. * Atėjo rudenėlis * Ir parjojo bernelis. Aš
bažnyčion važiauvau * Mylimąjį įgavau.

DAINĖ

Kada pradėsiu dainiuoti * Teikitės panos daboti * Tarsiu argi reik tekėti * Jaunikaitį mylėti.

Saldūs yra žodžiai mano * Dėl tų, kurie juos išmano * Žyd mergelės kaip roželės *
Arba daržy lelijėlės.

Puošias gražiai ir šakojas * Žiūr be vaikino dabojas. * Nors iš tolo kurs atjotų * Bili
tiktai nemaluotų²⁴⁶.

Bili pažadėtų vesti * Ir niekumet nepamestų * Oi, sesele mana myla * Kokia tai gadinė
kilo.

Duodi berneliui rankelę * Nesakai jau nė žodelio * Rasi tavęs nemylės * Rasi pabaręs
užtilęs.

Didžiai tuo kartu raudosi * Kami paguodos ieškosi? * O gal gausi didžiai gerą. * Kokių
šiandien mažai bėra.

Toks tai tavi privyliojo * Ir žiedelį dovinojo * Oj, teisybė seserėle * Ar nežinai, kas
širdelėj.

Už tai sugrobė vaikina * Tai mergaitėms ne naujiena. * Namuose ir prikaltėjo * Slaptoj
laikyti žadėjo.

Aš nuėjau į bažnyčią * Kunigs lips į kozelnyčią * Ir parskaitė mano vardą * Parvėrė
širdį kaip kardą.

Visi į mane stebėjos * Kits ir jaoktis nedrovėjos. * Ar tu akių neturėjai * Kad su anuo
suderėjai.

²⁴³masinti — traukti į save, vylioti. [przypis edytorski]

²⁴⁴nairytis — padelbus akis dairytis. [przypis edytorski]

²⁴⁵muštinis — senovinis sidabrinis ar auksinis inigas. [przypis edytorski]

²⁴⁶maluoti — meluoti. [przypis edytorski]

Jau ir usakai išėjo * Gentis pakviesti reikėjo * Pakviečiau ant panedėlio * O mana širdelė gėlė.

Suvažiavo svečių būrys * Neb užsidarė nė* durys * Visi mane pasveikino * Ir už stalo pasvadino.

Baigės mano jaunos dienos * Džiaugės iš to, kožnas vienas * ein marčelka par kiemelį * Atnešu rūtų vainikėlį.

Apsto jaunos mergužėlės * Supin maņasias kaseles * Sagsto kaspinų daugybę * Padidin mano grožybę.

Seg taipogi vainikėlį * Ir antmaun aukso žiedelį. * Muzikantas grieš be galo * Sveteliai nesėd už stalo.

Šoks vaikiukai ir mergelės * Lig pat pačios pusnaktėlės. * Motinėle pavargusi * Jau atilsė pameilusi.

Tar sveteliai mano geri * Pavalgykite večerę * gerkit gerai ir nebtrypkit * Bet į šalį nepakripkit.

O po valgio dailiai gulkit * Tikt nė vienas neprapulkit * Aušta uternika diena * Parprašims kožna viena.

Visi sveteliai sukilo * vyriškiai pirma prabilo * Kelkitės ir jūs mergelės * Aptaisykitės galveles.

Gerai* rūbais apsimaudit * Nieką daugesnį neblaukit * Laiks į bažnyčią važiuoti * Arklius kinkyti balnoti.

Jaunoj puolė ant kelių * Meldė žegnonės tėvelių * Tuodu meilingai žegnojo * Visako gero lugojo.

Ne stebėkitės mergelės * Ateis ir jūsų dieneles. * Vyr'ai dabar kraipė batus * Pakol susėdo į ratus.

Dainuodamis išvažiavo * Kiti tankiai puj, puj šavo * Nuvažiavo į gaspadą * Zakristijoną atrado.

Tas pas kleboną užprašė * Kami jauni užsirašė. * Davė vandenies skleinyčią * Ir nuvedė į bažnyčią.

Uždeg žvakes ant altoriaus * Nėra namie kamendoriaus. * Klebonas senis atėjo * Gražiai giedoti pradėjo.

Vargamistra²⁴⁷ spaud vargonus * Linksmen svetelius ir ponus. * Bet jaunoj miazg kaip katė * Stebis vaikiukai pamatę.

Dabar sako, jog norėjo * Ne vertama suderėjo * Kogi nugis verk bjauriojos * Ar jaunųjų nedabojęs?

Klebonas surišk rankelėms * Jaunikaičio ir mergelės * Jau to ryšio nieks nepartrauks * Amžio galo pakol sulauks.

Štai važiuo namon po šliūbo * Jaunoj par* majus rūbą * Vietoj rūtų vainikėlio * Maun ant galvos kepurėlę.

Gyven jaunojo namuose * Darbuojas kaipo savuose * Bet tas piršliukas melagis * Pasišiausęs tarsi dagis.

Didžiai daug ko primelavo * Ir mergaitę gan apgavo * Lipšnų liežuvėlį plakė * Nėra to viso, ką sakė.

Reik aną gerai pabarti * Kiti linkėtų pakarti * vyr'ai nusprendė kartiną * Gan pri dangaus priartina.

Tos dainės toli užsitęsė, iš tos priežasties Rezalkai nebliepdamis dainiuoti sukilom ir ėjom atsipūsti. Bet ir mes, motinėle, eikim gulti.

VIENUOLIKTAS VAKARAS

Vieną nedėlios vakarą visai Staselio šeimynai susėdus tariau: „Ar žinot ką, buvau ilgai Lietuvoj, regėjau ir girdėjau Lietuvos vaikų niekniekius, jej ne ilgėstis nekuriuos jums papasakosiu. Vis atsakė — gerai, gerai, pasakok klausiamos išsižiojė. Aš ir pradėjau.

Vakaronė, Pasisėdėjimas,
Dainos

*

²⁴⁷ *vargamistra* — vargonininkas. [przypis edytorski]

Piemenys šiaip mocos kantrybės. Visi susėd į rinkį, o vienas gied:
 Rolo dirvolo * Giesmė namulo * E pro kuo giesma? * Pro popo vartus.
 E kuo popas veikia? Košelj verda * E iš kokių miltų? * Iš trijų glindų²⁴⁸.
 E kuo pamaišo? * Varteliais kojų. * E kuo užgrudo? * Kumelės galvų.
 E kuo užboldža? * Kumelės pienu. * E kuo pastato? * Ant graužų kalnelio.
 E kuo apdengia? * Jaučio blyneliu. * E kuo apslegia? * Akėčioms, vežėčioms.
 Kas tikt pirma prakalbės * Tas tą košę sutepės: * Am! Griks! Pju! * Ne volnia kalbėt
 Po tos dainės nė vienam nešnekant praded kits kita katulti, prakol prabyla. Prabyląs sako: „Ee jau ta katilikų²⁴⁹ popo kosteles sutepiai” ir bado visi su pirštais. Paskiaus kitas pradeda dainiuoti ir taip pat reikalas baigias.

*

Mocos tvirtybės randamis ridiką šiaip; susėd keletas vaikiukų pablaku vienas kito su kojomis — apkabindamas. Vienas iš didžiųjų piemenų prieš stojęs sako:

Boba, boba, kelęs daržy. * Užpakalėj sėdams didis piemuo atšoka: * Išvaryk. * Ar duosi ridikėlių parauti? * E kur dėjai, kurį vakar rovei? * Padėjau ant palyčios²⁵⁰ marga višta numetė; degla kiaulė suėdo. * E kur tu buvai? * Svečius lydėjau. * E kur tavo vaikai buvo? * Paskuj man sekė. * E ko ta nelupei *Lupiau, lupiau, po akmenio palindo * E ko tu jo ne kasei? * Kasiau kasiau lopeta nulužo. *E ko tu nėjai ant kovalio (kalvio) * Nuėjau nu kovalio, kovalis pupa priėdęs, brogos atsigeris, dripso pasuolėj. * Rauk, rauk, lapų nenutrauk.

Tuokart berniukas jam už rankas prišakė sėdinčią ir kėl. Kiti sėdantys neleid. Vienok pakėl ir skaitos išrautu. Paskiaus kitus taip pat kėl pakol visų nepakėls.

*

Žąsis gauda šiaip: susitarė piemenys būkim žąsis. Paskir žąsiną ir vilką. Visi vaikai turės žąsiną laikydamis už juostos. Žąsinas atsukęs ant vilko sako: „Padėk Dieve”. Vilkas: „Gera Diev. * Ką čia dirbi? * Malkeles kapoju. * E kam tos malkelės? * Ugnelei kurti. * E kam ta ugnelė? * Vandenių kaisti. *E kam tas vandenėlis? * Šaukštelom mazgoti * E kam tie šaukšteliai? Jukelei²⁵¹ srėbt * E kur tu gausi?”. Vilkas pažiūrėjęs sako: „Egi anoj pusėj marelų * Skraidio pulkas žąselių”.

Žąsinas atšoka: „Tai ne dėl tavęs!”. Vilkas atšoka: „Dėl manęs, dėl manęs”. Praded gaudyti žąsis ir sugaun pastarąjį. Žąsinas negal mušti vilko, tikt šalin stumti ir ginoti²⁵² savuosius.

Žaidimai

*

Kiškį arba zuikį vaikai šiaip gauda. Susto visi vaikai eilon ir štik kam išpuls būti zuikiu, o kam šuniu: Vienas su pirštu į kožną rodydamas sako:

Erei, perci, pomaguli * Wylecieli, po trzy kuli • A ty panie, kapitanie * Czemu nie grasz, no warganie? * En, duo, tres * A ti żaba, a ti pies * En duo raba * A ti pies, a ti żaba * Kwarta, quinta kwies • A ti żaba, a ti pies * Kwarta, qninta, raba * A ti pies, a ti żaba.

Kuriam išpul žaba, tas yra zuikio, kuriam pies: tas šunim. Iškir kelis zuikius ir kelis šunis. Zuikiai slapstos, o šunis apsigobi su drapanu jų nedabo. Paskiaus paleisti ieško ir gauda zuikius, kad į dvarą nesugrįžtų.

*

Blusą šiaip gauda. Sėd ant žemės du ir sudur kojas: kiti šokinėja par tas; sėdintis gauda. Sugautą svadin į savo vietą ir patis šokinėja par kojas sėdinčiųjų.

²⁴⁸ *glinda* — utelės kiaušinėlis. [przypis edytorski]

²⁴⁹ *katilikas* — katalikas. [przypis edytorski]

²⁵⁰ *palyčia* — žagrės ar plūgo verstuvė. [przypis edytorski]

²⁵¹ *juka* — sriuba virta iš paukščių ar gyvulių kraujo. [przypis edytorski]

²⁵² *ginoti* — gainioti, vaikyti. [przypis edytorski]

*

*Bruso*²⁵³ šiaip daro. Prigulėj esantys vaikiukai, sugul ant žemės ir apsigob. Vienas bestovįs palikęs, met į šalį nudrožtą pagalį ir sako *Bruso*. Gulintis sukyla, ieško pagalio. Atradęs, kad atneš klaus metusio: „Kami radai tą arklį?“. Atšoka: „Pievoj, javuose, kviečiuose. Kiek iškados padarė? Kiek kiti prisūdijo, tiek neradusiej gaun plegų už tai, jog neveizėjo savo arklio“.

*

Karalių garbin šiaip. Jaunūmenė pastatė grinčios viduo kėdelę ir pasvadinę vieną vaikinką sako: „Garbinkim karali! Tuo tarpu vienas vaikinaiš emės bliūdelį prisēm vandens ir įmerk į tą lakatą²⁵⁴. Paskiaus eidamas apsuko karaliaus, lašin ant jo galvos vandenį (būk tai alieju patepans). Tas sako: „Garbinkim karalių, kad karių nekeltų“. Kiti atšoka: „Garbinkim karalių“. Dar pirmas: „Kad mylėtų savo žmones, kad teisybę darytų ir taip toliaus“. O visi šauk: „Garbinkim karalių“. Jei lašinant vandenį kurs prasijuoks, tas tur siesti ant kėdelės ir būti karaliu.

Vyrasas. Berniukai susirinkę šiaip daro. Vyresnis im žiužį ir stov priešaky. Kitas užpakalėj stovįs imas jo žambą ir turės rankoj baslį arba mietą²⁵⁵ it strielbą²⁵⁶. To žambą turėdamos dar kitas laiko taipogi pagalį. Sustoja ilga eile, kožnas turės žambą ir laiko pagalius. Ką pirmasis daro, tur visi tai daryti, kitaip gaus su žiužiu. Kad pirmasis pritrup, šokina, raitos, rankas iškel, dainiuo - visi tai darydamis raitos tarsi didelis koks žaltis. Ipuol kartais į namus į daržines apsisuk it viesulas, skrajo. Apsisto nuvargę. Tokie tai zabova²⁵⁷, vadinasi vyrasas.

*

Kopūstas šiaip kert: du vyriškiai ant vieno soslano²⁵⁸ susėdę, sudur ir suner kojas, kad arti būtų vienas nu antro. Tuokart vienas sukryžiuvojęs ant krūtinės rankas, uždeng savo ausis. Antras klaus: „Kas čia sėd?“. Atsako:

Kopūstas. * Aš tave kirsiu. * Aš ne virsiu * Kirsiu * ne virsiu.

Ant galo grieb par ausį. Jei muštas ne nuvirta nu soslano, klaus antrojo — kas čia sėd? ir taip toliaus. Paskiaus dauž par ausį.

*

Tetirviną muš šiaip. Du vaikiukų kojas sudur ir apsimau su kepurėms. Vienas iš jų ulb²⁵⁹ kaip tetirvinas, antras graibo apej jo pečius ir nor numesti kepurę. Nepasiklojus pats tur ulbėti, o antras steigias jo kepurę nudaužti. Neretai užgaun ne vien par kepurę, bet ir par ausį tetirviną.

*

Šarką šok šiaip: maži vaikai sutupia mušdelnas kaip paukščiai sparnus ir gija:

Šarkelė šoka * Tilvikas²⁶⁰ nemoka * Aš tilviku * Par pilvikn * Tilvikas išmoka.

Bepasakodamas paregėjau klausytojus savo snaudant ir žiovuojant: todėl norėdamas juos pažadinti išėmiau skripučias. Tujaus atgijo mano mergelės: šoka linksmai šeštinį, dūrina, voka, o ant galo Žyds degė degutą. Nuilsus nuplukus lioviaus griežti, pavalgēm ir ējom gulti.

Mums taip bejuokojant atėjo nebjaunas žmogus ir padainiavo mums šiokią dainę.

²⁵³*brusas* — rąstagalys. [przypis edytorski]

²⁵⁴*lakata* — skuduras. [przypis edytorski]

²⁵⁵*mietas* — kuolas, baslys. [przypis edytorski]

²⁵⁶*strielba* — šautuvas. [przypis edytorski]

²⁵⁷*zabova* — žaidimas. [przypis edytorski]

²⁵⁸*soslanas* — suolas be atkaltės. [przypis edytorski]

²⁵⁹*ulbėti* — čiulbėti, švilpauti. [przypis edytorski]

²⁶⁰*tilvikas* — toks paukštis. [przypis edytorski]

DAINĖ GIRTUKĖ

Meskit šalin tuščią, dvokiančią barielką²⁶¹ * Eik šalin nu manęs, prakeikta orielka * Jau aš tavęs nebragausiu * Norint vietai protą gausiu * Laimingai, laimingai.

Prietelin meiliagas, kas tai tau nutiko? * Argi taip protelio, be manęs nebliko? * Kad kiti pri darbo žuva * Argi tau negerai buvo * Karčemoj, karčemoj?

Pasakysiu tikrą, tau briauškę, braškę, teisybę * Prapulka tu meldama, su savo gerybe * Kada karčemoj gulėjau * Ko valgyti neturėjau * Ar ne taip? Ar ne taip?

Rasi alkans buvo, rūgštots pilvas tavo * Bet raudona kakta, spindėjo garavo * Neg už vis kartu turėti * valgyti ir gėrdinėti * Par dienas ir naktis.

Tu mani vylioj; kas diena pri savęs * Aš atnešu tau ką, kami tikt gavęs * Moters su vaikais stimp badu * Vejs bene metavosiuos kada. * Par tavi, par tavi.

Na nu tamista kaip, ištuštinai grobą * Pradėjai ant manęs, šaukioti it boba * Oj ažu tavi tilviki * Taipu būtinai nupliki * Taip yra, taip yra.

Ar atmini kada, sėdėdams aš stalo * Sakei mane girdant, ir trubijai alų * Tiek alus manęs nepaveiks * Bet oreikėlės dabar reiks * Ar girdi, ar girdi?

Teysybė, jog alų gerti atsitiko * vienok tas gėrimas, žmogaus nenupliko * Bet kursai tave pamėgo * Neš paskutinę sermėgą * Karčemon, karčemon.

Ar atmini žmogau, kad mane mylėjai * Nors purvi voliojais, bet širdį turėjai. * Nesupykai nė ant vieno * Kad gulėjai kožną dieną * Pri žydo, pri žydo.

Nenoriu aš tavo, daugens malonės * Kad iš manęs juokias išmintingi žmonės * Nepritinka nė prie vieno * Kokia dabar yra diena * Par tavi, par tavi.

Neklausyk šnekėsiu, tiktai mane čėdyk²⁶² * visų visų turtą, taip dailiai surėdyk²⁶³ * Kad nė skatikas nežūtų * visi dailiai man kliūtų * Ar girdi, ar girdi?

Kad tu prapultum! Dvokele nelaba * Kuri vedi mani, tiesiau į grabą * Šitai virp rankos ir kojos * vaikščioti niekaip neklojos * Par tavi, par tavi.

Spūdink šalin greitai, neljšk man į akis * Kad tavi taip gėriau, ką man Dievas sakya. * Į bažnyčią nevaikščiojau * Vien tave tiktai dabojau * Karčemoj, karčemoj.

Norint visi varpai, šaukė tave vieną * Nors kunigai baros, kožną šventą dieną * Tu vienok to negirdėjai * Kada po stalu gulėjai * Pri žyda, pri žyda.

Stirink šalin vargše, aš tavęs nebgersiu * Norint keles dienas, ant svieto betversiu * Nebnoriu tavyje mirkti * O paskiaus pagirioms sirgti * Kas rytą, kas rytą.

Kas par bėda buvo, kad tu ir dejavai * Kaip tikt manęs gėriai, tojus atsigavai * todėl, tėvai, gerk kaip gėres * Tversi kaip lig šiolei tvėres * Iš tiesų, iš tiesų.

Stirink tu nu manęs, spėriai nedoroj * Kuri pragarą man, tikrai gatavoj * Nors būtimi lembi kava * Nebragausiu skomo²⁶⁴ tavo * Niekados, niekados.

Argi, žmogau, manęs nepasigailėsi * Kad senuosius draugus, geriančius regėsi? * Rodos, jog baigdamas dienas * Nenumirsi patsai vienas * Be manęs, be manęs.

Je je taip gausi tu, gumbą ne ragelį * Be veliju pirktis kokį pyragėlį * Ne kaip bjauriotis su tavi * Be galo žeminti savi. * Taip ir bus, taip ir bus.

Paskiaus aš padainiavau cirulį.

DAINĖ

Pilkasis čirurėli * Kogi taip aukštai keli? * Aš su saulele kėlęs * Kožną rytą nedėlios.

Jau giedantą atranda * Kada išvaro bandą * Ar tai savo potelę * Kuri kaip nebagėlė.

Tup savomi lizdelėj * čią dirvelės duobelėj * Linksmi ją siedinčią * savo vaikų laukiančią.

Šitai atėjau arti * Tečiau ne tavęs barti * Aš to tiktai dabosiu * Kad žabelį kilnosiu.

Idant lizdelį tavo * Su šiuo žambeliu savo * Kaip norint nepažeisčiau * Išperėti dalej-sčiau.

Oj, linksminkis, paukšteli * Kuoduotas čirulėli * štai pagal savo būdą * Aš pasėsiu čia grūdą.

Gausiu putras dėl savęs * Bus grūdas ir dėl tavęs * Meldamas čirurėli * Gražus mano paukšteli.

²⁶¹barielka — statinaitė. [przypis edytorski]

²⁶²čėdyti — gailėtis. [przypis edytorski]

²⁶³surėdyti — suruošti. [przypis edytorski]

²⁶⁴skomas — skonis. [przypis edytorski]

Tu su pačia nakvoj * Nutupęs jos daboį * Ko giedi taip pagailiai * Kada gyveni dailiai.
Patele nors tankiai tyl * vienok tavi tikrai myl * Aš negaliu užmigti * Mylimosios
sutikti.

Sako, jog aš molinas²⁶⁵ * Ir nu manęs tolinas *Norint aš esmi jaunas * Ana pri kitų
gaunas.

Nedėlioį ją sutikęs * Tariaus anai patikęs *Nes į mane veįžėjo * Ir dailiai švįpterėjo.

Tyčioms lindau į akis * Gal meilės žodį sakys * Bet ana atsisuko * Ir nežinau, kur
spruko.

Kad mačiau ją iš tolo * Tariaus, regis aniolą²⁶⁶. *Graži mano ir būtų * Gyvolėliai
pakruto.

Trakšt man tiktai moterys * O be tos kas išturės. * Čirulis laimingesnis * Tur būti ir
geresnis.

Ta dainelė dėl tikimo patiko visiems, tečiaus apeigos įkyrėjo, todėl visi susitarę šmakš
į poduškas galvas įdarėm ir užmigom. Eikim tad matušėle ir mes gulti. Tą pasakę visi
sugulėm.

DVYLIKAS VAKARAS

Parietka Žemaičių.

Man pri Stasiulio besiuvant, pakabakš pakabakš atjojo gražus vaikas Kazimieras
Pocelius iš Kiempalų sodžiaus. Su nauja sėmėga apsilvilkęs, su batais, su briedžio diržu
pasijuosęs, su vario pendentu užsisegęs, pasikirpęs, be barzdos, nes ta dar jam neauga.

Žirgas jo buvo rudas gražus žemaičių veislės, mitukas raudonas, balnas šikšninis, len-
ciūgėlė pri uždenio pririštas šviesus ir skambąs.

Vos tas žirgą pri žiogrio²⁶⁷ pririšęs i trobą ėjo: visos mergelės paraudonavo it gaidžio
skiauterė. Vaikas įjęs pasisakė, kas esąs pasveikino su tėvu ir motina, o prieš dukte-
ris tiktai galvą nulenkė. Stasiulis gerai jį priėmė, o Petronėlė gražiai apsidariusi išėjo iš
alkieriaus²⁶⁸ ir sėdos gret Kaziuko svečio.

Ne ilgai trukęs Kazimieras pasisakė atjojęs į zaletas, o Petronėlę nors maž tepažino
jaunikaitį, tečiaus iš lipšno šnekėsio tas suprato Petronėlę idant tekėsiant. Po valandos
kėlės ir sakė — su Dievu, Stasiuliam, o tuodu meldė idant tankiaus lankytumės. Beregint
išgirdo žmonės Pocelio Petronėlę vesiant, apkėlė sukalbomis. Šiuodu vienok tai girdėdams
juokės, nes lig šiolei abudu buvo be įtarties²⁶⁹.

*

Keletui dienu praslinkus, jaunasis drauge su piršliu vėl atjojo vakarop pri Stasiulio:
tėvai žmoniškai priėmė, večeros vienok nedavė; tiktai padėjo ant stalo alų, sviestą, py-
ragų ir duonos. Par kiaurą naktį šnekėjos ir ligavo apei pasoga²⁷⁰. Sutikę paskyrė dieną
tolesniam darbui ir išjojo praušus.

Ateinant paskirtai ketvergo dienei susiėjo pakviesti svčiai, parvadino skripkorių ir
pradėjo šokt. Tuo tarpu jaunūmenė tarsi gailėdamos Petronėlės, kurią žad jaunasis išvežti
užrišo ir užkalė vartus. Jau brėkstant jaunasis su dešimtį draugais atvykęs pradėjo paukš
paukš šaudyti. Vietos jaunūmenė iš trobos iššokusi ligi dalį plaukš, plaukš šaudydama
atliepė. Ką padariusi šmurkš šmurkš sušoko į trobą, užsklendė skląščius²⁷¹, užraišiojo ir
užramstė duris. Atkeliavę svečiai išdraskė žiogrius, atkėlė karkles ir bruzdu bruzdu įsiveržė
į kiemą. Atradę uždarytas ir užrakintas duris, rėmė tas laukon, iškėlė iš kaškų ir išvertė.
Kiti brakš brakš brazdino į langus sakydamis: „Įleiskit svečius”.

²⁶⁵ *molinas* — suteptas moliu, moliuotas. [przypis edytorski]

²⁶⁶ *aniolas* — angelas. [przypis edytorski]

²⁶⁷ *ziogris* — statinė tvora. [przypis edytorski]

²⁶⁸ *alkierius* — kaimo trobos gyvenamasis kambarys. [przypis edytorski]

²⁶⁹ *įtartis* — įtarimas. [przypis edytorski]

²⁷⁰ *pasogas* — kraitis. [przypis edytorski]

²⁷¹ *skląstis* — kaištis durims užsklęsti. [przypis edytorski]

*

Suėj nauji svečiai į trobą šaukė: „Oglą, apsistokit. Namiškiai priešingai kriokė, užkit, užkit šokit. Tėvams vienok liepiant apsistojo, o piršlys sušuko: „Ar priimat svečius?“. Tėvai atsakė: „Priėmam, priėmam“. Tuokart piršlys balsu tarė: „Gyvenam už šimto milijonais, atplaukėm, atjojom atbrazdėjom par jūras marias, par ežerus ir upes, yra draugų mano devyni šimtai, devynios dešimtys devyni, teikitės duoti: arkliams kutios, balnams gėbes, kepurėms vagius, ploščiams klėtis, berneliams kamarą, o man senam piršliui bent suolą. Na ką ar žadat vis tai duoti ir į namus svečius žmoniškai priimti?“. Tėvai atsakė: „Žadam žadam priimti, išvaisinti, išdirbti, prigrirdyti ir pripilti it verpeles“.

*

Sušuko piršlys: „No gerai ne veltup žygiavom; judu jaunasis sa jaunąja eikite į priemenę ir pasišnekėkite, o aš pabilosi su tėvais. Jaunuosius išėjus tarė piršlys: „No ką, ar leisit savo dukterį Petronėlę už Kazimiero?“. Šiuodu atsakė: „Leisva“. Piršlys: „O ar sveika yra Petronėlė?“. Šiuodu: „Sveika, ačiū Dievui“. Piršlys: „Na kiek duostan pasogo?“. Tėvai atsakė: „Duosva penkias karves, du arklius, tris kiaules, tris žąsis su žąsinu, ratus gelžytus, roges ir tris dešimtis rublių pinigais. Argi negana?“. Piršlys tarė: „Gana, gana, turite ir daugiesnę dukterų“.

Piršlybos.

Tuo tarpu jaunasis klausė jaunosios: „Ar tinku aš tau?“. Ši atsakė: „Tinki“. Jaunoj klausė: „O aš tamstai ar tinku?“. Jaunasis atsakė: „Tinki, nes esi graži“. Tai vienas antram pasakę padavė ranką ir pasibučiavo. O sugrįžus į trobą pasisakė tėvams su piršliu, tarp savęs sutikusiu.

*

Atsiliepė Kotrina Stasiulienė: „Nu gerai vedu su vyru darom, ką reikiant, bet reik žinoti, ką tur Pocius jaunasis. Prider akvaizdžius išleisti, o rasi ir patiems važiuoti dėl apeizėjimo. Piršlys Antonas Vaištaras atsakė: „Vicentas Pocius duod savo sūnui ypatų²⁷² gyvenimą, duod gyvولیus ir ką reikiant. Rods Kazimieras bus naujukas vienok susišelpęs jūsų pasoga, galės dailiai gyventi. Yra vaikiukas čiujnas²⁷³, išmintingas, orielkos negerąs, nepiktas ir lipšnas. Sugebės mylėti moterį savo.“

Atsakė Stasiulis: „Na gerai gerai vis tai paregėsma. Rytą pat važiuosma į Kiempalus.“

Tą vakarą svečiai išskido, o Stasiuliai ėmę keturis ūkvaizdžius su Petronėle ryto metą išvažiavo. Atrado viską įmaningai, sugrįžą namon, ryžos leisti dukterį ir taisės pakelti parietką.

*

Subatoj piršlys Antanas Vaištaras į Kiempalus atvažiuodamas, atsivežė gėrimų. Su juo drauge atvyko jaunasis su kitais svečiais. Visų pirma piršlys stiklą pripylęs tarė: „Sveikas tėvai“. Paskiaus: „Sveika, Kotrina“. Pasvadino jaunąjį užstalėj, o Petronėlę už ypatingo stalelio. Tuojaus klausė tėvo: „Ar leidi dukterį?“. Tas atsakė: „Leidžiu“. Klausė motinos: „Ar leidi?“. Ta vėl atsakė: „Leidžiu“. Klausė jaunojo: „Ar imi Petronėlę už moterį?“. Kazimieras atsakė: „Imu“. Klausė jaunosios: „Ar tekėsi?“. Ši atsakė: „Tekėsiu“. Dar piršlys davė motinai rublį, kuri kibusi už rankų Petronėlės tarė: „Šitai atiduodu mano vaiką, imk sau“. Tuokart piršlys stiklą prigožęs sušuko: „Sveika jaunoj!“. Beregint ėmės rūtų vainikėlių padėjo į torielką apdengė su balta skepeta ir nunešė jaunąjį, kurį jaunosios sesuo Veronika prisegė pri galvos Petronėlės, o piršlys ėmęs ją už rankų pasvadino užstalėj gret jaunojo ir tarė: „Šitai yra jauna pora, nor gyventi, bus naujukais aš anuodum duosiu žąsiną. O kiti svečiai, ką žadate“.

Juzupas Vaištaras atsiliepė: „Aš duosiu pusparšį“. Prančiskus Kairis tarė: „Aš duosiu avį“.

²⁷²ypatus — skirtingas, ypatingas. [przypis edytorski]

²⁷³čiujnas — išmaningas, pastabus. [przypis edytorski]

Silvestras Norbutas iš Taurių sakė: „Aš duosiu veršį iš apluoko”.

vicentas Norbutas tarė: „Aš duosiu du poras rugių”.

Kitas susiedas tarė: „Aš duosiu du puru miežių, kad turėtų iš ko putrą virti ir taip toliau”.

Mergaitės: viena žadėjo stuomenį, kita abrusą, kita įtiestuvę, kita pirštines, žekes²⁷⁴ ir t.t.

Tą patį subatos vakarą padarė jaunieji sanderybass ir atbuvo pintuves. Par kiaurą naktį šoko.

*

Nedėlios rytą jaunoji nuvažiavo į Viduklę, užsirašė, atlika poterius ir padavė užsakus.

Dviem nedėliom praslinkus ir užsakams išėjus; pnedėlio vakarą prasidėjo parietka. Pakviesti svečiai suvažiavo, jaunasis taipogi atvyko, pavadintas skripkorius, kad čirškinti pradėjo; Petronėlė meldė idant tėvai pradiėtų šokimą. Vos tuodu susikibę parėjo par trobą tuojaus visi šokti pradėjo ir žudės par kiaurą naktį.

*

Uterniką rytą svečiai visi valgė, tiktai jaunoji nė snapo nekišo, nes ketino eiti spaviednės. Išvažiuodama pri šliūbą melde tėvų ir visų svečių idant žegnotų arba blagaslovitų, ką tie ir darė. Jaunoj drauge su seserim ir piršliene sėdo į ratus ir visų pirma važiavo. Jaunasis sėda į gražų žirgą ir jojo gret vežimo jaunosios. Paskuo to važiavo visa vesėlia šaudydama ir dainiuodama. Neapsistoję nė pri vienos karčemos. Navažiavo gaspadoj pasipuošę, o mergelės ir šokti pradėjo.

Piršlys: Kazimieru, Petronėle, dešimčia svečių ir piršliene vedinas; nuėjo į kleboniją užsirašyti. Jaunieji tuojuo skubėjo bažnyčion spaviedotis. Po spaviednės atėjo Kanauninkas Kolenda duoti šliūbą. Jaunąją pri to nuvedė sesuo Veronika, o jaunąjį Piršlys su broliu. Šliubą duodant jaunoj raukės ir verkė, bet nenorėdama; dėl to maž tebuvo ašarų.

Vedybos, Papročiai

*

Po šliūbo grįžę gspadon jaunieji užsikando, o parietka šoko. Išvažiavo namon ligi dalį šaudydami ir dainiuodami. Parvažiavus dukterį priėmė motina su duonos kepalu ir su druska. Tėvas priėmė žentą su izbonu alaus ir butelka orielkos. Dar duodamas sakė: „Tie, žentali mana, dovanos, kad tavo butai netruktų rūgštyno“. Jaunoji į trobą įeidama sakė: „Tegul bus pagarbintas Jėzus Kristus“. Jaunoj dar tarė: „Įėjau i trobą su duona ir su druska“. O jaunasis: „Įėjau su rūgščiu ir gėralu, kad Viešpats mano gyvenimą užlaikytų“. Abudu savo dovanas bakš padėjo ant stalo. Piršlys tuojaus ėmęs butelką, prigožė stiklą ir balsu tarė: „Po švento šliūbo atsigerkim gero gėrimo, sveikas tėvai“. Paskiaus gėrė visi geriantys pakarčiuo. Jaunūmenė vienok negėrė.

*

Namiškiai padengė stalą: piršlys jaunąją pasvadino užstalėj pačioj kertėj kaipo vyriausioj vietoj. Pusė valgė, moteriškės gėrė alų, o vyrai braušė. Piršlys ragina svečius tarydamas: „Valgykit sveteliai, bet į kišenę nekiškite“. O piršlienė šiaip sakė:

— Sugavau varną * Iššepiau sparną * Nepadyvikite * Pasilikite * Sveteliai mano.” Večerę pavalgę dar šoko, o pavargę ėjo gulti. Kazimiero tečiaus su Petronėle neguldė.

*

Seredoj piršlienė pakėlė pietus visiems svečiams, po kurių jaunoj su vedliais ir pasekėjais išvažiavo į Kiempalus pri jaunojo. Kraiti iš klėčio nešti norint, Stasiulienė plekš sėdos ant skrynios, jaunasis turėjo tris rublius užmokėti pakol išgavo. Kraiti nešė keturi

²⁷⁴žekė — puskojinė arba kojine. [przypis edytorski]

vyras. Skrynja buvo gan didi, bet nepilna: todėl kad lengva nerodytumės, jaunoj lig laiku keletą akmenų įdėjo. Par nelaimę nešėjai kraitį risdami²⁷⁵ į ratus pakreipė skrynją, įdėti akmenys byldu byldu parietėjo. Pradėjo visi juoktis ir sakė, jog akmenų yra ir Kiempalus kam jus vežam. Tečiau skrynios neatidarė. Nešėjai už savo darbą nieko negavo.

*

Susėdę į ratus vedliai: važiavo pirmu dainiuodami. Pasekėjęs dveji tik susirinko, tarp tu buvo ir seseris jaunosios: tie po viedlio važiavo. Nuvažiavo šie, jaunąją pri durų priėmė motina Kazimiero su duona ir su druska. Jaunąjį sutiks tėvas su alu ir orielka. Jaunoji įėjusi į trobą, padėjo tas ant stalo. Tuojaus piršlys Petronėlę su Kazimieru pasvadino užstalėj ir visi svečiai susėdo. Bet kaip tiktai skriporius pradėj džirzginti sakušo večiai ir šoko. Vakarą gan melai pavalgė. Jauniems pataisė lovą klėtėj; nuvedė gulti tėvai su nekuriomis vyriškiais ir su skriporiu. Po valandėlės išėjo: uždarė duris su raktu, užrito tuos su ratais, rogėms, eketėms ir su visokiais baldais užkrovė.

Vedybos, Papročiai

*

Ryto metą piršlys, piršlienė ir skriporius grįždami ėjo žadinti jaunųjų. Atkrovė užverstus daiktus, pažadino, į rėtį įdėję bliūdą vandens nunešė nusiprausti, o nusiplovus piršlienė atėmė nu jaunosios vainiką ir šmakš apmovė su parregima kepurėle. Ant galo nuvedusi į trobą, apmaturijo jos galvą su didžiu pirktiniu skepetu.

Tuojaus marti atidariusi savo kraitį, davė dovaną: uošvei stuomenį, marškinius ir sioną; uošviui, piršliui ir skriporiui po stuomenį. O broliams jaunojo po abrusą.

*

Visi svečiai išpažino piršlį už melagį, nes nematė to viso namuose Kazimiero, ką piršlys sakė; todėl kruvon susiėję, susitarė jį sudyti už melagystes. Netruko tokių, kurie jo gynė, bet daugiesni atsirado jį kaltinančių. Ant galo visii paskaitė už pakartina. Raukės vargšas piršlelis: skundė mergelėms ir sakė: „Paliksit jūs be vyrų, nes piršlius karstant kas bedrįs jumis jaunikaitėms piršti?“. Tos dėl metimo užmetė už jį žodį, bet sūdžios to neklaušė. Matydama tai piršlys pajudavo girdi iš baimės (susitiepė su pijšomis) ir vaipdamas lindo pri kažno — sa Dievu — sakyti. Bet kurio tiktai dasilytėjo tą suapšė, nes buvo su rankomis tri koi glostės; todėl visi nu jo tolinos. O ji tarė: „Visuomet taip nutink, nu nelaimingo žmogaus bėg šalin ir prieteliai“.

Beregint vaikiukai atvilko eketes, paguldė ant tų piršlį nebağą ir traukė po naujai padirbtas kartuves.

Tujaus išėjęs iš krovos vienas senas pilvočius, uždėjo ant savo ilgos nosies špikulius (okuliorius), paskleidė plačius lakštus popieriaus ir šiuos skaitė žodžius.

IŠTARMĖ ARBA DEKRETAS

Dekretas garsingos pabaigos gyvenimo, nepaprasto melagio piršlio Vaištaro išduotas vardon Didžiojo Karaliaus Zygmunto trečiojo.

Metuosi šiuosi, tuosi, anuosi kada katės šunis pjovė, zuikis bugną mušė, meška trūbą putė, kad gelžensnapiai par mūsų žemę lėkė, šunys giedojo, gaidžiai lojo, arkliai su dantimis brazdino, stirna su pelėda šokinėjo, žuvys lakiojo, driežas į gegužę veizėjo, bobos veršius kirpo, mergaitės tekėti nenorėjo, vraitinkai jų nebmylėjo, kad su barankomis snigo, vaikai par kiauras naktis nemigo; tuokart vilkas tranksmą užgirdė didžiai parsigando, nebveizėjo, kur veršiai, kur banda, o iš to stroko staigiai trėsė, betrėsdamas šoka par kiemą ir išspyrė vaikiuką. Tą žmonės praminė briedaičių, nes buvo taip spranus kaip ežys, taip sugrebans suktis kaip girno apatinysis akmuo. Tas derlingas ir guvus vaikiukas, capt nutvėrė vilkui trumpai už uodegą ir nepaleido. Vilkas trėsė par Kiempalų sodžių, nutruko jo uodega, o vaikiukas benc pavirto. Išaugo paskiaus į veltėdį, baisų melagį ir tarsi vagį; nes apgavo ir pavogė gyvą, gražią Petronėlę. Bet kaip apgavo ir pavogė? Šitai

Raštas

²⁷⁵risti — stumti. [przypis edytorski]

šiai: pasišovęs girdi į piršlius, atvyko į Erdyškių sodžių ir pasakė: „Kazę Pacelių, esantį ponaičių Kiempalų sodžiaus, gyvenantį didžiam mūro dvare, kurio stogas esus²⁷⁶ klotas su lašinių paltėmis, langai deimantų, takai su sūriais išgrįsti, laiptai ir tiltai marmūro, nu daugybės dešrų aketės lužtant, šulinys sa medum ir pienu prigoštas, daržinės javų pripiltos, svirnai su šiaudais prikimšti, alaus ežerai, orielkos prūdai pilni, ir sviesta devyni tarpai žardų²⁷⁷ prižardyti. Arklių, bandos. avių ir kiaulių daugybė. Tą visą pameilusį Petronėlė, pažadėjo tekėti ir ištekdėjo už Kazimiero, o mes visi čia atvykę randam gyvenimą paprastą žmogau, iš medžio padirbtą su šiaudais klotą, langus nekurius su lentelėms užtaisytus. Šitai tau penkios. Apgauti pamatę ryžomės tokį piršlį melagį apsūdyti.

Zygmuntas III. Karalius par versolą²⁷⁸ išleista 1604. metuose įsakė tokius melagius apgaudinėtojus, ar: palaipinus į žardą su šunimis užpjudyti²⁷⁹; ar už karklynų pastatus su grybų kotais užmušti; ar palaipinus ant stogų drobinas²⁸⁰ atimti; ar pastačius ant liepto pastumti į upę be ramčio; ar tiesiau sakant pakarti ir priartinti pri dangaus.

Mes tada žemiaus su savo rankomis pasirašę, dabodamis tuos garsingus įstatymus, nusprendėm didį melagį Vaištarą pakarti.

Pakarę nemažą pelną gausim, nes iš karuonio²⁸¹ makaulės bus liktarna²⁸²; iš akių spunkas, iš nosies šnipkas, iš dantų priekalai, iš liežuvio kilis, iš gerklės trūbos, iš stemplės virvė, iš pilvo bugnas, iš grobų vėdarai, dešros ir strūnos, iš šonkaulių eketės, iš plaučių dumplės, iš retkaulių kočėlai, iš stabukalių patrūbočiai, iš rankų grėbliai, iš letenų kaltuvės ir iš nagų guzikai.

Bet kam čią ilgai tauzyti ir skaityti imkit, vaikiukai, ir tempkit po tų ištarmių savo rankas pridėję: Juzupas Margis, Kazimieras Dargis, Pilypas Pilvočius, Jonas Kapročios ir kiti.

Vaikiukams už piršlį capt capt sukibus marti šmurkš atskubėjusi smarkš užmetė ant kaklo piršlio abrusą ir par tai parodė dovanojanti piršliui visas melagystes. Sūdžios todėl paleido piršlį, bet idant ištarmę nepalikty neišpildyta, pakorė lečiną²⁸³ it žmogus apdarytą. Linksmas piršlys šokinėjo ant vienu kojų, skripkoriai pagaliaus nečirškinant.

*

Pabaigę reikalą su piršliu, visi svečiai sėdo valgyti, pavalgę pilvais variniaus išėjo į kijmą, tami dar šoko lig brėkstant; ant galo išvažiavo namon.

Aš par tą visą parietką buvau, tryptau ir šokau kiek tinkamas. Pats dar čirškinau, kitus šokti mokiau ir jaunosios apsiavau. Už tai davė man stiklo batus, sviesto brylų ir popieriaus šarką. Su ta drapana pasipuošęs išėjai oran, vos stojau ant akmenio, susikalė mano batai, dar koją pardūrė. Ispinda saulė, nutirpo mana britus, sutepė drapaną, nolijęs ištyžo mano švarkas. Taip tai baigės visi ant svieto užmokesčiai, visi nu vyresnybės duoti papuošimai. O žmonės tečiau jais džiaugės it vaikai šukelę stiklo radę.

Atbuvęs parietką ir darbą pri Stasiulio pabaigęs, panorau aplankyti savo tėvynę Palangą; nes pasiilgus jos. Parėjau keletą parakvijų niekami neužkliuvęs apsisostojau pri turtingo žmogaus Jono Čudžio Kvėdainės parakvijoje. Kaip čia man klijės būti apsukysiu ateinantį vakarą; nugis eikim gulti. Tai man pasakius visi sukilo ir ėjo ilsėtis.

TRYLIKTAŠ VAKARAS

Kelis vakaras praleidęs namiškėję, vėl susirinko klausyti pasakų mano, o aš atsikrenkštęs šiai pradėjau belsti.

Reik žinoti, joguei gyventojai parakvijų: Viduklės, Erdzvilų, Raseinių, Girnkalio, Skirstimonio, Vėliūnos, Jurbarko ir Gaurės yra. Vos ne visi augaloti su plačiais pečiais, stipri ir derlingi it ažuolai. Paprastai dėvi pilkas sėmėgas siūtas su stačiomis apkaklemis,

²⁷⁶ *esus* — yra. [przypis edytorski]

²⁷⁷ *žardas* — ilgas kartis. [przypis edytorski]

²⁷⁸ *versolas* — Lenkijos didikų, LDK didikų visuotinis raštas. [przypis edytorski]

²⁷⁹ *užpjudyti* — užsiundyti šunimi. [przypis edytorski]

²⁸⁰ *drobinas* — kopėčios. [przypis edytorski]

²⁸¹ *karuonis* — pakaroklis. [przypis edytorski]

²⁸² *liktarna* — žibintas, nešamas per laiduotuvių procesiją. [przypis edytorski]

²⁸³ *lečina* — iškamša. [przypis edytorski]

Pasisėdėjimas, Pasakojimas,
Patirtis

Ilgesys, Tėvynė, Kelionė

prišakėj be guziko su ablikais²⁸⁴ sukabinamas, užpakalėj didžiai rukšlotas²⁸⁵ arba kvalduotas. Vaikščio parsijuosę su briedžio diržais, prišaky yra žalvario pendentas. Aunas viem su batais šikšniniais, kiti su batais, kurių padai yra medžio, kiti su vyžinomis²⁸⁶ dar kiti su naginėmis. Žiemą dėvi kepures austas arba lenktinėles, vasara iš vilnų veltus brylus.

Moteriškosios ligi dalies pilkas dėvi rukšlotas sermėgas, vasarą striukės su trumpomis apej liemenį rukšlomis. Sijonus nešio diržus pačių austus. Skepetų pirktinių čia maž tėra. And pečių žyckuotus raiščius ir dangstos su drobulėmis. Vaikščio basos nu ankstyvo pavasario, rudenės laiku dėvi medžio klumpius, nuėjusios į miestelį apsiaun su kailio kurpėmis. Orielkos čia pirmu nieks negėrė, bet dabar (1864 m.) atarado par nelaimę daug gerančius.

*

Reik išpažinti, jog žmonės tos srijos yra labai geri, lipšni, žmoniški. Svečius priim su džiaugsmu. Jej kumet svečiams ivažiavus nuliūst, daro tai ne dėl to, kad svečių Dievas davė, bet dėl to, kad netur tų su kuo taip priimti, kaip norėtų. Išvažiudamis svečiai jei nor užmokėti, ūkininkai pinigų nepriim, todėl ir aš čiq pakliuvęs gan ilgai trukau ir vos Verelės antros dukteries Stasiulio nevedžiau.

*

Ilgainiu pasilgaus jūsų: vien man rūpėjo, ar givi tebestė tėvai mano. Artinaus pri Palangos. Pakliuvau ant galo į Evėdainės parakviją pas turtingą žmogų Joną čudj; nes tas daugel tur dukterų. Čia gavęs darbą siuvau, subatų vakarais čriškinau su skripkomis; todėl didžii įtikau mergelėms.

Čudžio dukterys: Uršulė, Petronėlė, Teklė ir Marelė yra gražios, man girdi patiko ir ketinau vesti visų vyresniąją Uršulę, bet nesitikėtai parvažiavo iš Kražių Domicėlė, kuri buvo atiduota į panų klliaštorių, dėl prasimokymo ko reikiant. Tą užvis pamėgau ir vest ryžaus. Mylėjau ją ir ana mani mylėjo. Bet senis tėvas vien sakė: „Et kas gal duoti dukterį kriaučeliui? Kami gyvens? Ne jau vadžiosias su savim par svieta vaikščiodamas. Tą aš išsigirdęs lig laiko tylėjau.

Kažikumet apsidrašines tariau Čudžiui: „Tėvai vedu su Domicėle mylėvos, ar leisi sueiti į porą?“. Tas atsakė: „Žinau judams norą, bet kur dėsi pačią? Jug tu vietos neturi, esi parėjūnu, ne jau vadžiosi su savim moterį vaikščiodamas po žmonių?“. Tai aš išgirdęs brabrakš atidariau savo skrynelę, išėmiau buntą bomažkų²⁸⁷, dabar porą šimtų rublių sidabru rinkt pabėriau ant stalo ir sakiau tėvui: „Su tais pinigais aš galiu gyventi, yra čia daugiaus ne tūkstantis rublių. Aš orielkos negeriu, pinigų nekleidu, skatiką pri skatiko dėdamas, par keletą metų sudėjau tą naudą. Dabar patark man, ką turiu daryti? Kaip apsiversti?“. Tvui tai pamačius ir išgirdus akys prašvito; pakinkavęs galvą tarė: „Žinai ką žentai, čia mūsų susiedaus vienas ūkininkas parduod gražų butą, nor gauti aštuonis šimtus rublių, pirk nu jo, tuokart atiduosiu tau Domicėlę“.

Vedybos

*

Aš taip ir padariau: su tuo pačiu tėvu nueina ligauti ir suderėjau už septynis šimtus rublių. Paskiaus viską pagal įstatymą padaręs parsikėliau į gyvenimą. Pirkau gyvulius, įsikūriau ir vedžiau šen Domicėlę, tėvau par pasogą gan vedų sušėlpė. Gyvenau nu dvejų metų padoriai, rugius vedams it kanapius, parstojau siūt, šitai jau ir sūnų turiau vaiką gražų ir sveiką.

Par parietką užlaikėm visas priimtas apeigas, buvo vedliai, pasekėjai, ūkvaizdžiai ir piršlys, kurį ant galo korėm. Tečiaus girdi išspruko ir lig šiolei tebgywen Zvingių parakvijoj, Pajūriškių sodžioj, vadinas Benediktas Pikelis.

²⁸⁴ablikas — metalinis kabliukas drabužiams susęgti. [przypis edytorski]

²⁸⁵rukšlotas — raukšlėtas. [przypis edytorski]

²⁸⁶vyžina — iš karnų intas senovinis batas. [przypis edytorski]

²⁸⁷bomažkos — popierukai. [przypis edytorski]

*

Turiu dar pridurti, jogei par parietką šiokij buva juokavimai. Du vaikiukai ėmė ant savo sprando po vieną už save mažesnę vaikiuką. Tuodu aukštai sėdėdama braižė tarp savęs. Toks veikalas vadinasi *vanagėliu*.

Viena mergelė apsikamšiusi, apsiniviojusi, tupės ir šoko *Šarką*. Kitas klausė: „Šarkelė, kami buvai?”. Ši atsakė: „Turguje buvau”. Kitas: „Ką pirkai?”. Ši atsakė: „Šilkelius” ir taip toliaus.

Keturi vyrai siubuodami į vieną ir antrą pusę *Druską svėrė*.

Paskiaus kieturi vyrai pasilenkę, tojaus kiti ant jų sasėdo ir jodė. Tokį veikalą vadina *šokimu kazokų*.

Vežė paštą šiaip: šeši vyrai ėmė vienas kitam už rankas. Sekmasis gulė ant jų sunertų rankų. Šeši siubuodami jį kratė.

Brylus vėlė šiaip: sėdosn du vyrai, trečiasis ant lazdos turėjo brylą arba kepalius²⁸⁸. Siedantis norėjo pagauti brylą, nešantysis neleido ir mušė par kojas sėdinčiųjų. Tuodu ištraukė šakalius, kuriuos už aulais turėjo, būtų tikrai susimušę, kad jų būtų neparskirus.

Su Cygonu šiaip bjauriojas: stoję dešimtis vyrų, vienuoliktasis susitepęs, parsijuosęs, makarą turėdamas rankose sakė: panie dzala, davai drala, rodė kojas su pirštais ir gainiojo su makaru kitus.

Veselę šiaip atbuvo: viena mergelė su krasi nešina sušuko: „Veselia! Veselia!”. Tai pasakiusi sėdos trobos vidury. Tojaus augęs vyras atvedė pri jos jaunikaitį Juzę ir klausė — ar tink? Ta atsakė: „Netink, nes Juzė nemok poterių, nein į bažnyčią, ger orielką”. Vyras atsakė: „Ne taip yra, apsirinki, Juzukas gerai moka ne vien poterius, bet išvis ir prisakymus. Mok skaityti, bažnyčioj buvo ir kas šventa diena gieda rožančius, orielkos niekuomet neger”. Atsakė mergelė: „Kad tamsta sakai teisybę, tad tink”. Tujaus Juzukui padavė rankas ir pradėjo visi šokti.

Paskiaus sėdos berniukas: atvedė jam mergelę ir klausė — ar tink? Tas atsakė: „Netink, nes nemok poterių, nesumano skaityti, bažnyčioj žvalgos ir daug šnek”. Atvedęs tarė: „Netaip yra; mergelę ten gir žmonės, yra dievobaiminga, mok poterius, sugieb gražiai giedoti, gerų tėvų geras yra vaikas”.

Atsakė vaikiukas: „Kad taip, tad ją myli. Tai tarius, padavė rankas ir pradėjo vėl šokti visi. Tas veikalas man patiko: kelis kartus taip parietkinikai darė.

*

Pasibaigus veseliai vedu su Domicėle pradėjau gspadoriauti kaip reikiant. Javai vedom derėjo, sulaukėm sūnaus, apkrikštijus pakėliau krikštynas, prakutus vaikui užsigėdžiau pri jų sąvažiuoti ir atvažiauvau. Turi viltį ir tėvus kūmet nor vedu aplankysiant

Tarė Motina: „Sakais sugebąs giesmes raizyti, prašyk ir dėl mūsų”. Atsakiau: „Čia nėra kamie, bet aš seniai parašytą pagiedosiu”.

DAINĖ

Blezdینگėlė

Kad atėjo šventa, Jurgio diena * Parlekė blezdinga, tiktai viena * Kurią paregėjęs, aš pažinau * Ir kaipo namiškę pasveikinau.

Turiau kur lakiojei, kami buvai? * Tolimoj keloniej, neprazuvai? * Blezdingėle mani, vėl pažino * ant stogų tupusis, pasveikino.

Gurmėdama viską, pasakojo * Tarsi ar aš klausiaus, vien dabojo * ant galo pridūrė: *Indo man reiks*. * Atsakiau teisybę, nieks nepapeiks.

Pernai miniojai mano stogą * Tečiaus nepadarei nieka blogo * Juk tu myli mūsų prastus namus * Kenti skyles stogo, kenti dūmus.

Galėsi šiaudelius stogo pešti * Padorų lizdelį sau sunešti. * Kiaušeliu keturis ten padėti * Gražius mažutelius, išperėti.

²⁸⁸ *kapeliušis* — skrybėlė. [przypis edytorski]

Ne prilips pri lizdo, baisios katės * vaikas tarsis tavęs, neprimatęs * Aš uždraisiu lizdą užkabinti * Tavo kūdikėlius pakušinti.

Bet kaip tu mažičius išpenėsi * Jej mylimos pačios, neturėsi? * Blezdingėlė tarė, mana pati grįš * Kaip balandės mėnuo, tikrai pariš.

Ir teisybė kaip mėnuo paryžo * Patelė jos sveika, čia sugrįžo. * Ką aš paregėjęs, didžiai džiaugiaus * Ir sakiau nebkišiuos, jau aš daugiau.

Lyskite pastogėn kaip į urvą * Suneškite lizdą, iš purvo * Ne strielčius akilas, judams nenušaus * Ne gyvas vanagas, čion prigaus.

Blezdingas sušuka kicikt, kicikt * ką žmogus sakė, itcikt, itcikt. * Beregint sulindo į pastogę * Atrado sau vietą gan patogią.

O par vasarėlės, šiltus laikus * Išperėjo lizde gražius vaikus. * Rudenį kad teko jau išlėkti * Kuo tikt nereikėjo man rėkti.

Visos girdi eilėj susistoję * Ir už palaikymą gražiai dėkavojo. Amen.

Man šnekesį pabaigus ėjom gulti. Jau buvo trečia nedėlia nu mano į Palangą atvažiuo-
mo; todėl ryto metą pradėjau kraustyti savo daiktus, meldžiau idant tėvai vedu aplankyty.
Ant galo pasvadinau moterį su sūnum ir išvažiavau. Tai atsitiko 1866 metais.

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na Licencji Wolnej Sztuki 1.3.

Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisałismy w Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/valancius-palangos-juze>

Tekst opracowany na podstawie: Motiejus Valančius, Palangos Juzė : [apysaka], Wilnuje, kasztu ir spaustuwi Juzupa Zawadzki, 1863.

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Utwór powstał w ramach konkursu „Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”, realizowanego za pośrednictwem MSZ RP w roku 2013. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o konkursie „Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”. Publikacja wyraża jedynie poglądy autora i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP. Publikacja parengta įgyvendinant projektą „Wolne Lektury” (<http://wolnelektury.pl>). Skaitmeninė reprodukcija padaryta Fondo „Nowoczesna Polska”/Lietuvos kultūros paveldo — virtualioje erdvėje (<http://www.epaveldas.lt>), pasitelkiant egzempliorių iš bibliotekos kolekcijos. Veikalas sukurtas konkurso, įgyvendinamo 2013 m. bendradarbiaujant su Lenkijos Respublikos Užsienio reikalų ministerija — „Bendradarbiavimas viešosios diplomatijos srityje 2013” („Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”) ribose. Leidžiama laisvai naudoti veikalą, su sąlyga, jog bus išsaugota aukščiausiai pateikta informacija, taip pat informacija apie taikomą licenciją, teisės turėtojus bei konkursą. Publikacija išreiškia tik autoriaus pažiūrą, todėl negali būti tapatinama su oficialiomis Lenkijos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos pažiūromis.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Marta Niedziałkowska, Monika Bogdziewicz.

ISBN 978-83-288-1004-4

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).